

System wsparcia materialnego studentów

Raport Centrum Analiz
Niezależnego Zrzeszenia Studentów

NIEZALEŻNE ZRZESZENIE STUDENTÓW

Warszawa 2023

Niezależne Zrzeszenie Studentów

ul. Krakowskie Przedmieście 20/22 lok. 21

00-325 Warszawa

Spis treści

Wstęp	3
Metodologia badania	6
Metryczka	9
Studenci niepobierający i niewnioskujący o stypendium	18
Stypendia dla studentów z Białorusi w Polsce	21
Stypendia dla studentów z niepełnosprawnościami	42
Stypendia socjalne	64
Stypendia Rektora	81
Podsumowanie i rekomendacje	100

Wstęp

Niezależne Zrzeszenie Studentów ma przyjemność przedstawić wyniki badania przeprowadzonego przez Centrum Analiz NZS w celu oceny systemu wsparcia materialnego studentów w Polsce. W ankiecie skupiono się na analizie stypendiów: socjalnego i Rektora. Badano także programy stypendialne dedykowane studentom, będącym osobami z niepełnosprawnościami, a także studentom polskich uczelni, pochodzącym z Białorusi.

Edukacja wyższa to kluczowy element rozwoju społecznego i gospodarczego, a zapewnienie odpowiedniego wsparcia finansowego studentom ma istotne znaczenie dla ich sukcesu akademickiego oraz przyszłej kariery zawodowej. Jak ważne są programy stypendialne oraz jak wrażliwą na wszelkiego rodzaju zawirowania ekonomiczne grupą społeczną są studenci, widzimy od kilku lat. Podwyższona inflacja oraz trudna sytuacja na rynku mieszkaniowym uderzają w portfele studentów, a wielu kandydatów na studia zmuszają do refleksji nad tym, czy podczas zdobywania wykształcenia wyższego będą w stanie się utrzymać, nawet z pomocą rodziców. Dlatego też postanowiliśmy dokładnie przyjrzeć się systemowi stypendialnemu w Polsce, aby zrozumieć, jakie konkretnie korzyści przynosi on studentom w obecnym kształcie, a także jakich zmian wymaga najpilniej.

W raporcie przedstawiamy wyniki badania, analizując między innymi dostępność, kryteria przyznawania, wysokość wsparcia oraz efektywność programów stypendialnych. Dążymy do identyfikacji ewentualnych

problemów i zaproponowania rozwiązań mających na celu usprawnienie systemu.

Liczymy, że opracowanie przyczyni się do rozwoju i usprawnienia systemu wsparcia materialnego studentów, co z kolei przełoży się na poprawę warunków nauki i równych szans dla wszystkich studentów w Polsce. Dziękujemy wszystkim, którzy wzięli udział w ankiecie oraz udostępnili nam swoje cenne spostrzeżenia i opinie. Szczególne podziękowania kierujemy do partnerów niniejszego raportu, Fundacji Avalon, Belarusian Youth Hub oraz Zrzeszenia Białoruskich Studentów (Задзіночанне Беларускіх Студэнтаў).

Metodologia badania

Badanie „System wsparcia materialnego studentów” zostało zrealizowane w formie badania ilościowego przy użyciu metody CAWI – za pośrednictwem anonimowej ankiety internetowej, którą respondenci wypełniali samodzielnie. Kwestionariusz stworzony przez zespół Centrum Analiz składał się z pytań zamkniętych i otwartych. Pytania zostały skierowane do studentów oraz uczestników kursów przygotowujących do studiów na polskich uczelniach dla osób z zagranicy. W badaniu wzięło udział 3761 respondentów z ponad 50 polskich uczelni wyższych, z czego 2044 osoby pobierały lub wnioskowały o stypendium podczas studiów.

Na potrzeby badania dokonano segmentacji respondentów na osoby, które nie otrzymywały żadnego rodzaju wsparcia materialnego oraz które otrzymywały stypendium: dla studentów z Białorusi studiujących w Polsce; dla studentów z niepełnosprawnościami; socjalne i/lub Rektora.

Badanie miało na celu:

- lepsze zrozumienie sytuacji finansowej studentów oraz wgląd w oferowane przez polskie uniwersytety formy wsparcia materialnego,
- zrozumienie doświadczeń i opinii studentów związanych z programami stypendialnymi polskich uczelni wyższych.

Wymienione zagadnienia były pogłębiane poprzez pytania szczegółowe, m.in. o kryteria i procedury związane z wnioskowaniem

o stypendium, wysokości wypłacanych świadczeń czy cele wydatkowania stypendiów.

Zespół badawczy pozyskał również informacje dotyczące opinii na temat trudności procedur, dostępności pomocy czy sugerowanych przez respondentów zmian w obszarze programów stypendialnych.

Zaznacza się, że każde użyte w niniejszym raporcie stwierdzenie „studenci” i jemu podobne odnosi się tylko do osób, które wzięły udział w badaniu, nie zaś do ogółu studentów w Polsce. Wyniki badania odzwierciedlają jedynie opinie respondentów ankiety.

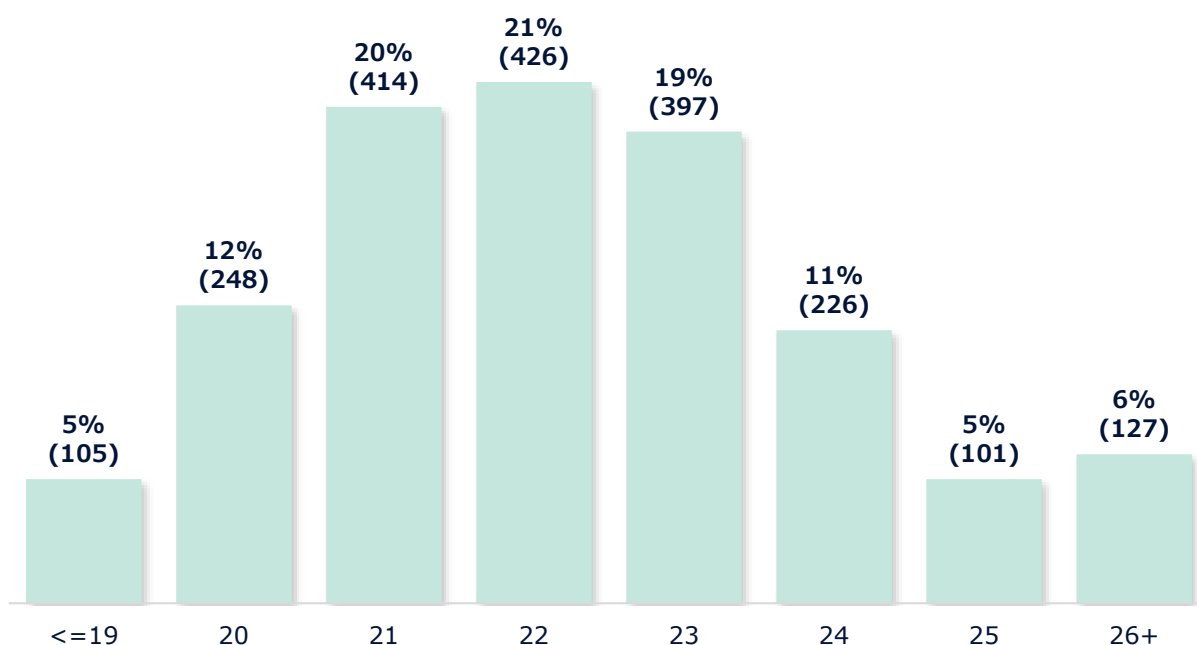
Uzyskane informacje dostarczają podstaw do dalszych badań oraz potencjalnych działań na rzecz udoskonalenia programów wsparcia materialnego oferowanych przez polskie uczelnie wyższe.

Metryczka

W badaniu wzięło udział 3761 studentów oraz uczestników kursów przygotowujących do studiów dla osób z zagranicy, z czego 2044 respondentów pobiera/pobierało lub wnioskowało o stypendium podczas studiów. Odpowiedzi pochodzące z tej grupy osób zostały użyte do analizy danych metryczkowych.

a. Wiek respondentów

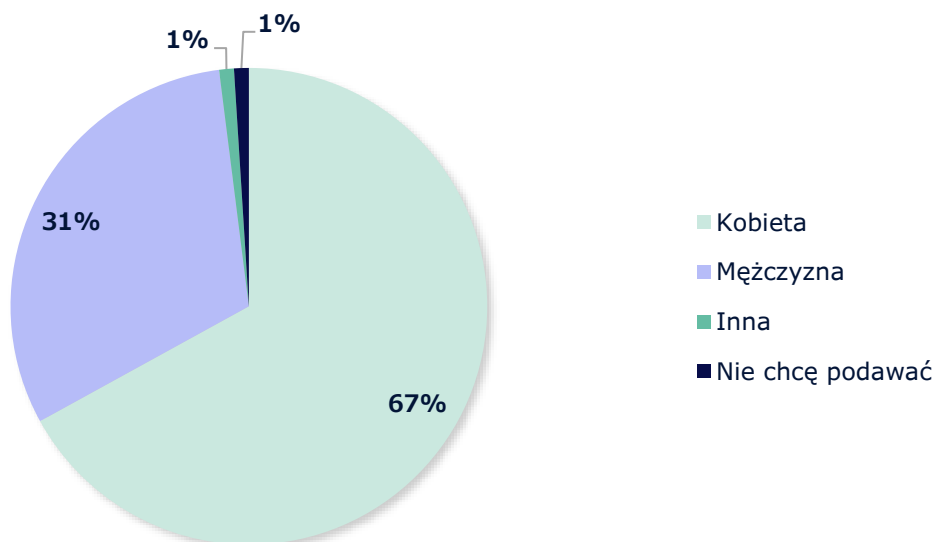
Wykres 1: Wiek respondentów

60% osób, które wzięły udział w badaniu, to osoby w wieku 21-23 lata. Osoby mające 19 lub mniej lat oraz 26 lat lub więcej stanowiły 11% respondentów.

b. Płeć respondentów

Wykres 2: Płeć respondentów

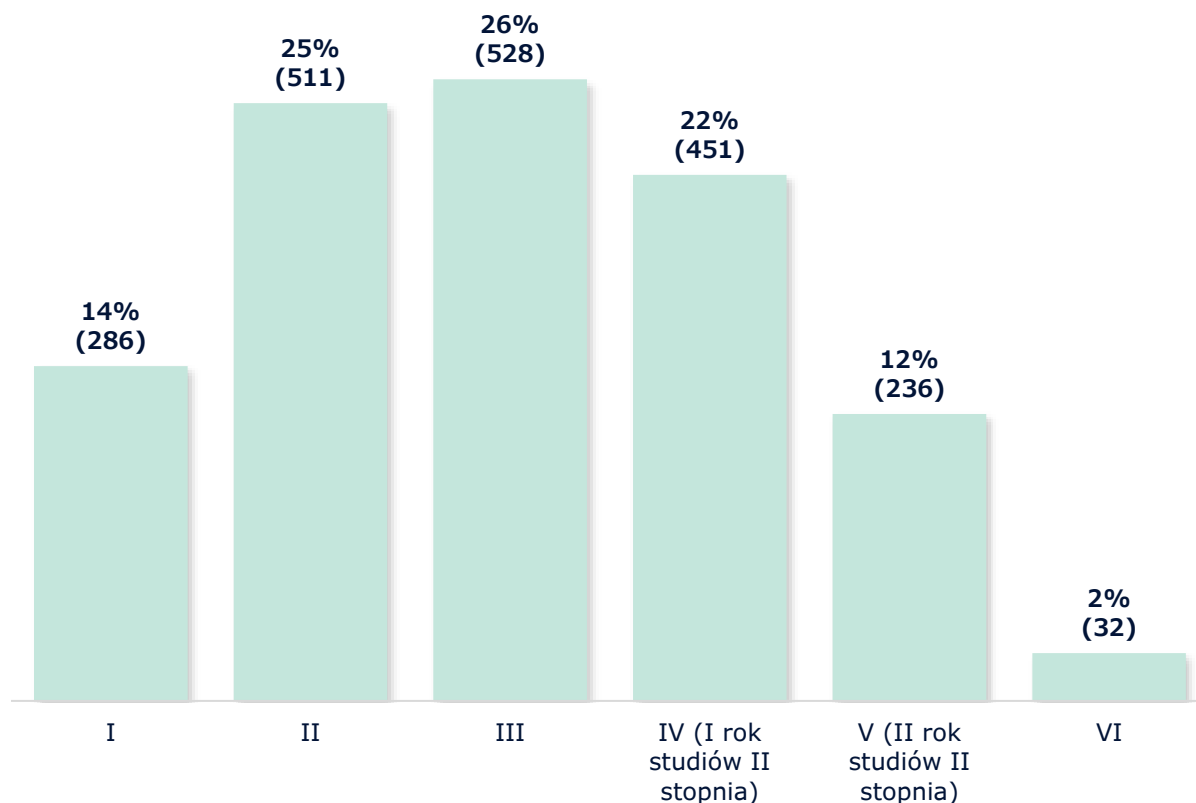

Rozpatrując badanych ze względu na płeć - 2/3 respondentów to kobiety, a niecała 1/3 to mężczyźni. Odpowiedzi „Inna” oraz „Nie chcę podawać” były w marginalnej liczbie. Rozkład płci w badaniu jest zbliżony do danych Głównego Urzędu Statystycznego, zgodnie z którym na polskich uczelniach blisko 60% uczących się to studentki¹.

1 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20222023-wyniki-wstepne,8,9.html#:~:text=w%20uczelniach%20w%20Polsce%20ksztaci%20o,studium%20otrzyma%20292%20tys.>

c. Rok studiów respondentów

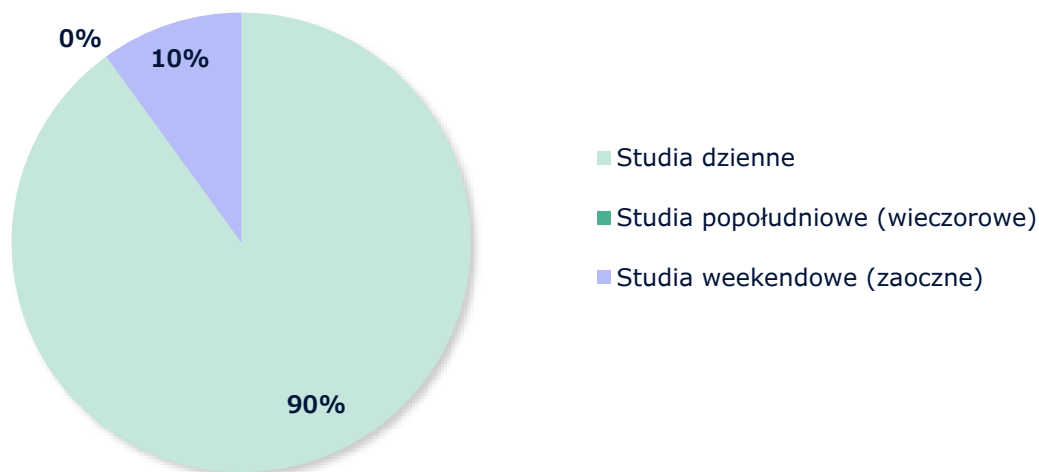
Wykres 3: Rok studiów respondentów

Wśród wypełniających kwestionariusz przeważali studenci studiujący na II i III roku studiów pierwszego stopnia/studiów jednolitych – ponad połowa ankietowanych należy do tej grupy. 14% respondentów to studenci I roku studiów I stopnia, a około 1/3 to studenci IV/V roku studiów jednolitych magisterskich oraz I i II roku studiów magisterskich. Jedynie 2% odpowiedzi pochodzi od studentów uczęszczających na VI rok studiów, natomiast najpewniej wynika to z faktu, że jest znacząco mniej kierunków studiów sześciolletnich niż trzyletnich/pięcioletnich. Do kierunków sześciolletnich zalicza się na przykład kierunek lekarski.

d. Tryb studiów respondentów

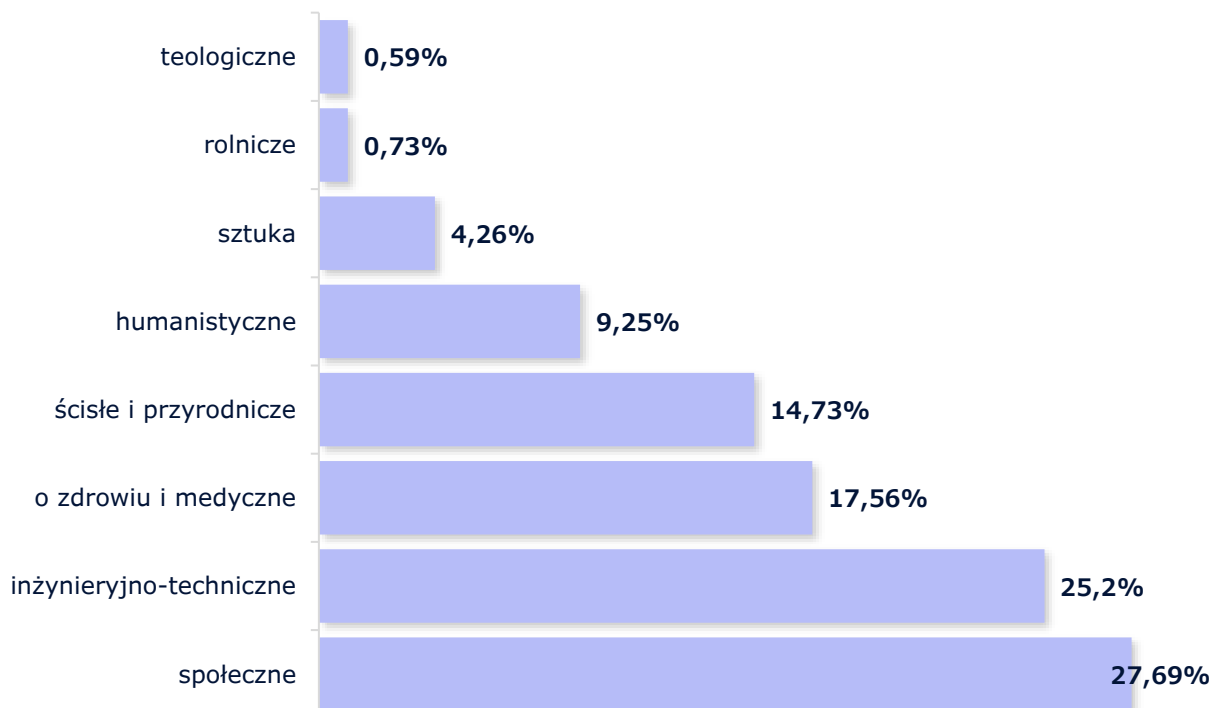
Wykres 4: Tryb studiów respondentów

90% respondentów zadeklarowało, że studiuje w trybie dziennym, inaczej stacjonarnym. Około 10% to uczestnicy studiów zaocznych weekendowych, natomiast mniej niż 1% ankietowanych uczęszcza na studia popołudniowe, wieczorowe – jest to forma studiów zaocznych obecna na niektórych uczelniach, na przykład na wybranych kierunkach Uniwersytetu Warszawskiego czy w Szkole Głównej Handlowej.

e. Dziedzina studiów respondentów

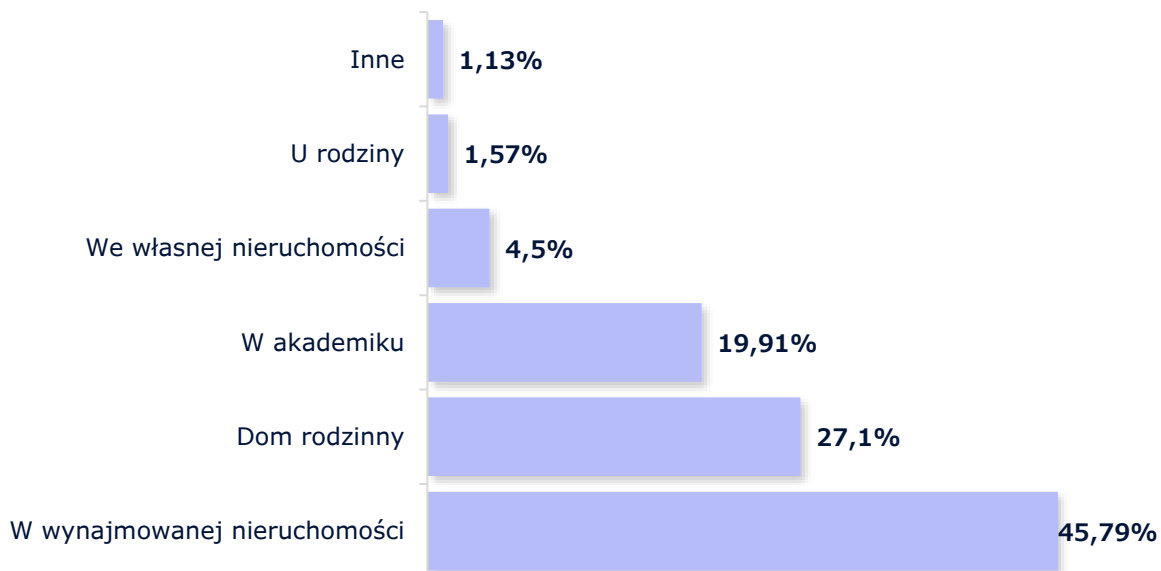
Wykres 5: Dziedzina studiów respondentów

Biorąc pod uwagę dziedzinę naukową studiów respondentów, największą grupę w badaniu stanowią studium nauki społeczne oraz nauki inżynieryjno-techniczne – łącznie ponad połowa badanych. Znaczącą grupą są studenci nauk: medycznych i nauk o zdrowiu, ścisłych i przyrodniczych, a także humanistycznych. Ponad 5% respondentów to studenci sztuki, nauk rolniczych lub teologicznych.

f. Miejsce zamieszkania respondentów

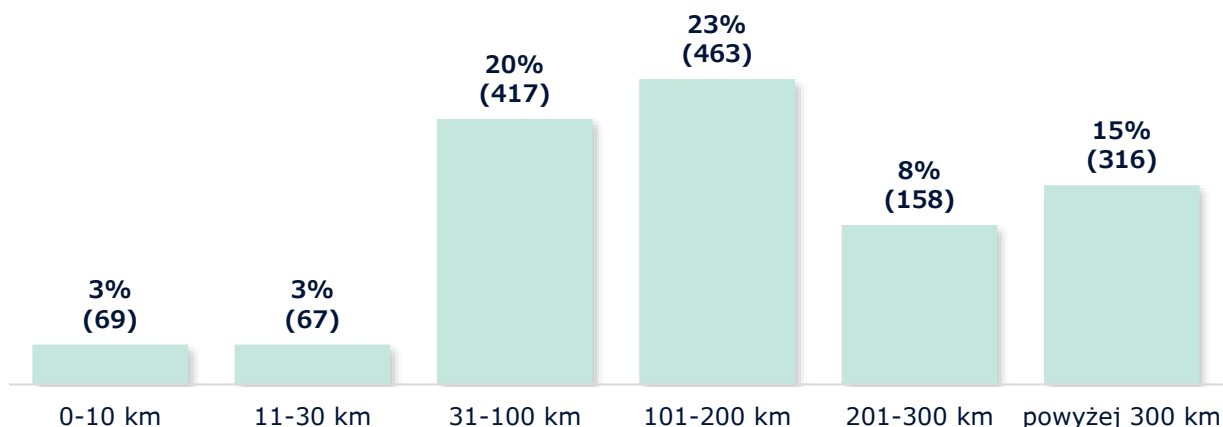
Wykres 6: Miejsce zamieszkania respondentów

Z pytania o miejsce zamieszkania wynika, że aż ponad 70% respondentów mieszka poza domem rodzinnym, więc ich koszty życia mogą być większe niż tych mieszkających z rodziną. Blisko połowa wynajmuje nieruchomości, a co piąty student mieszka w akademiku (co stanowi wartość zawyżoną, gdyż według oficjalnych danych w akademikach mieszka ok. 7% studentów). Nieznaczna liczba studentów mieszka we własnej nieruchomości, poza domem rodzinnym, ale u rodziny, na przykład w innym mieście lub w innych miejscach.

g. Odległość od domu rodzinnego respondentów mieszkających poza domem rodzinnym

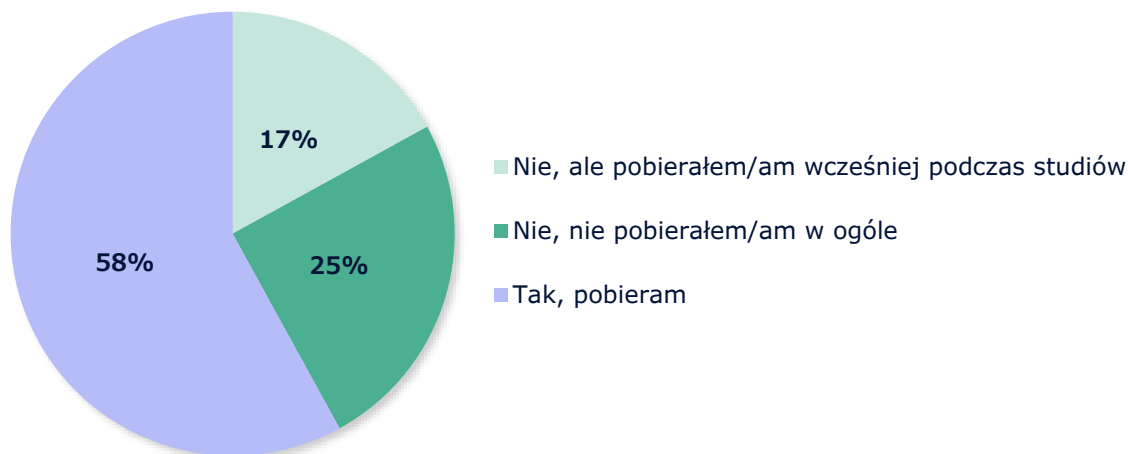
Wykres 7: Odległość od domu rodzinnego respondentów mieszkających poza domem rodzinnym

Analizując powyższy wykres można zauważyć, że aż dwie trzecie studentów mieszka powyżej 30 kilometrów od domu rodzinnego, co może wpływać na występowanie dodatkowych, znaczących kosztów transportu do miejscowości pochodzenia.

h. Pobieranie stypendium przez respondentów

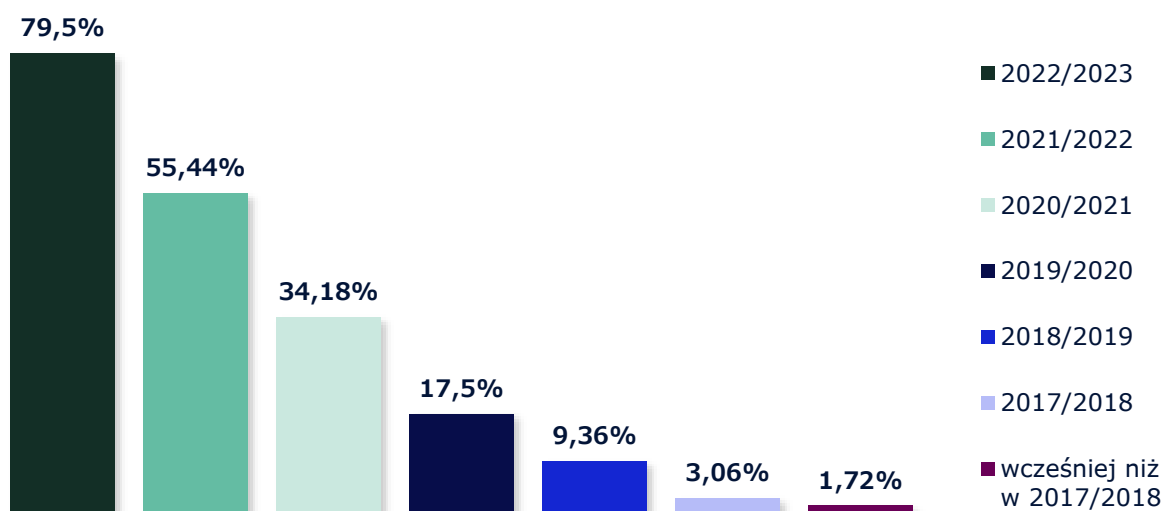
Wykres 8: Pobieranie stypendium przez respondentów

Spośród określonej na początku opisu metryczki grupy respondentów trzy czwarte studentów pobiera lub pobierało stypendium, a jedna czwarta nie pobierała nigdy, ale wnioskowała. Rozróżnienie to jest istotne w dalszej części raportu, ponieważ na część pytań odpowiadały zarówno osoby wnioskujące, jak i pobierające dane stypendium, podczas gdy pozostałe były dedykowane tylko tym pobierającym je.

i. Lata pobierania stypendiów przez respondentów

Wykres 9: Lata pobierania stypendiów przez respondentów

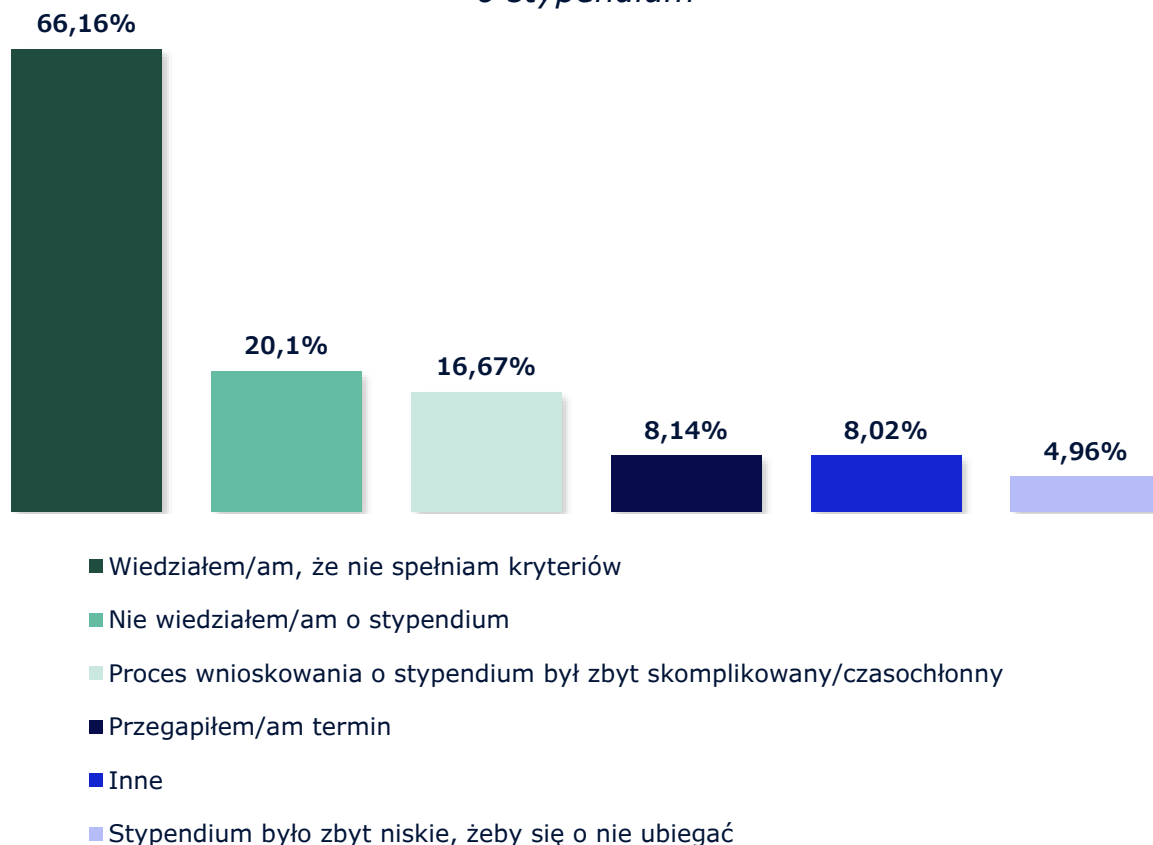

Z grona respondentów pobierających stypendium obecnie lub w przeszłości (1541 studentów) blisko 80% studentów pobierało stypendium w formalnie jeszcze trwającym roku akademickim 2022/2023, natomiast około 20% nie otrzymywało stypendium w tym roku, ale pobierało je w poprzednich latach akademickich, niektórzy nawet w 2017/2018 lub wcześniej. To pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru, ponieważ ankietowany mógł pobierać stypendium przez kilka lat studiów.

**Studenci
niepobierający
i niewnioskujący
o stypendium**

a. Powody niewnioskowania o stypendium

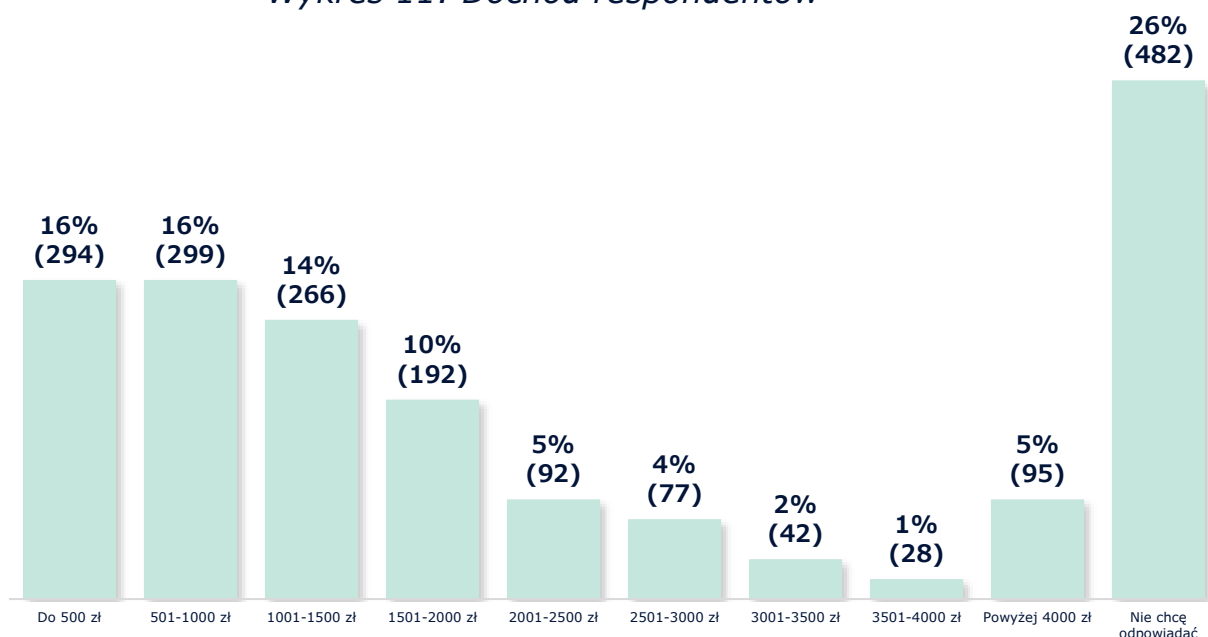
Wykres 10: Powody niewnioskowania o stypendium

Najczęstszym powodem nieubiegania się o stypendium, był brak spełnienia jego kryteriów przez studentów. Ponadto duży odsetek ankietowanych nie wiedział o istnieniu stypendium, można więc uznać, że uczelnie miały problem z dostatecznie dobrym rozpowszechnieniem informacji. Dla wielu osób proces składania wniosków był skomplikowany i czasochłonny co zniechęciło ich do ubiegania się o to świadczenie. Niektórzy respondenci przegapili termin składania dokumentów. Dla prawie 5% studentów kwoty stypendiów były zbyt niskie, więc nie ubiegali się o nie.

b. Dochód respondentów

Wykres 11: Dochód respondentów

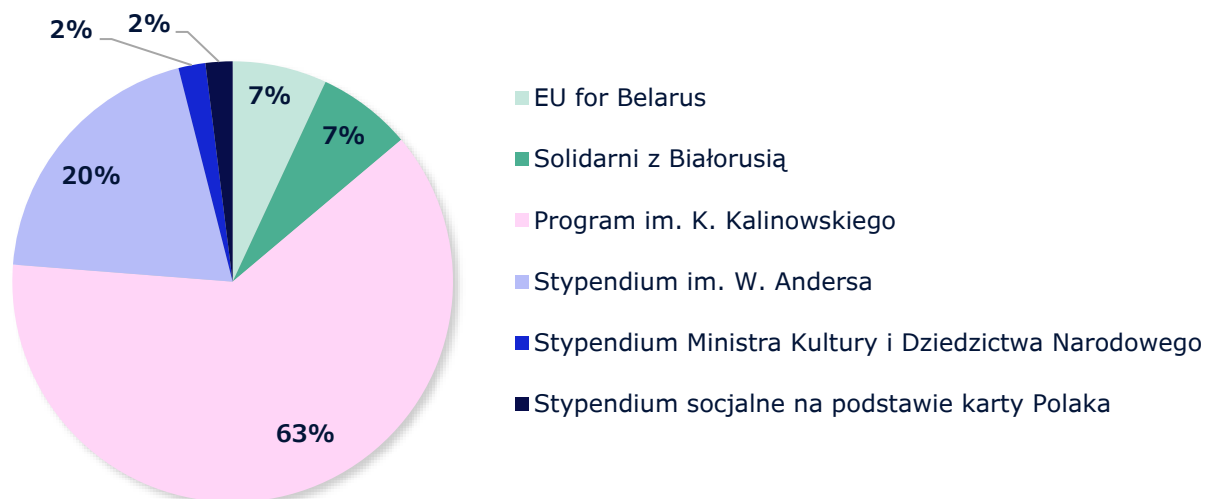

Jak można zaobserwować na powyższym wykresie, dochód studentów jest bardzo zróżnicowany. Prawie połowa z nich dysponuje jednak kwotą niższą niż 1501 złotych, a tylko niewiele ponad 10% ankietowanych uzyskuje więcej niż 2500 złotych miesięcznie. Należy wskazać, że ok. 1/4 respondentów nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Ujawnione odpowiedzi sugerują, że uczęszczający na polskie uczelnie wyższe są jedną z biedniejszych grup społecznych. W połączeniu z wyższymi niż przeciętnie kosztami życia w aglomeracjach i większych miastach oferujących wyższe wykształcenie, czyni to dostępność oraz wysokość stypendiów ważnym czynnikiem wpływającym na rozpoczęcie oraz ukończenie studiów.

**Stypendia
dla studentów
z Białorusi
studiujących
w Polsce**

a. Typ stypendium, o które respondent złożył wniosek

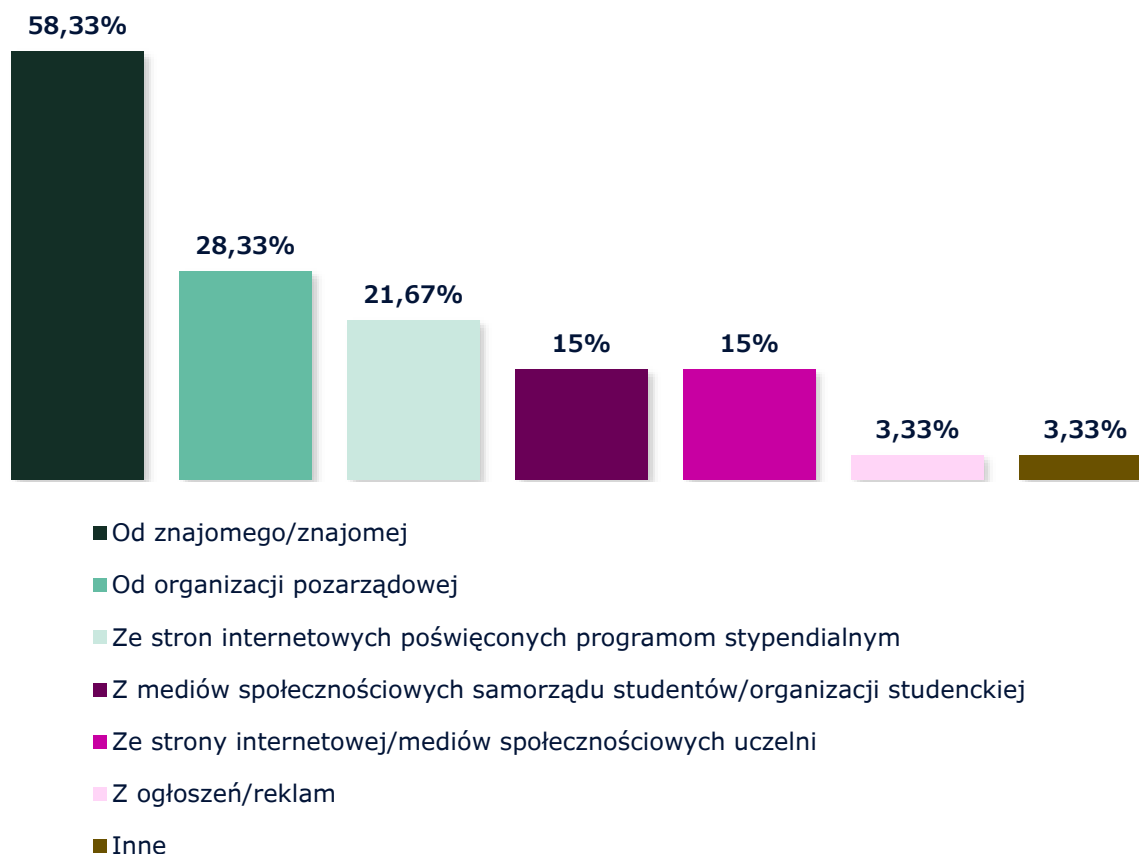
Wykres 12: Typ stypendium, o które respondent złożył wniosek

Największą popularnością pośród ankietowanych cieszył się Program im. Konstantego Kalinowskiego - aż 63% ankietowanych studentów z Białorusi studiujących w Polsce i pobierających stypendium korzystało właśnie z tego stypendium. Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się Stypendium im. Władysława Andersa, korzystał z niego co piąty respondent. Kolejne 7% studentów brało udział w programach EU for Belarus oraz Solidarni z Białorusią. Najmniej badanych pobierało Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz stypendium socjalne na podstawie karty Polaka.

b. Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

Wykres 13: Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

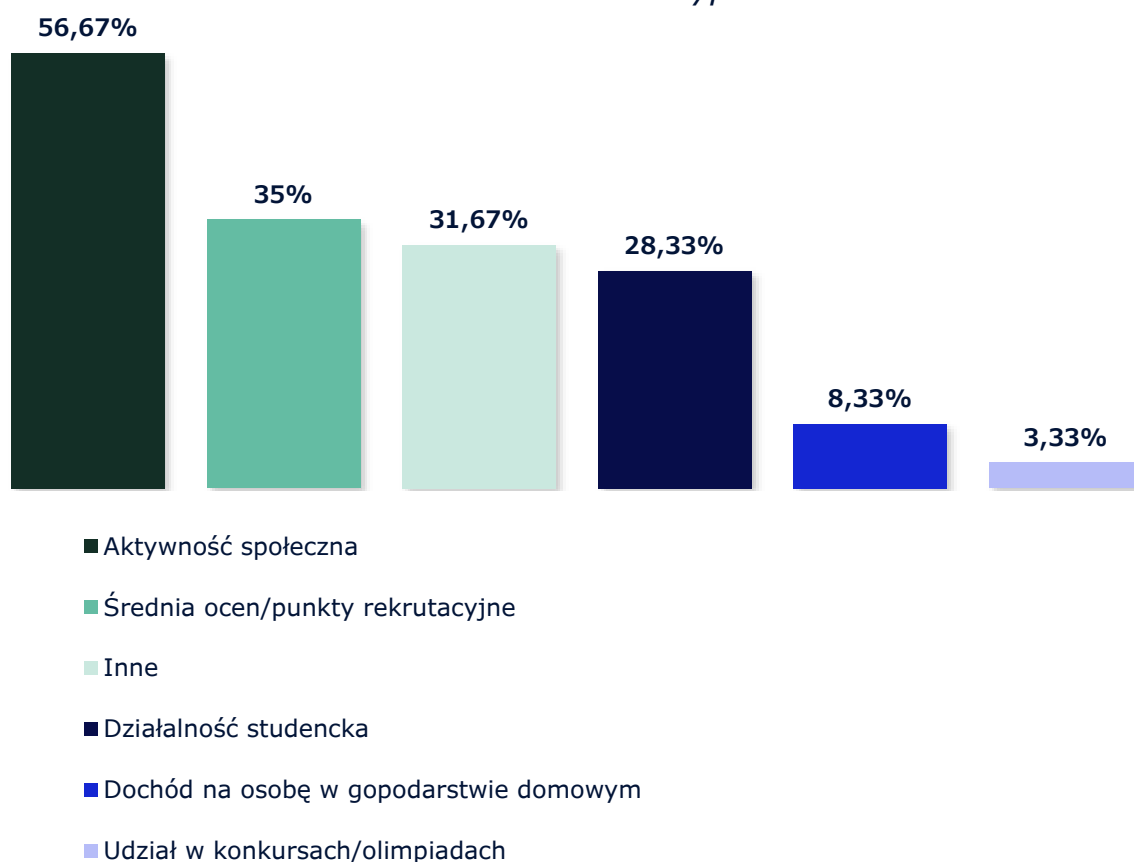

Studenci o stypendium dowiadawali się najczęściej od swoich znajomych - przekaz słowny zadziałał najlepiej (58% przypadków). Promocja udostępniana przez organizacje pozarządowe również przynosiła skutki - 28% studentów wskazało ten kanał promocyjny. Strony internetowe poświęcone programom stypendialnym zajęły trzecie miejsce, prawie 22% badanych biorących udział w badaniu wskazało je jako źródło informacji. Strony internetowe i media społecznościowe były wymieniane także przez znaczącą liczbę ankietowanych. Najmniej respondentów wskazało reklamy

i ogłoszenia. Było to pytanie wielokrotnego wyboru, stąd suma odsetków nie równa się 100%.

c. Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 14: Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

W ponad połowie wniosków brano pod uwagę aktywność społeczną kandydatów. Średnia ocen/punkty rekrutacyjne oraz działalność studencka były uwzględniane odpowiednio w 35% i 28,33% przypadków. Mniej istotny był udział wnioskujących w konkursach bądź olimpiadach. W gronie pozostałych odpowiedzi wymieniano między innymi posiadanie polskiego obywatelstwa, czy też status uchodźcy/relegowanie z uczelni na Białorusi.

d. Ocena zrozumienia kryteriów w procesie wnioskowania o stypendium

W pięciopunktowej skali, gdzie 1 oznacza znaczne trudności, a 5 całkowity brak trudności w zrozumieniu kryteriów podczas wnioskowania o stypendium, uśredniona ocena z odpowiedzi respondentów to 4,05. Jest to wynik, pozwalający stwierdzić, że zasady ubiegania się o stypendium należały do przystępnych i zrozumiałych dla znacznej większości respondentów, a wątpliwości należały do rzadkości.

e. Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 15: Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

Analizując powyższy wykres można zauważyć, że respondenci, którzy pytali o kwestie związane ze stypendium w 40% przypadków otrzymywali wystarczającą pomoc. Zaś dla 23% ankietowanych, którzy otrzymali odpowiedź, nadal nie wszystko było do końca zrozumiałe. Dla 18%

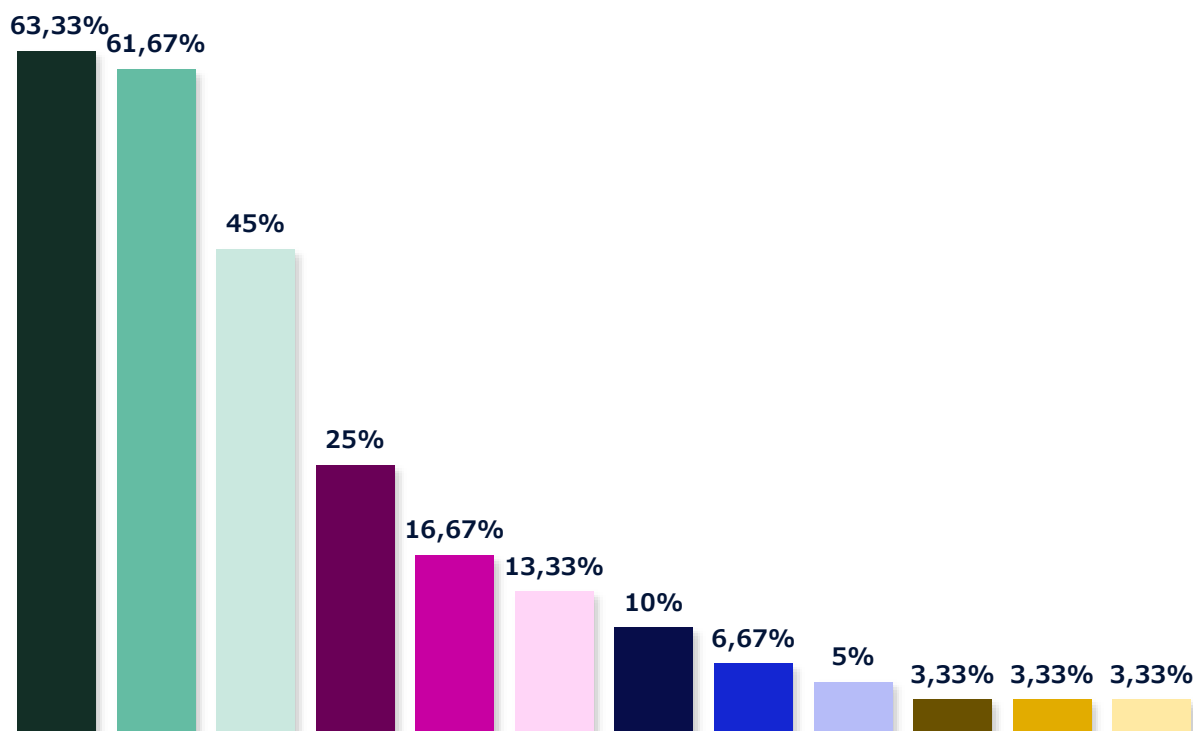
studentów wszystko było jasne i nie prosili o pomoc uczelni. 18% procent osób w razie wątpliwości pytało natomiast innych studentów. Możliwe, że w ten sposób otrzymywali szybszą i bardziej zrozumiałą odpowiedź, niż osoby pytające uczelni. Z wykresu wynika również, że każda osoba zwracająca się z zapytaniem do organu uczelnianego trzymywała mniej lub bardziej jasną informację zwrotną.

f. Ocena dostępności pomocy w procesie wnioskowania o stypendium.

W pięciopunktowej skali, gdzie 1 oznacza znaczne trudności, a 5 całkowity brak trudności w dostępności pomocy podczas wnioskowania o stypendium, uśredniona ocena odpowiedzi respondentów to 3,72. Taki rezultat pozwala założyć, że pomoc ze strony organów udzielających stypendium była dostępna, a ewentualne problemy nie były zbyt poważne i nie uniemożliwiały udziału w procesie wnioskowania o stypendium.

g. Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium.

Wykres 16: Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium

- Dokumenty potwierdzające pochodzenie
- Zaświadczenie o wynikach z matury
- Karta przebiegu studiów (karta ocen, itp.) z dziekanatu
- Inne
- Dyplom ukończenia studiów wyższych
- Zaświadczenie z ZUZ/KRUS dotyczące wysokości składki zdrowotnej
- Zaświadczenie z Urzędu Stanu Cywilnego (np.. Dotyczące zgonu, narodzin, itp.)
- Oświadczenie o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym
- Żadne - dane były zaciągane automatycznie przez uczelnię
- Oświadczenie o dochodach niepodlegających opodatkowaniu
- Zaświadczenie o pobieraniu nauki przez rodzeństwo
- Zaświadczenie z Ośrodka Pomocy Społecznej

Dokumentami, które były wymagane w 63% przypadków, były dokumenty potwierdzające pochodzenie. Na drugim miejscu z wynikiem 61% odpowiedzi znalazły się dokumenty świadczące o wynikach matur. Potrzebne do wniosku o stypendium były także karty przebiegu studiów z dziekanatu. Pozostałymi niezbędnymi dokumentami były też: dyplom ukończenia studiów wyższych, zaświadczenie z ZUS-u, czy KRUS-u dotycząca wysokości składki zdrowotnej. W 10% przypadków było potrzebne też zaświadczenie z Urzędu Stanu Cywilnego informujące o narodzinach/zgonie. Na niektórych uczelniach wymagano oświadczenia o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym. W 5% przypadkach uczelnia sama pobierała wszystkie potrzebne dokumenty, nie trzeba było ich dostarczać. W zaledwie 3% sytuacji były wymagane zaświadczenia o: dochodach niepodlegających opodatkowaniu, pobieraniu nauki przez rodzeństwo, czy z ośrodka pomocy społecznej. W kategorii Inne zawierają się między innymi informacja o relegowaniu z uczelni na Białorusi oraz zaświadczenia medyczne.

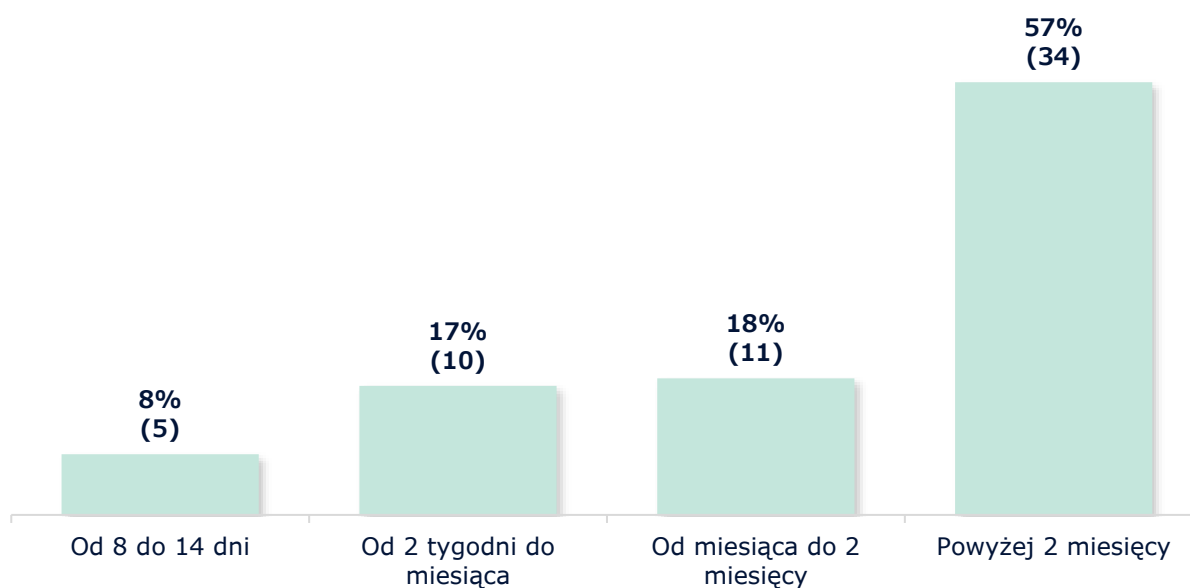
h. Ocena występowania trudności w procesie wnioskowania o stypendium

W pięciopunktowej skali, gdzie 1 oznacza znaczne trudności, a 5 całkowity brak trudności w procesie wnioskowania o stypendium, uśredniona ocena z odpowiedzi respondentów to 3,5. Jest to wynik pozwalający założyć, że występujące trudności nie okazywały się dla

wnioskujących szczególnie uciążliwe lub uniemożliwiające udział w procesie wnioskowania o stypendium.

i. Czas oczekiwania na decyzję o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium.

Wykres 17: Czas oczekiwania na decyzję o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium

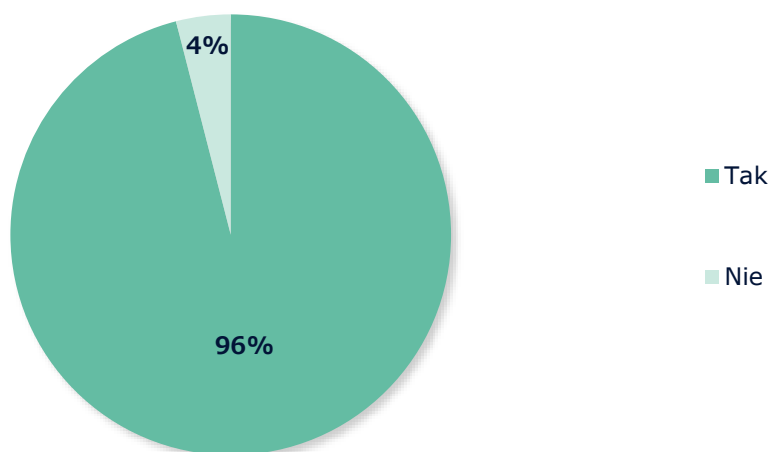
Na decyzję o przyznaniu stypendium, 8% ankietowanych czekało od 8 do 14 dni. Dziesięć osób (17%) otrzymało odpowiedź w ciągu 2 tygodni do miesiąca. 18 % osób czekało od miesiąca do dwóch miesięcy. Natomiast ponad połowa ankietowanych odpowiedziała, że oczekiwali na decyzję powyżej 2 miesięcy. Tak długi okres wydawania decyzji niestety nie zapewnia studentom stabilności w obszarze sytuacji finansowej.

j. Ocena występowania uciążliwości podczas wypełniania wniosku o stypendium

Studenci ocenili uciążliwość wypełniania wniosków na 3,5 (gdzie ocena 1 oznaczała znaczna uciążliwość, a 5 - brak uciążliwości). Oznacza to, że większość studentów mogła napotkać raczej drobne niedogodności i niejasności, natomiast nie powinno to negatywnie wpłynąć na motywację do dopełnienia formalności.

k. Osoby, które rozpoczęły roczny kurs przygotowujący do studiów

Wykres 18: Osoby, które rozpoczęły roczny kurs przygotowujący do studiów

Zdecydowana większość respondentów odpowiadających w tym segmencie badania, bo aż 96%, przystąpiła do rocznego kursu przygotowującego do studiów w Polsce.

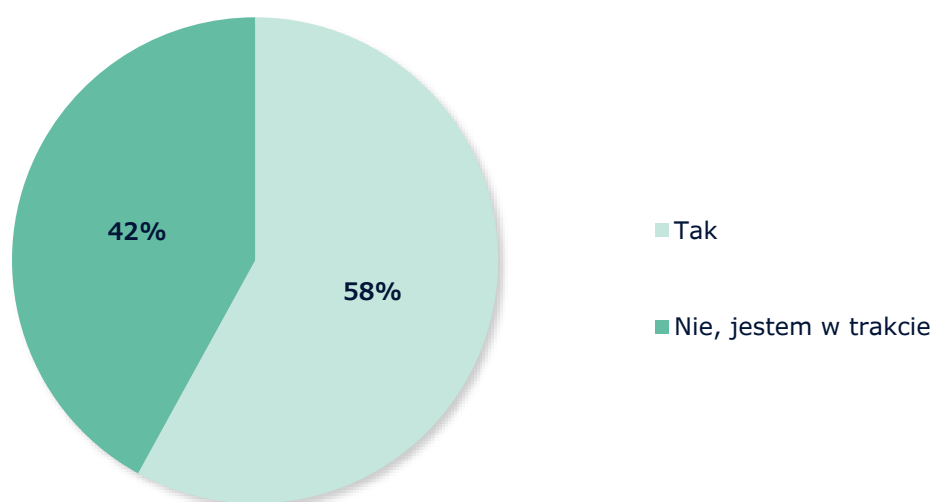
I. Powody nierozpoczęcia kursu przygotowującego do studiów

Głównym powodem, dlaczego przyjęci do programów stypendialnych nie rozpoczęli kursu przygotowującego do studiów była udokumentowana znajomość języka polskiego na poziomie umożliwiającym pobieranie nauki w tym języku.

- *„Bo miałam certyfikat ze znajomości języka polskiego w stopniu C1.”*
- *„Nie chciałem poświęcać i tak brakującego mi czasu na naukę języka polskiego z uwagi na fakt, iż znam go w stopniu umożliwiającym studiowanie.”*

m. Osoby, które ukończyły kurs przygotowujący do studiów

Wykres 19: Osoby, które ukończyły kurs przygotowujący do studiów

58% osób biorących udział w ankiecie ukończyło kurs przygotowujący do studiów. W jego trakcie jest jeszcze 42% respondentów z Białorusi.

n. Powody porzucenia kursu przygotowującego do studiów

BRAK ODPOWIEDZI

o. Ocena wsparcia w zakresie spraw formalnych

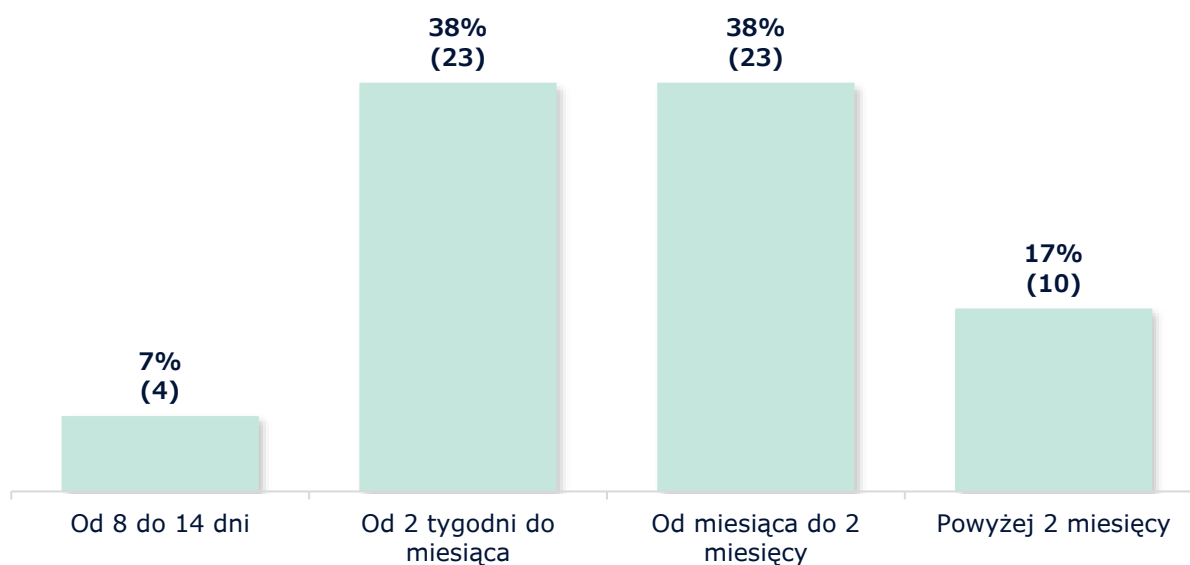
W pięciopunktowej skali, gdzie 1 oznacza niezadowolenie, a 5 maksymalne zadowolenie z otrzymywanego wsparcia w zakresie spraw formalnych (np. przy uzyskaniu numeru PESEL) uśredniona ocena z odpowiedzi respondentów to 2,83. Jest to wynik poniżej przeciętnej, świadczący o konieczności poprawy funkcjonowania programów stypendialnych w tym zakresie.

p. Ocena wsparcia w zakresie adaptacji kulturowej

W pięciopunktowej skali, gdzie 1 oznacza niezadowolenie, a 5 maksymalne zadowolenie z otrzymywanego wsparcia w zakresie adaptacji kulturowej (przejawiającego się np. w organizowaniu prelekcji, dotyczących występujących różnic kulturowych) uśredniona ocena respondentów to 3,27. Wynik ten pozwala przypuszczać, że otrzymywane w tym zakresie przez studentów wsparcie znajduje się na poziomie zadowalającym.

q. Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

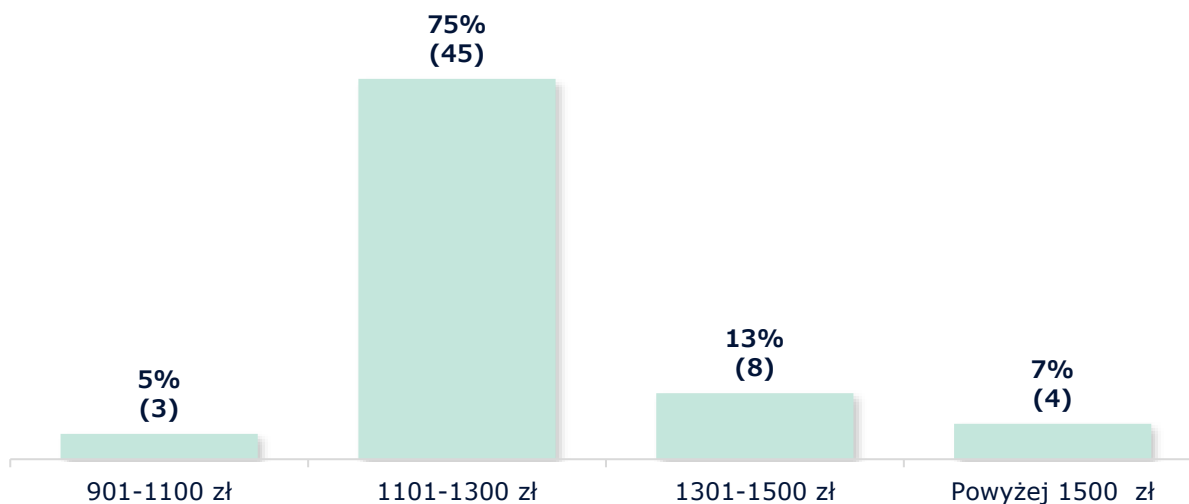
Wykres 20: Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

Studenci oczekiwali na decyzję stypendialną od 2 tygodni do miesiąca lub od miesiąca do dwóch (wymienione odpowiedzi stanowiły po 38% wszystkich głosów). Było też 17% ankietowanych, którzy oczekiwali na informację wyjątkowo długo - ponad 2 miesiące.

r. Wysokość otrzymywanego stypendium

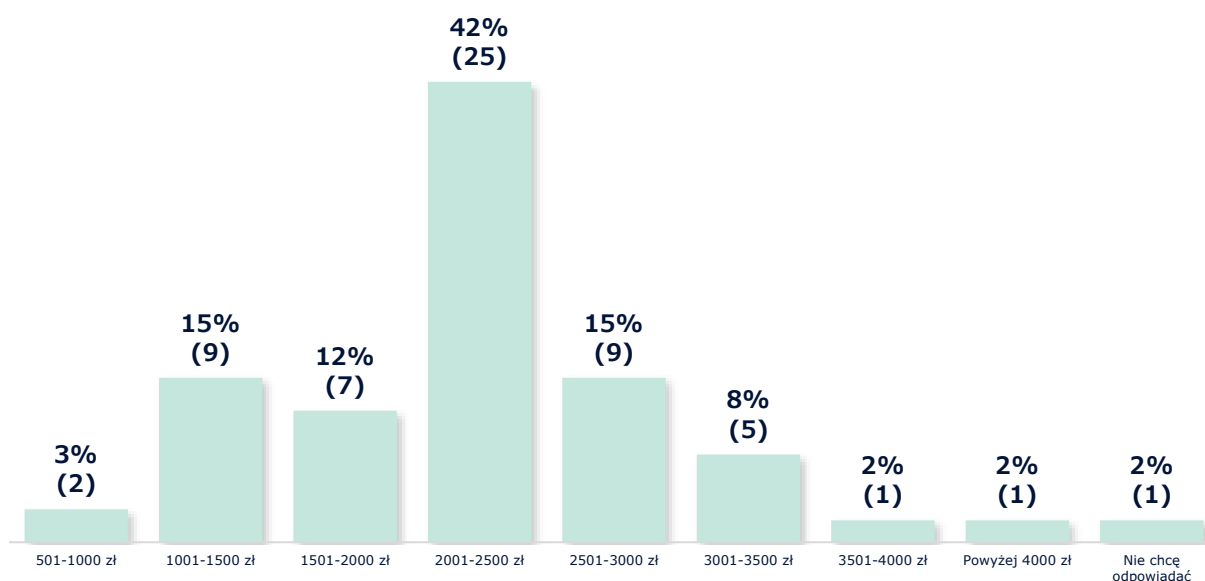
Wykres 21: Wysokość otrzymywanego stypendium

Wysokość wypłacanego stypendium oscylowała w przedziale 1101-1300 zł w 75% przypadkach. Jedynie 20% ankietowanych otrzymywało świadczenie o większej wysokości. Reszta otrzymywała 901-1100 zł miesięcznie.

s. Miesięczne wydatki respondentów

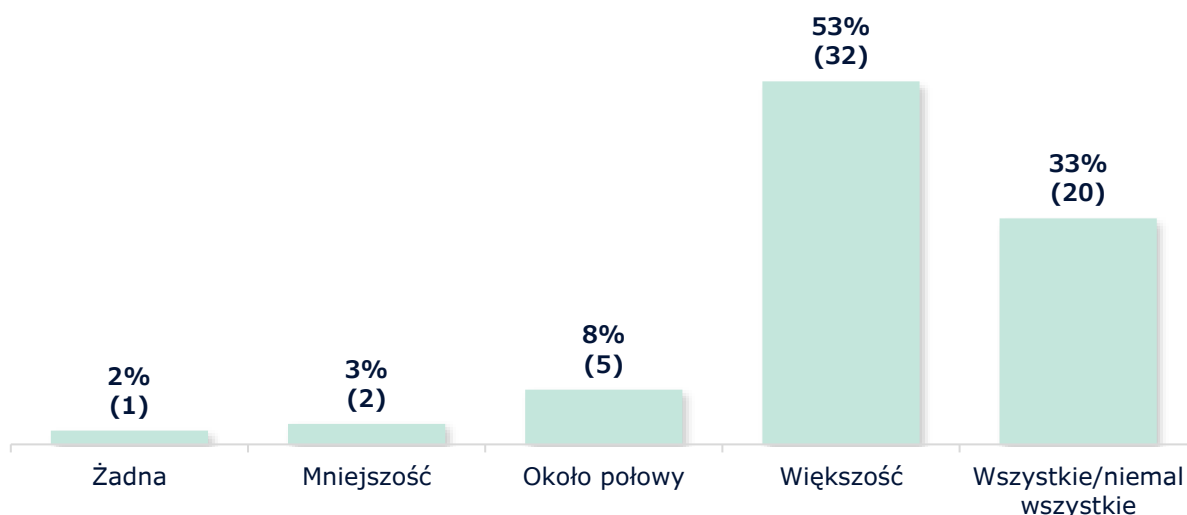
Wykres 22: Miesięczne wydatki respondentów

42% ankietowanych utrzymuje swoje miesięczne wydatki w przedziale 2001-2500 zł. Reszta rozkładu wydatków jest bardzo zróżnicowana. Łącznie 30% studentów wydaje mniej. Reszta respondentów wydaje powyżej 2500 zł, przy czym częstotliwość udzielanych odpowiedzi maleje wraz z jej wysokością.

t. Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

Wykres 23: Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

Jedynie 13% studentów skarży się na nieterminowe wypłacanie połowy lub więcej transz stypendium. W 53% przypadków większość stypendiów jest jednak wypłacanych na czas, a w 33% - wszystkie/niemal wszystkie.

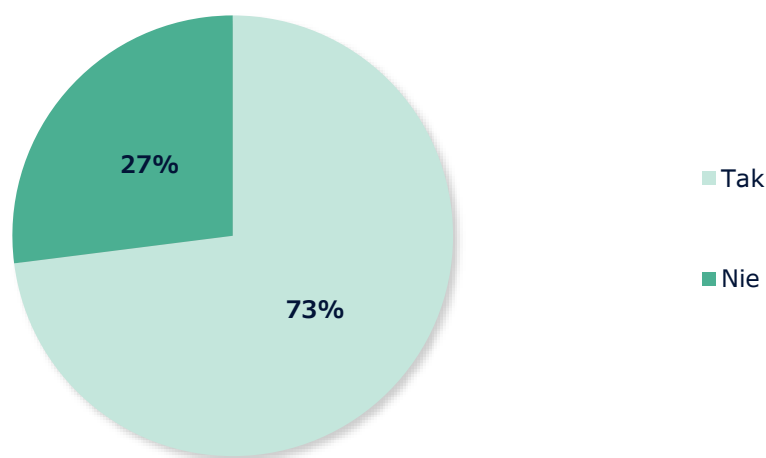
u. Cel wydatkowania stypendium

100% ankietowanych w tej kategorii przeznaczało stypendium na pokrycie kosztów utrzymania, do których zaliczają się: wynajem

mieszkania/opłata miejsca w domu studenckim, zakup pożywienia oraz biletów komunikacji miejskiej. Poza zaspokajaniem podstawowych potrzeb bytowych, stypendium umożliwiało studentom rozwój osobisty (specjalistyczne kursy) oraz udział w wydarzeniach kulturalnych (koncerty, muzea, teatr, kino). Czasem wśród odpowiedzi pojawiały się też wydatki na opłacenie usług medycznych, leków bądź zajęć sportowych i karnetów.

v. Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wykres 24: Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium

73% ankietowanych zaznaczyło, że gdyby nie otrzymywało stypendium, nie mogłoby sobie pozwolić na obecny standard życia. Jedynie 27% studentów nie musiałyby z niczego rezygnować.

w. Rodzaj wydatków, z których respondenci musieliby zrezygnować w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wśród wydatków, z których studenci musieliby zrezygnować w przypadku nieotrzymywania stypendium dominują wydatki służące utrzymaniu, szczególnie wynajmu mieszkania. Część respondentów wskazuje też wydatki dotyczące wizyt lekarskich i zakupu leków, a niektórzy piszą wprost o konieczności rezygnacji ze studiów.

- *„Z mieszkania na pewno, ale chyba w ogóle musiałabym bardzo mocno zmniejszyć wydatki.”*
- *„Z niemal wszystkich, bo nie mam pracy.”*
- *„Nie kupiłbym leków.”*
- *„Z wizyt u lekarza i zakupu leków.”*
- *„Rozwój osobisty, wydatki na sport, kulturę.”*
- *„Musiałbym zrezygnować ze studiów, bo musiałbym więcej pracować.”*
- *„Musiałbym zrezygnować z praktycznie wszystkich wydatków.”*
- *„Musiałbym szukać tańszego mieszkania.”*

x. Sugerowane zmiany w programach stypendialnym

Zdecydowana większość ankietowanych zwraca uwagę na konieczność podwyższenia kwoty stypendium. Zauważana jest występująca w Polsce od dłuższego czasu podwyższona inflacja, która

systematycznie osłabia wartość otrzymywanych przez studentów środków. Pojawiają się postulaty regularnej waloryzacji o wskaźnik inflacji lub podwyższenia do określonej kwoty. Zwykle postulowana jest kwota ok. 2000 złotych miesięcznie.

Jednocześnie, studenci zwracają uwagę na problemy proceduralne. Ich zdaniem konieczna jest dokładniejsza weryfikacja kandydatów do stypendiów. Poruszany jest problem opóźnień w wypłatach transz stypendium.

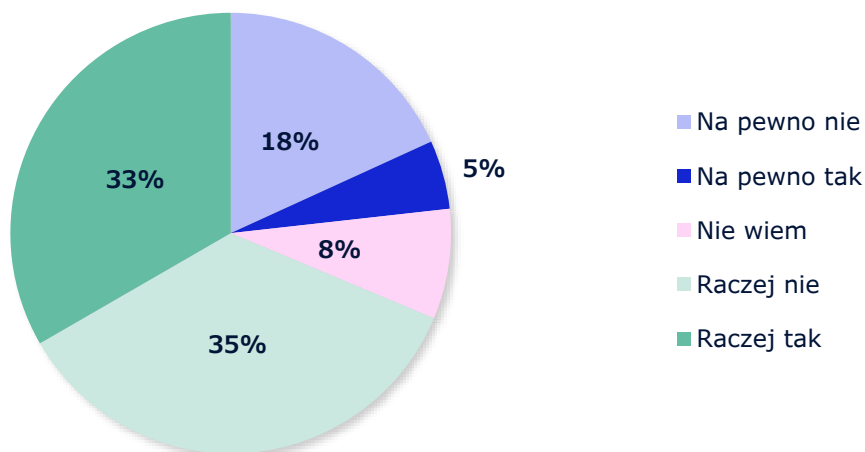
- *„Moim zdaniem komisja rekrutacyjna powinna poświęcać więcej uwagi procedurze selekcji kandydatów, ponieważ na programie są osoby na programie niespełniające warunków rekrutacji, a osoby spełniające kryteria nie są przyjmowane do programu.”*
- *„Wiele osób nie jest ofiarami represji na tle politycznym, część wyjeżdża do Białorusi na weekend (co mimo wszystko stanowi w ich przypadku spore ryzyko i jest odradzane przez polskie władze – komentarz autorów raportu). Wzrost cen powoduje, że stypendium jest niewystarczające dla osób niemających pracy lub pomocy od rodziny (lub rodzina jest w Białorusi i nie ma możliwości wysłania pieniędzy do Polski).”*
- *„Problemy, jakie napotkałem: kwota stypendium nie zmienia się od wielu lat, a co roku występuje inflacja. Mój program stypendialny z tego roku nie gwarantuje stypendium po wstąpieniu na studia, ciężko pokryć koszty utrzymania, a wypłata stypendium była*

opóźniona o dwa miesiące, podczas gdy uprzedzono mnie jedynie o miesięcznym opóźnieniu."

- *„Opóźnienie w wypłacie stypendium za okres dwóch miesięcy (transze za styczeń i luty otrzymaliśmy w końcu lutego)."*
- *„Możliwość otrzymania ubezpieczenia wliczonego w koszt programu stypendialnego."*
- *„Mieliśmy problem z otrzymaniem transzy stypendium w styczniu w terminie. Program zaalarmował nas wcześniej o tym, ale w ostatnim momencie przekazał, że opóźnienie wypłat będzie trwać jeszcze dłużej. Sama kwota stypendium jest dla mnie wystarczająca."*
- *„Kwota jest zbyt mała, od 2000 złotych można już przeżyć niezależnie od dodatkowych pieniędzy."*
- *„Suma. Dziś 1500 zł (biorąc pod uwagę inflację i rosnące ceny) to bardzo mała kwota, ledwo wystarczająca na podstawowe wydatki. Bez dodatkowych źródeł dochodu dość trudno jest żyć za takie pieniądze."*
- *„Kwota stypendium stała się niska przez inflację, dobrze byłoby ją zwiększyć albo co roku zwiększać w oparciu o inflację."*
- *„Podwyższyłbym kwotę stypendium. Powinna wynosić ok. 1800-2000 zł"*
- *„Wzrost cen powoduje, że stypendium jest niewystarczający dla osób, niemających pracy lub pomocy od rodziny (lub rodzina jest w Białorusi i nie ma możliwości wysłania pieniędzy do Polski)."*

y. Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

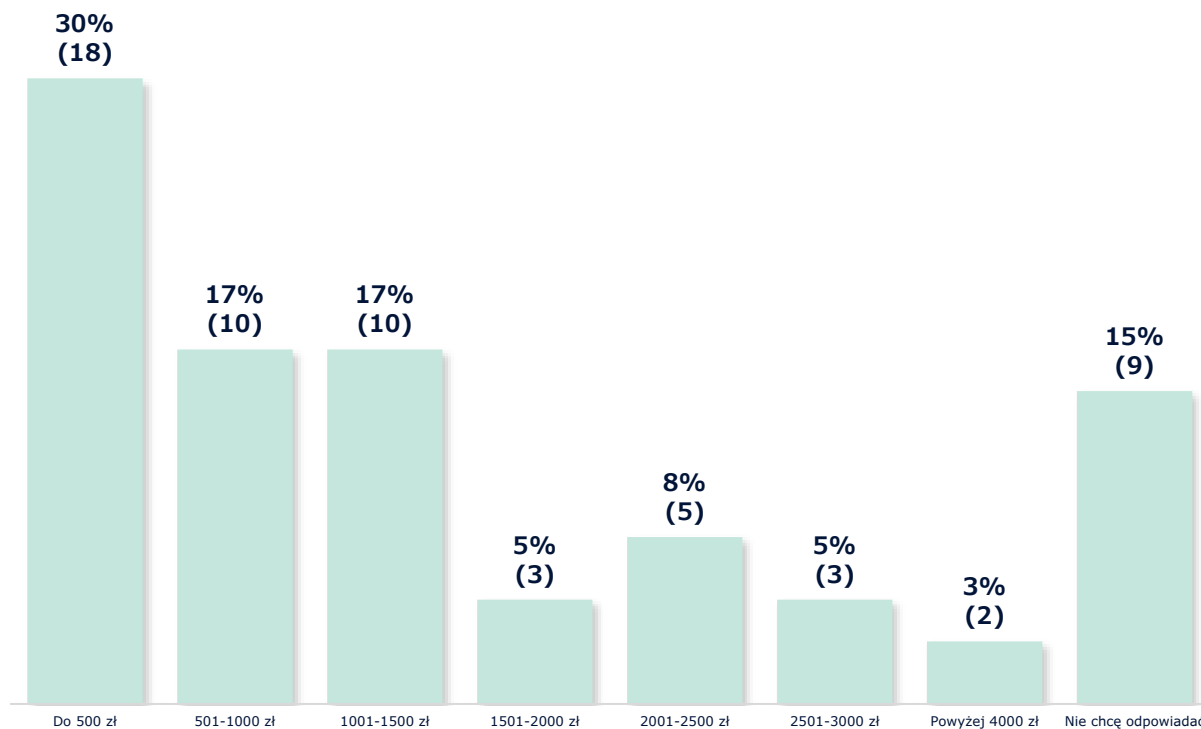
Wykres 25: Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

Aż 53% osób oceniała szanse na kontynuowanie studiów bez stypendium jako nikłe bądź zerowe. 8% ankietowanych nie jest w stanie dać jednoznacznej odpowiedzi. Z kolei 33% respondentów na zadane pytanie odpowiedziało "raczej tak", a reszta "na pewno tak".

z. Dochód respondentów

Wykres 26: Dochód respondentów

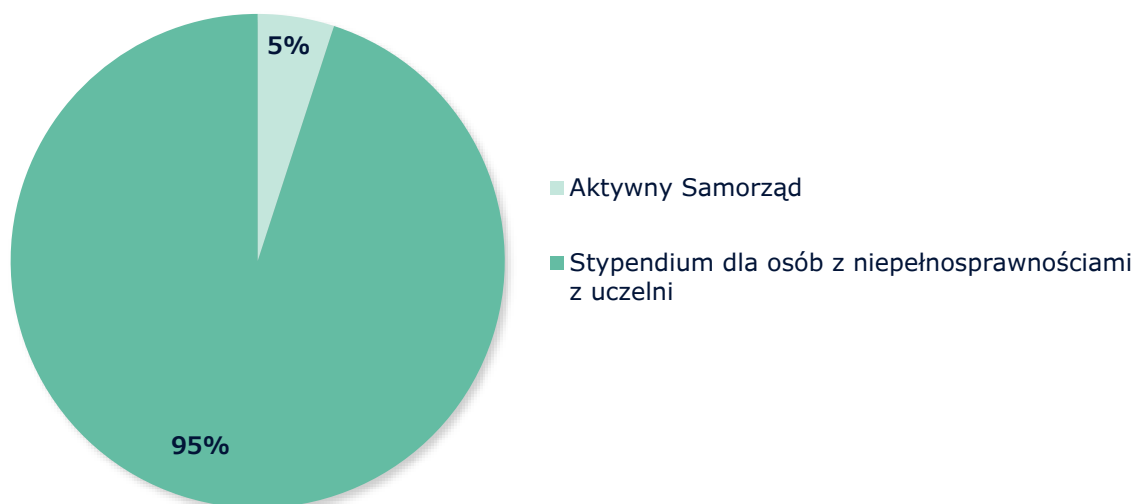

Najczęściej - wśród 64% ankietowanych - wysokość dochodu mieściła się w zakresie 0-1500 zł, z czego najpopularniejszą odpowiedzią były kwoty do 500 zł (30% odpowiedzi). 15% respondentów odmówiło udzielenia informacji.

Stypendia dla studentów z niepełnospraw- nościami

a. Typ stypendium, o które respondent złożył wniosek

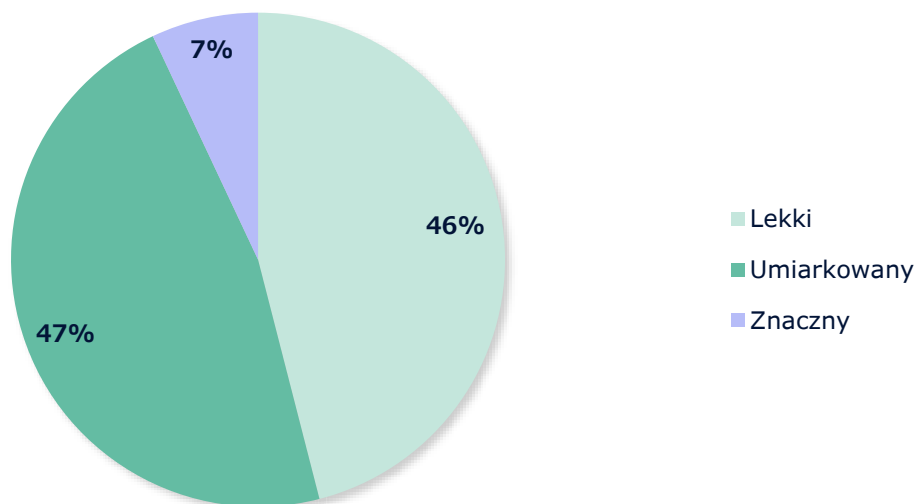
Wykres 27: Typ stypendium, o które respondent złożył wniosek

W badaniu wzięło udział 112 studentów, którzy wnioskowali o stypendium dla osób z niepełnosprawnościami. 95% z nich ubiegało się o stypendium dla osób z niepełnosprawnościami przyznawane przez uczelnię, na której studiują, a pozostałe 5% - stypendium „Aktywny Samorząd”.

b. Stopień niepełnosprawności respondentów

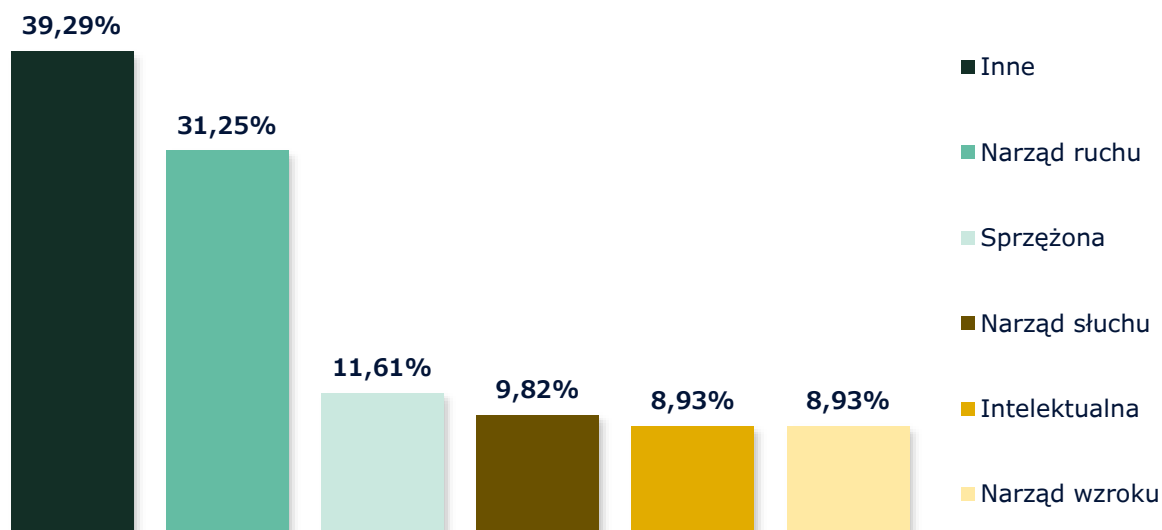
Wykres 28: Stopień niepełnosprawności respondentów

46% badanych zadeklarowało lekki stopień niepełnosprawności. Niewiele więcej, bo 47% - umiarkowany, natomiast pozostałe 7% to osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności. Informacja ta jest istotna, ponieważ warunkuje ona wysokość otrzymywanego stypendium.

c. Rodzaj niepełnosprawności respondentów

Wykres 29: Rodzaj niepełnosprawności respondentów

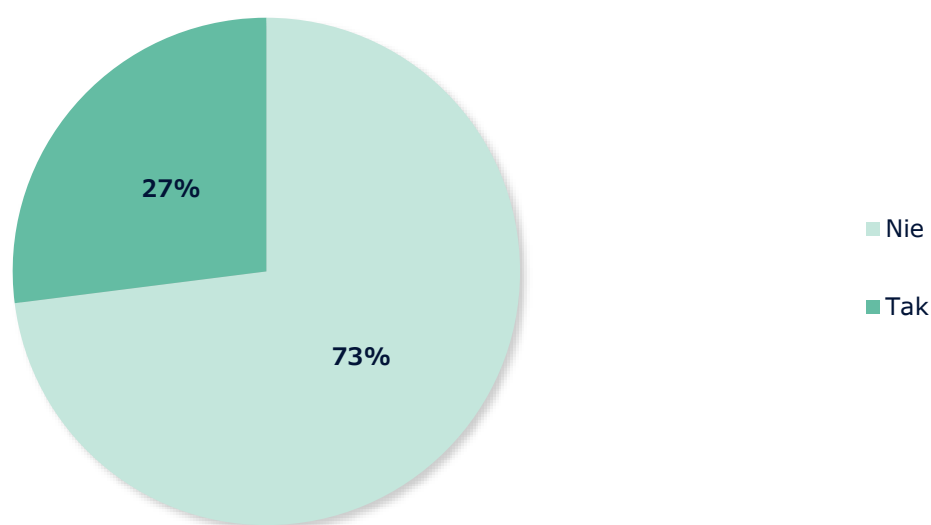
Respondenci wskazali wiele różnych rodzajów niepełnosprawności występujących u nich, co obrazuje blisko 40% odpowiedzi „inne” – w tej odpowiedzi zawiera się szereg chorób, które nie sposób sklasyfikować/przypisać do innych kategorii. Często najpopularniejszą odpowiedzią jest niepełnosprawność narządu ruchu. Stosunkowo często powtarzają się również niepełnosprawności narządu słuchu, wzroku czy intelektualna, a także sprzężona, czyli co najmniej dwie rodzaje niepełnosprawności występujące jednocześnie.

d. Ocena przyjazności osób prowadzących rekrutację

Ankietowanym został zadany szereg pytań dotyczących procesu wnioskowania o stypendium. Na pytanie „Czy osoby prowadzące rekrutację były/są przyjazne osobom z niepełnosprawnościami?”, dla którego respondenci mogli wybrać ocenę z zakresu 1-5, przy czym 1 to byli bardzo nieprzyjaźni, a 5 bardzo przyjaźni, średnia odpowiedź wyniosła 4,2, co oznacza, że osoby kontaktowe przy rekrutacji do programów stypendialnych dla osób z niepełnosprawnościami generalnie były sympatyczne i pomocne w stosunku do interesantów.

e. Występowanie ułatwień dla osób z niepełnosprawnościami podczas procesu wnioskowania o stypendium + ułatwienia dostępu dla osób z niepełnosprawnościami podczas procesu wnioskowania o stypendium

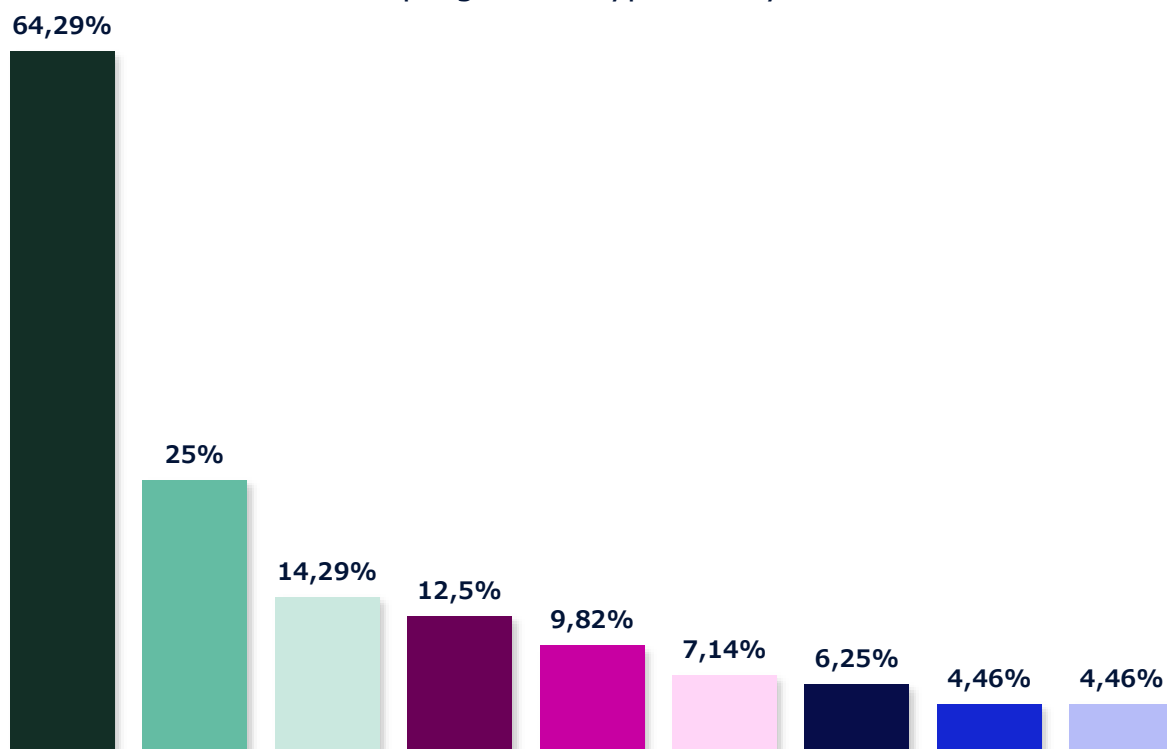
Wykres 30: Występowanie ułatwień dla osób z niepełnosprawnościami podczas procesu wnioskowania o stypendium

Na pytanie o to, czy występowały jakiegokolwiek ułatwienia dla osób z niepełnosprawnościami podczas procesu wnioskowania o stypendium jedynie 27% ankietowanych odpowiedziało, że tak. Najczęściej wskazywanymi udogodnieniami była możliwość złożenia wniosku o stypendium online bądź przyjazne dla osób z niepełnosprawnościami umiejscowienie biura, w którym musieli złożyć dokumenty, na przykład na parterze budynku lub z podjazdami dla osób na wózkach inwalidzkich. Część respondentów wyróżniła w tym miejscu pomocność pracowników Biura do spraw Osób z Niepełnosprawnościami.

f. Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

Wykres 31: Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

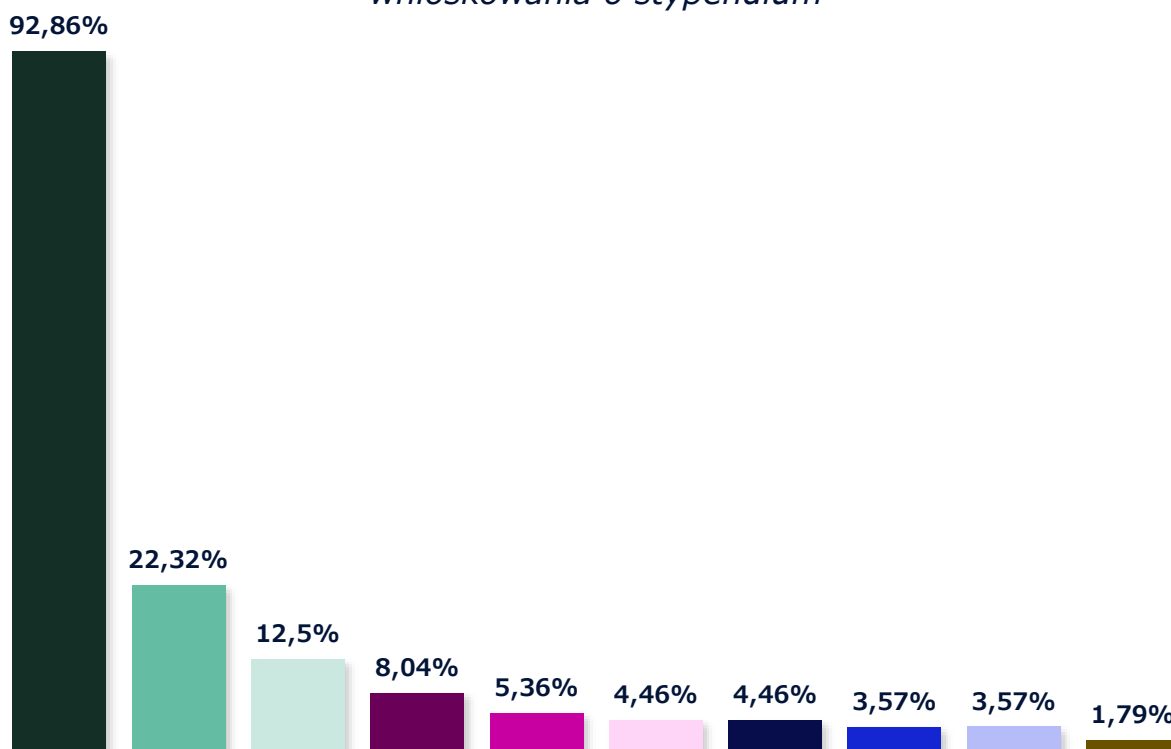

- Ze stron internetowych/mediów społecznościowych uczelni
- Od znajomego/znajomej
- Inne
- Od Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)
- Ze stron internetowych poświęconych programom stypendialnym
- Z mediów społecznościowych samorządu studentów/organizacji studenckiej
- Z ogłoszeń/reklam
- Od Biura Osób Niepełnosprawnych (BON)
- Ze stron dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami

Zdecydowana większość respondentów wskazała w pytaniu wielokrotnego wyboru, że dowiedzieli się o programie stypendialnym ze strony internetowej/mediów społecznościowych uczelni, co podkreśla znaczenie tego miejsca jako kanału informacyjnego. Co czwarty wnioskujący wskazał, że usłyszał o stypendium od znajomych – można więc stwierdzić, że tak zwana „poczta pantoflowa” jest popularna. Blisko 15% ankietowanych wskazało inne odpowiedzi, jak na przykład podręcznik licealny – występowanie takich odpowiedzi oznacza, że edukowanie młodzieży na temat możliwości stypendialnych powinno rozpoczynać się już w szkole średniej. Innymi odpowiedziami, które występowały, były między innymi informacja od Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ze stron internetowych poświęconych programom stypendialnym, z mediów społecznościowych samorządu studentów/organizacji studenckiej, z ogłoszeń/reklam. Mniej niż 5% respondentów wskazało jako źródło informacji o stypendium Biura Osób Niepełnosprawnych oraz strony dedykowane osobom z niepełnosprawnościami.

g. Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 32: Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

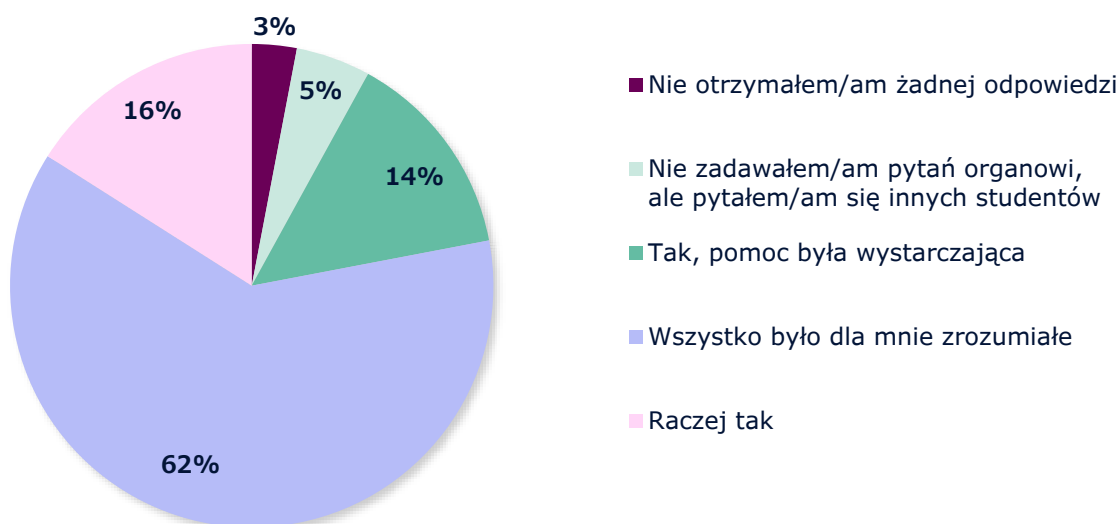
- Stopień niepełnosprawności
- Dochód na osobę w gospodarstwie domowym
- Średnia ocen/punkty rekrutacyjne
- Odległość domu rodzinnego od uczelni
- Osiągnięcia sportowe
- Autorstwo publikacji naukowych
- Działalność studencka
- Osiągnięcia artystyczne
- Udział w konkursach/olimpiadach
- Aktywność społeczna

Przechodząc do kryteriów branych pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium zdecydowanie najpopularniejszym jest stopień niepełnosprawności, który wskazało ponad 90% ankietowanych. Nieco ponad 22% ankietowanych wskazało, że w przypadku jego rekrutacji brany pod uwagę był również dochód na osobę w gospodarstwie domowym. Część badanych wskazała również warunkowanie otrzymania i/lub kwoty stypendium dla osób z niepełnosprawnościami od średniej ocen/punktów rekrutacyjnych na studia i odległości domu rodzinnego od uczelni. Pozostałe odpowiedzi występowały stosunkowo rzadko.

Ponadto poproszono ankietowanych o ocenę zrozumienia kryteriów w procesie wnioskowania o stypendium, gdzie 1 – kryteria były kompletnie niezrozumiałe, 5 – wszystko było zrozumiałe. Średnia odpowiedzi wyniosła 4,25, więc dla większości respondentów kryteria przy wnioskowaniu o stypendia dla osób z niepełnosprawnościami były jasne.

h. Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 33: Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

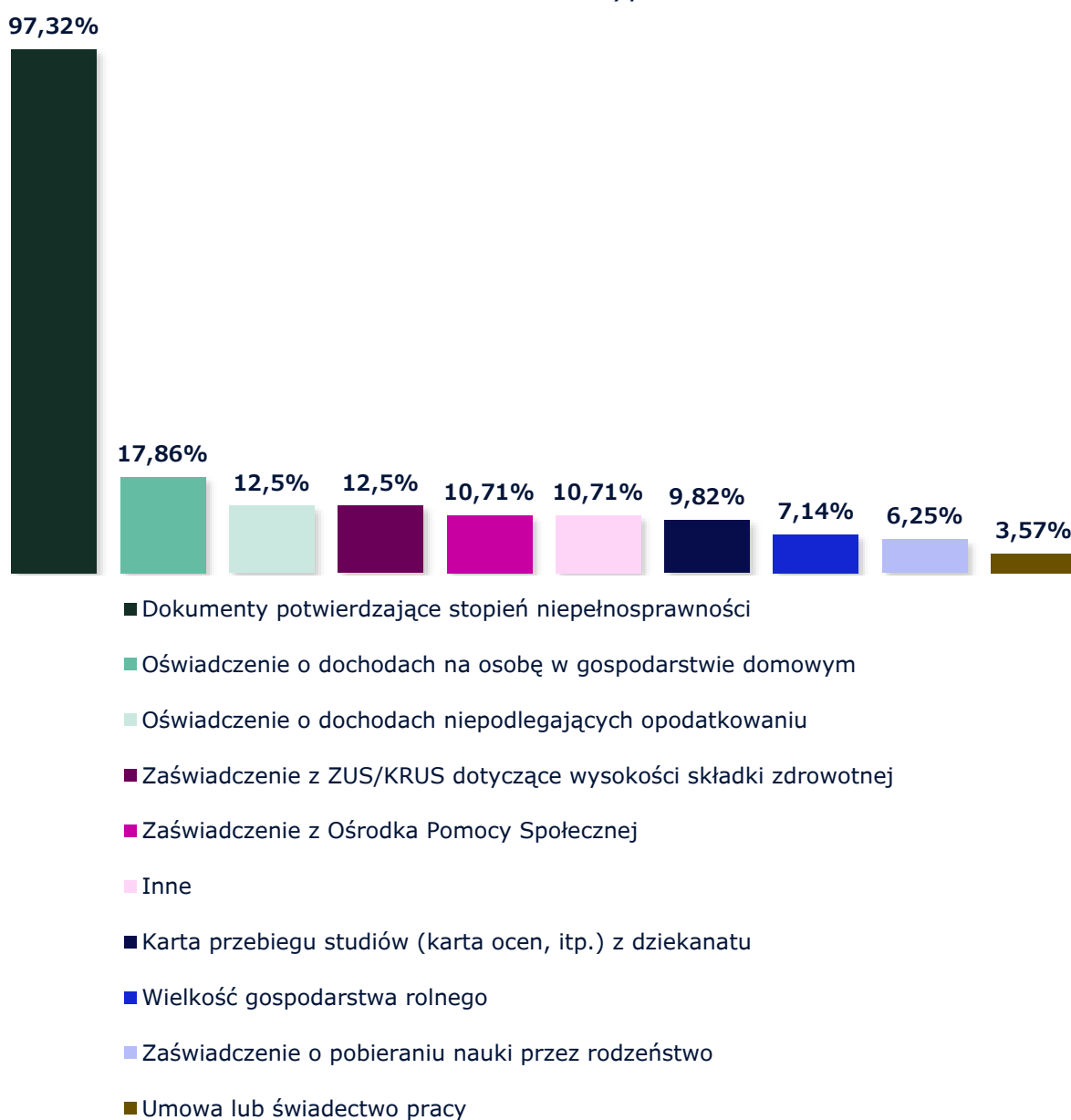

Spośród ankietowanych 84% potrzebowało pomocy przy wnioskowaniu o stypendium, dla pozostałych 16% wszystko było zrozumiałe. 5% badanych nie kierowało swoich wątpliwości w stronę organu prowadzącego rekrutację, a znajomych, co może świadczyć albo o niewielkim znaczeniu problemów albo o niechęci kontaktu z pracownikami obsługującymi rekrutację. W przypadku 17% odpowiadających organ prowadzący nie stanął na wysokości zadania, ponieważ albo interesariusze nie otrzymali żadnej odpowiedzi, albo po otrzymaniu jej nadal nie wszystko było zrozumiałe. Pozytywem jest natomiast, że 62% studentów było usatysfakcjonowanych z jakości otrzymanej pomocy.

Odnośnie oceny dostępności pomocy w procesie wnioskowania o stypendium, gdzie 1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze, średnia z odpowiedzi wyniosła 4,09, czyli odpowiadający pozytywnie ocenili ten aspekt.

i. Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 34: Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium

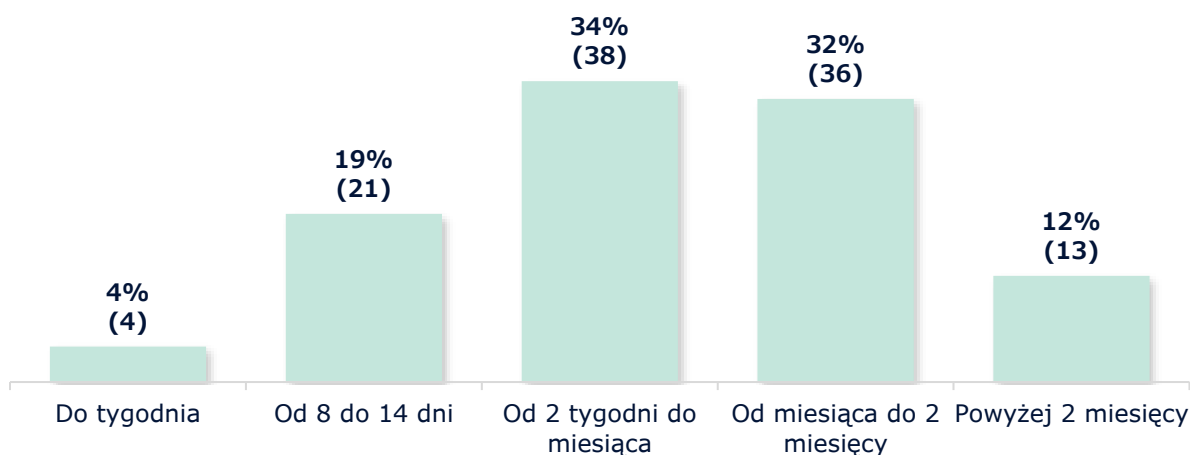

Prawie wszyscy wnioskujący wskazali, że w procesie wnioskowania o stypendium musieli przedstawić dokumenty potwierdzające stopień niepełnosprawności. Kilkanaście procent ankietowanych wskazało, że musieli dołączyć również oświadczenie o dochodach w gospodarstwie domowym. Popularnymi odpowiedziami były również zaświadczenie z ZUS/KRUS dotyczące wysokości składki zdrowotnej lub z Ośrodka Pomocy Społecznej. Inne odpowiedzi wskazywało mniej niż co dziesiąty odpowiadający.

Istotnym w kontekście wymaganych dokumentów jest to, czy zebranie ich nie sprawiało dużych trudności interesantom. W skali od 1 do 5, gdzie 1 - sprawiało bardzo dużo trudności; 5 - nie sprawiało żadnych trudności, średnia ocen wyniosła 4,02, co oznacza, że niewiele ankietowanych miało trudności ze skompletowaniem dokumentacji.

j. Czas oczekiwania na decyzję o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium

*Wykres 35: Czas oczekiwania na decyzję
o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium*

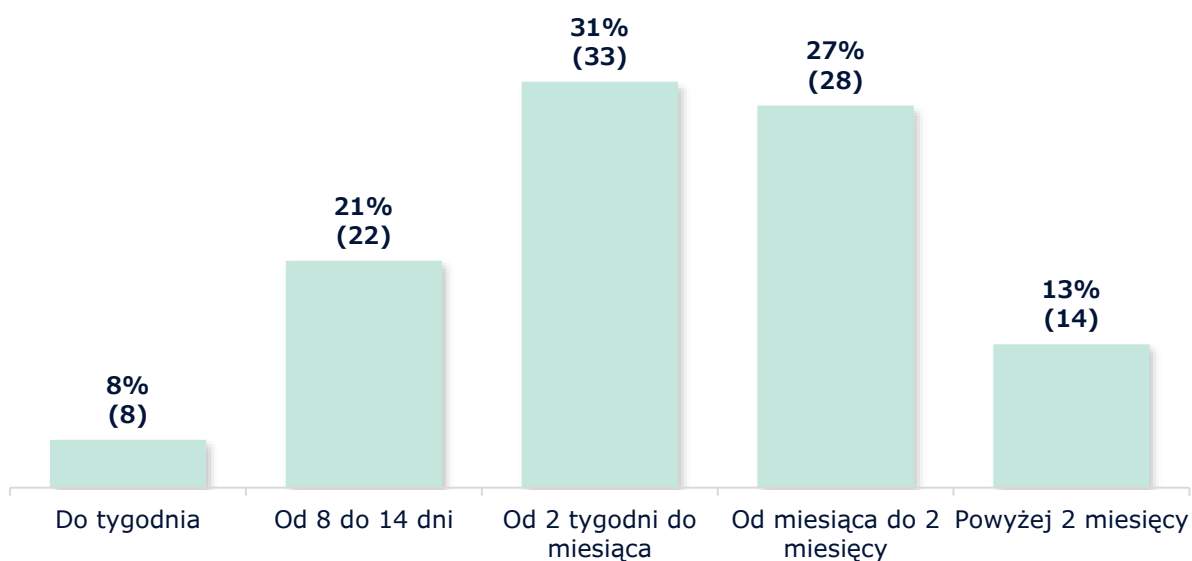
Zapytano również studentów o czas oczekiwania na decyzję komisji stypendialnej dotyczącej otrzymania/nieotrzymania stypendium od momentu złożenia wniosku. Mniej niż co czwarty ankietowany otrzymał decyzję bardzo szybko – w czasie poniżej 2 tygodni. 34% ankietowanych czekało na decyzję od 2 tygodni do miesiąca, natomiast aż 44% studentów decyzję otrzymało po miesiącu od dnia złożenia wniosku, co jest dość długim czasem – być może dobrym rozwiązaniem byłoby większe zautomatyzowanie procesu wnioskowania lub zwiększenie liczby pracowników odpowiadających za ocenę wniosków.

k. Ocena występowania uciążliwości podczas wypełniania wniosku o stypendium

Na pytanie, jak bardzo wypełnianie wniosku było uciążliwe, dla którego skala ocen wyniosła od 1 do 5, przy czym 1 - bardzo męczące; 5 - w ogóle niemęczące, przeciętna ocena wyniosła 3,81, zatem wypełnianie wniosku wymagało od studentów pewnego wysiłku, jednak było to w niewielkim stopniu absorbujące.

I. Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

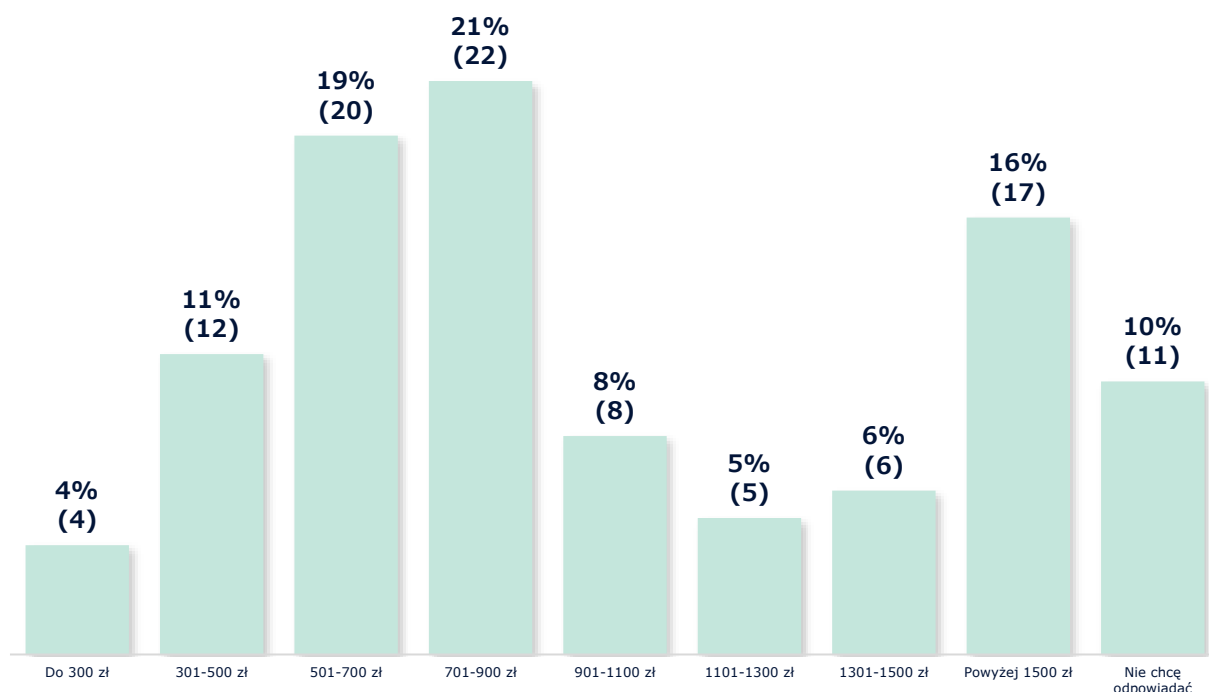
Wykres 36: Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

Od tego pytania odpowiedzi udzielali już tylko studenci z niepełnosprawnościami, którzy zakwalifikowani zostali do otrzymywania stypendium – takich osób w badaniu wzięło udział 105. 29% ankietowanych pierwszą transzę otrzymało do 2 tygodni od przyznania decyzji o otrzymaniu decyzji – można to uznać za szybki czas. Na przeciwległym biegunie – 40% ankietowanych czekało na wypłatę powyżej miesiąca, a w przypadku 13% było to aż ponad dwa miesiące, co jest czasem oczekiwania nieakceptowalnym i mogącym powodować poważne zaburzenia w płynności finansowej i poczuciu stabilności studentów.

m. Wysokość otrzymywanego stypendium

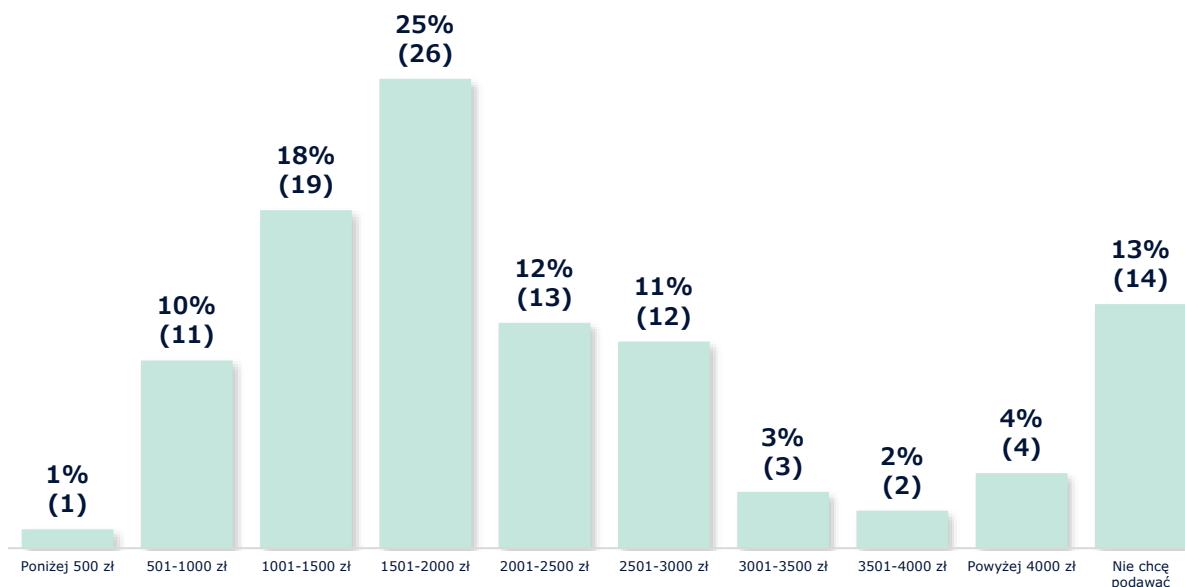
Wykres 37: Wysokość otrzymywanego stypendium

55% ankietowanych otrzymywało stypendium mniejsze lub równe 900 zł, natomiast 16% - powyżej 1500 zł. 10% ankietowanych nie chciało odpowiedzieć na to pytanie. Z powyższych danych można wywnioskować, że średnia wysokość świadczenia wynosi około 900-1000 zł.

n. Miesięczne wydatki respondentów

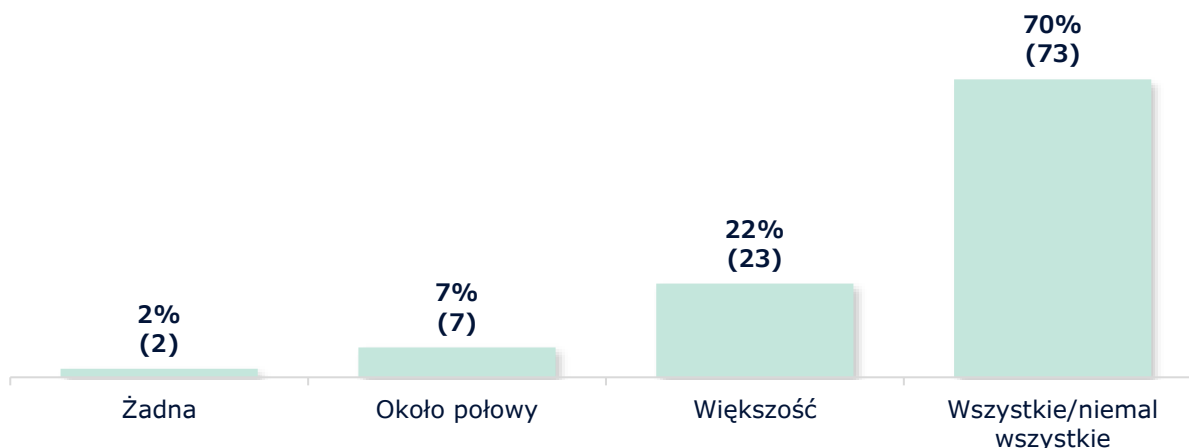
Wykres 38: Miesięczne wydatki respondentów

Na pytanie o miesięczne wydatki ankietowanych ponad połowa odpowiedziała, że wydaje nie więcej niż 2000 zł miesięcznie, natomiast jedynie 9% ankietowanych wydaje więcej niż 3000 zł. 13% ankietowanych nie chciało odpowiedzieć na to pytanie.

o. Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

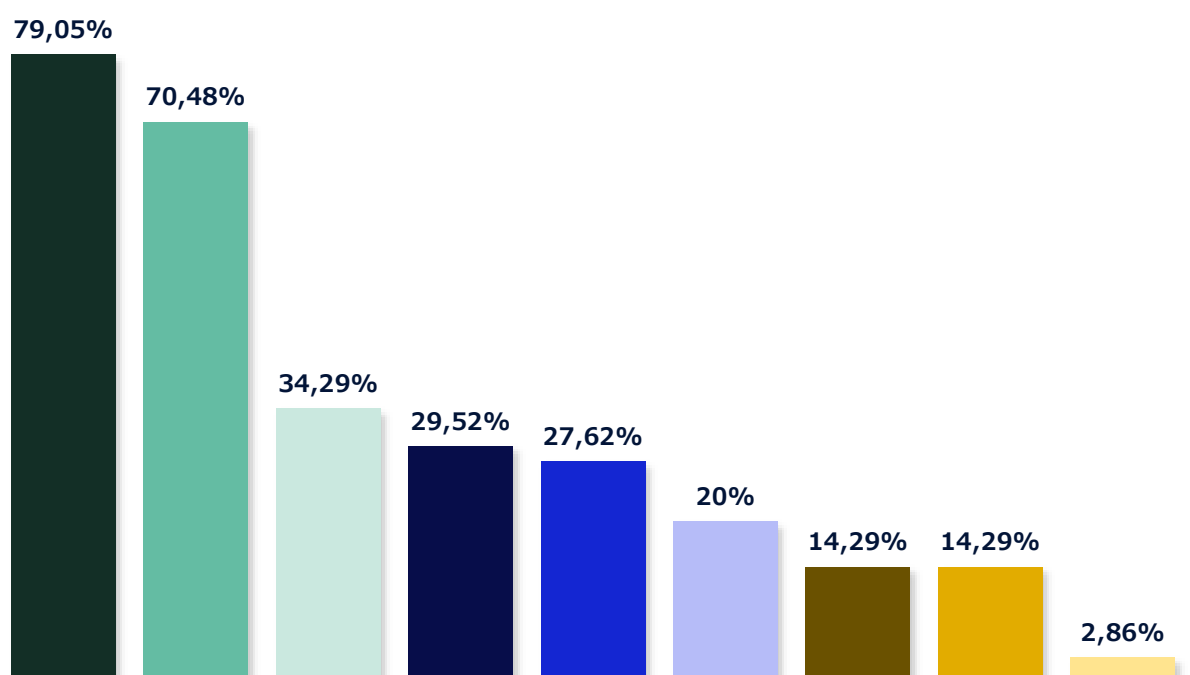
Wykres 39: Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

Ponad 90% ankietowanych stwierdziło, że stypendium jest zawsze lub w większości przypadków wypłacane bez opóźnień, co jest bardzo dobrą informacją – pozwala to być w większym stopniu spokojnym o sytuację finansową studentów z niepełnosprawnościami.

p. Cel wydatkowania stypendium

Wykres 40: Cel wydatkowania stypendium

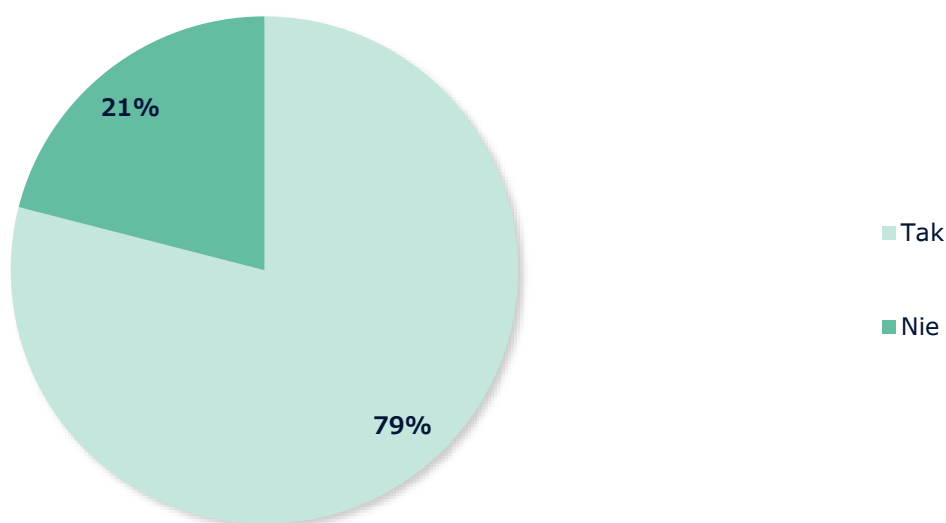

- Pokrycie kosztów utrzymania (wynajem mieszkania/akademika, jedzenie, komunikacja miejska)
- Potrzeby medyczne (leki, wizyty lekarskie)
- Rozwój naukowy (zakup materiałów naukowych, udział w konferencjach)
- Rozwój kulturalny/społeczny (koncerty, muzea, wystawy, wyjścia do teatru/kina)
- Rozrywki (wyjścia ze znajomymi, serwisy streamingowe, gry)
- Rozwój osobisty (kursy specjalistyczne, szkolenia)
- Inwestycje (lokaty oszczędnościowe, giełda)
- Rozwój sportowy (zakup karnetów na siłownię i wejść na inne obiekty sportowe)
- Inne

Badani zostali również zapytani o cel wydatkowania stypendium. Dwoma najczęściej pojawiającymi się wydatkami były pokrycie podstawowych kosztów utrzymania, takich jak wynajem miejsca zamieszkania, jedzenie, komunikacja miejska oraz potrzeby medyczne, co rozumiały szczególnie w przypadku osób z niepełnosprawnościami. Pozostałe kategorie zostały wskazane przez mniej niż połowę ankietowanych. Warto zauważyć, że rozrywki czy rozwój kulturalny/społeczny są mniej popularnym celem wydatkowania świadczenia niż na przykład rozwój naukowy – ankietowani w większości w pierwszej kolejności stawiają na naukę, potem dopiero zaspokajają potrzeby wyższego rzędu.

q. Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium + rodzaj wydatków, z których respondenci musieliby zrezygnować w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wykres 41: Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium

Aż 79% studentów otrzymujących stypendium dla osób z niepełnosprawnościami zadeklarowało, że musiałyby zrezygnować z części ponoszonych wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium. Najczęściej wskazywanymi aspektami, z których musieliby zrezygnować były rozrywki oraz rozwój naukowy/kulturalny. Natomiast również wielu ankietowanych stwierdziło, że bez stypendium musiałyby zrezygnować z wizyt lekarskich, terapii, zdrowego odżywiania czy leków, co świadczy o tym, jak istotnym źródłem dochodu dla studentów z niepełnosprawnościami jest stypendium.

r. Sugerowane zmiany w programie stypendialnym

Ankietowani zostali zapytani o to, czy zmieniliby coś w programie stypendialnym dla osób z niepełnosprawnościami, którego są beneficjentami. Najczęściej powtarzającymi się odpowiedziami były te dotyczące zmian w procedurze wnioskowania – krótszy czas od otrzymania decyzji o przyznaniu stypendium do otrzymania pierwszej transzy czy zredukowanie potrzebnej dokumentacji/cyfryzacja procesu wnioskowania.

- *„Uprościłbym procedurę - musiałem przynosić do centrum osób niepełnosprawnych dokumenty, które są już w dziekanacie, dodatkowo większość dokumentów wydają instytucje z mojego miasta pochodzenia, nie mogłem ich załatwić w Warszawie.”*
- *„Całkowite przeniesienie na formę elektroniczną. Skoro można zrobić pierwszy etap przez system USOS'a, składanie fizycznego wniosku jest lekko bezsensowne w całym kontekście.”*

Drugim najczęściej poruszonym aspektem była kwota stypendium, która zdaniem respondentów jest zbyt niska, biorąc pod uwagę wysoką inflację w ostatnich miesiącach oraz zwiększone potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

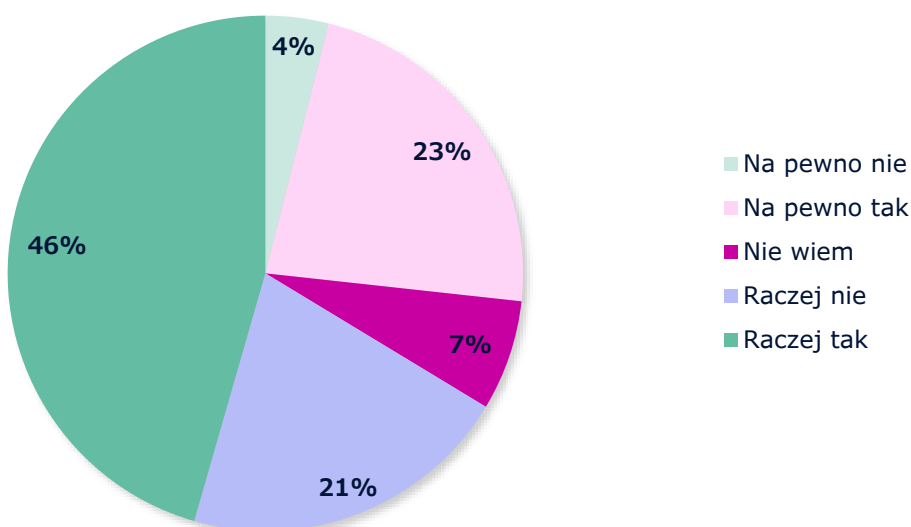
- *„Przede wszystkim kwotę - orzeczenie o niepełnosprawności nie jest tak łatwo dostać, więc jeżeli już się je dostanie to jest to uzasadnione. Z racji niepełnosprawności dana osoba potrzebuje co najmniej 1/3*

więcej pieniędzy od zdrowego człowieka, aby móc funkcjonować. To 900 zł wystarcza mi na bardzo niewiele...”

- „Tak, zmieniłbym kwotę na wyższą - co roku średnia cen produktów rośnie o 18%, a z tego co widziałem od paru lat nie była bardzo mocno waloryzowana kwota stypendiów.”
- „Zmieniłbym kwotę stypendium, ponieważ 400zł na miesiąc to nie jest duża kwota w obecnych czasach.”

s. Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wykres 42: Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

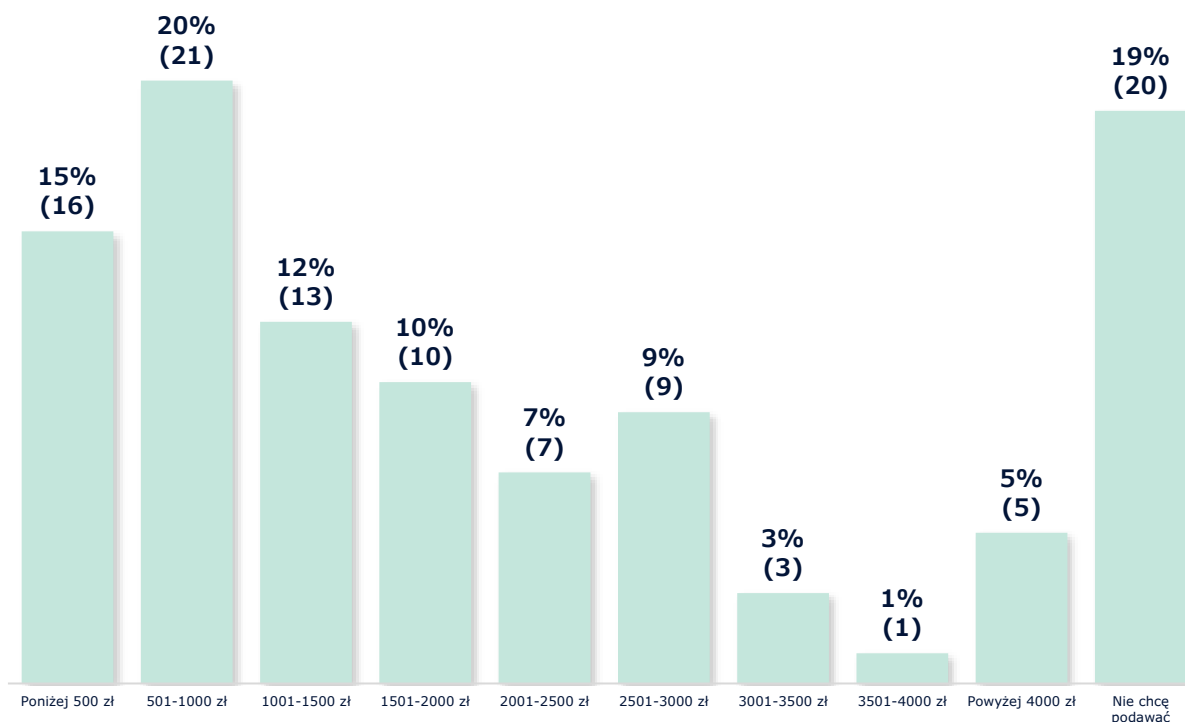

69% studentów z niepełnosprawnościami pobierających stypendium stwierdziło, że na pewno lub raczej mogłoby kontynuować studia w przypadku nieotrzymywania świadczenia, natomiast z drugiej strony 31% z nich nie mogłoby lub ma poważne wątpliwości odnośnie dalszego

studiowania bez otrzymywania stypendium. Świadczy to o tym, że stypendium jest dla nich istotnym źródłem utrzymania.

t. Dochód respondentów

Wykres 43: Dochód respondentów

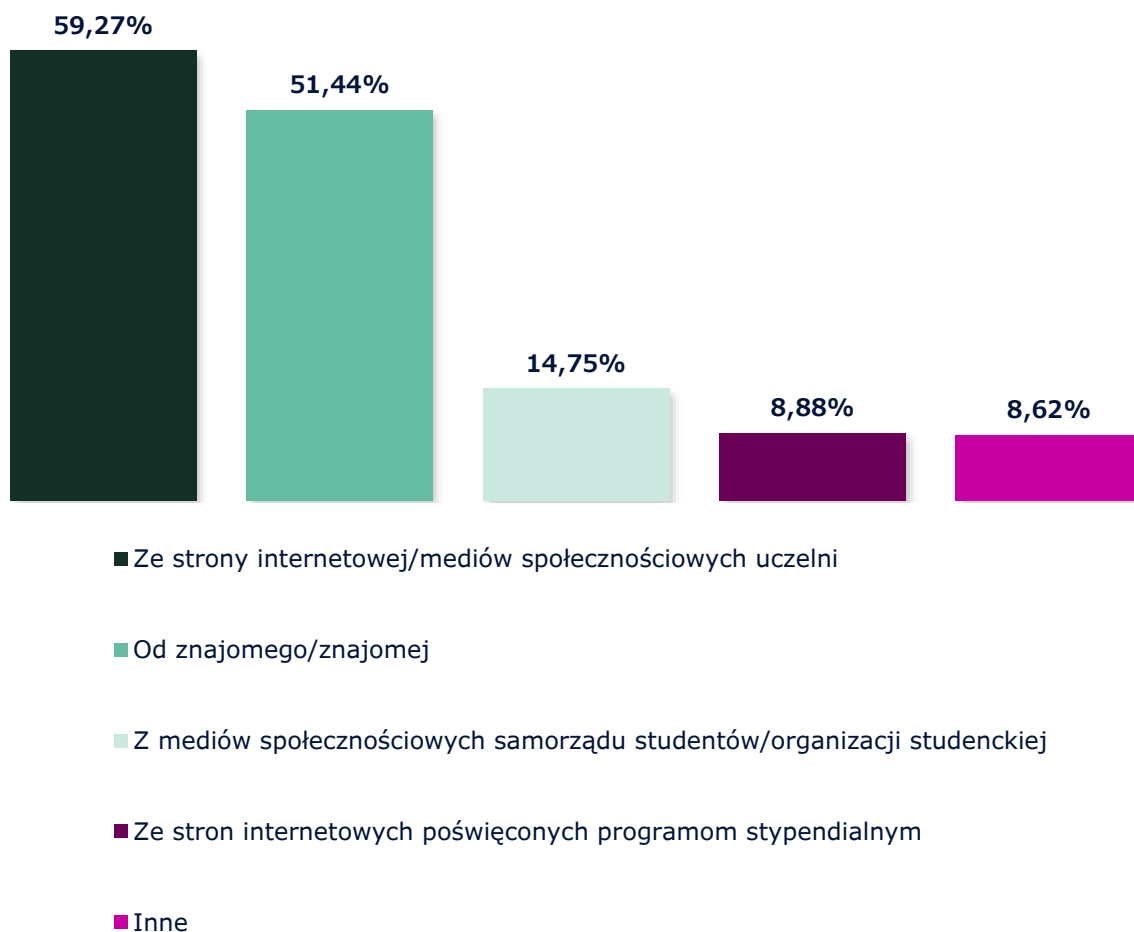

Na pytanie o dochód respondentów 35% studentów z niepełnosprawnościami wskazało, że jest on równy lub niższy 1000 zł – jest to bardzo niska kwota, w wielu miast akademickich ciężko jest znaleźć pokój na wynajem w tym przedziale cenowym, nie wspominając o pozostałych kosztach życia. Odsetek ten koresponduje z 31% studentów mających wątpliwości odnośnie możliwości kontynuowania studiów bez stypendium. Można z pewną dozą prawdopodobieństwa założyć, że studentów o niskich dochodach jest jeszcze więcej – blisko 20% ankietowanych nie chciało odpowiedzieć na to pytanie.

Stypendia socjalne

a. Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

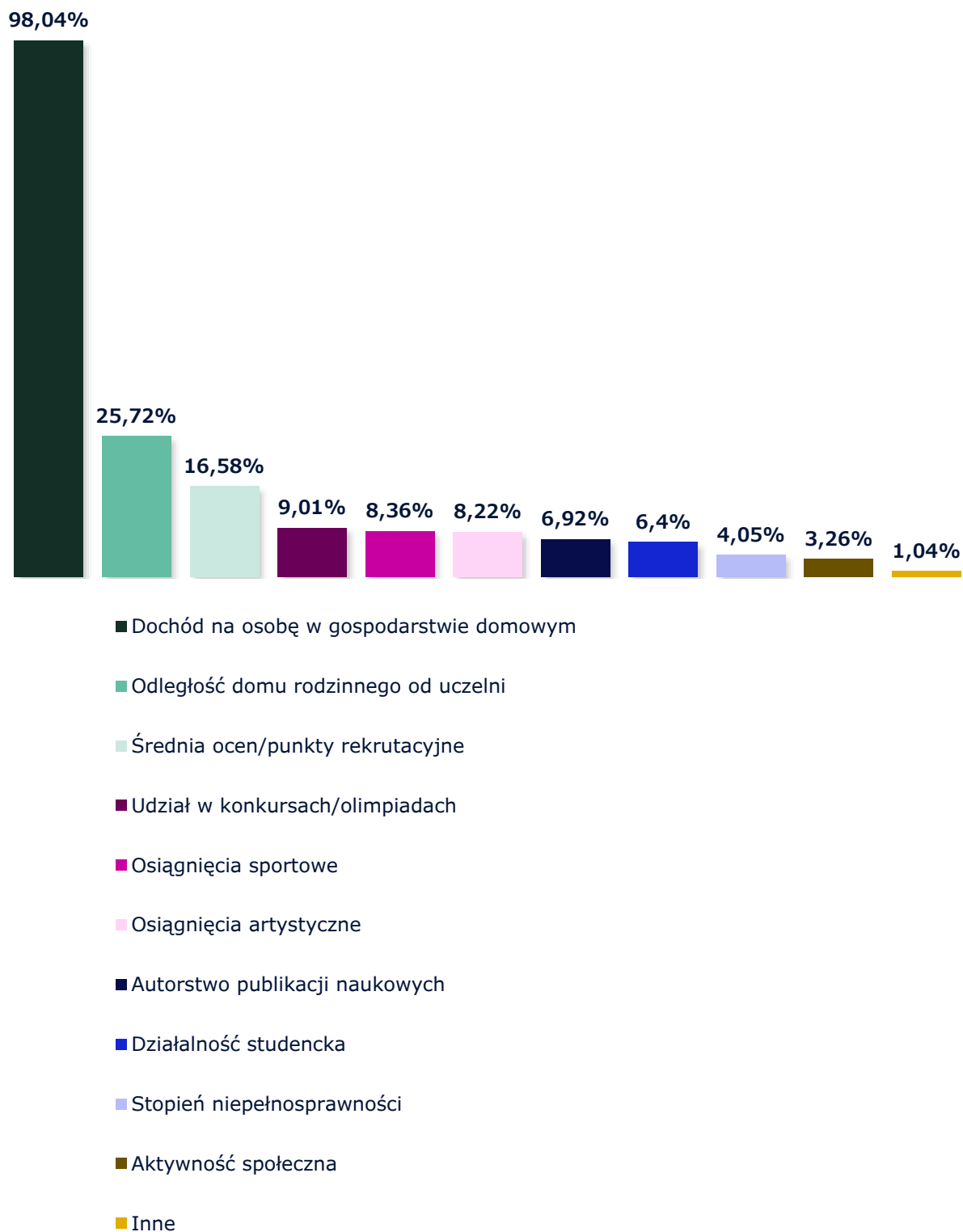
Wykres 44: Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

Głównym źródłem informacji o stypendium socjalnym były strony internetowe oraz social media uczelni – wskazało je prawie 60% ankietowanych. Ponad połowa respondentów usłyszała o nim również od swoich znajomych. Z kolei media społecznościowe samorządów i organizacji studenckich zajęły w tym kontekście trzecie miejsce.

b. Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 45: Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

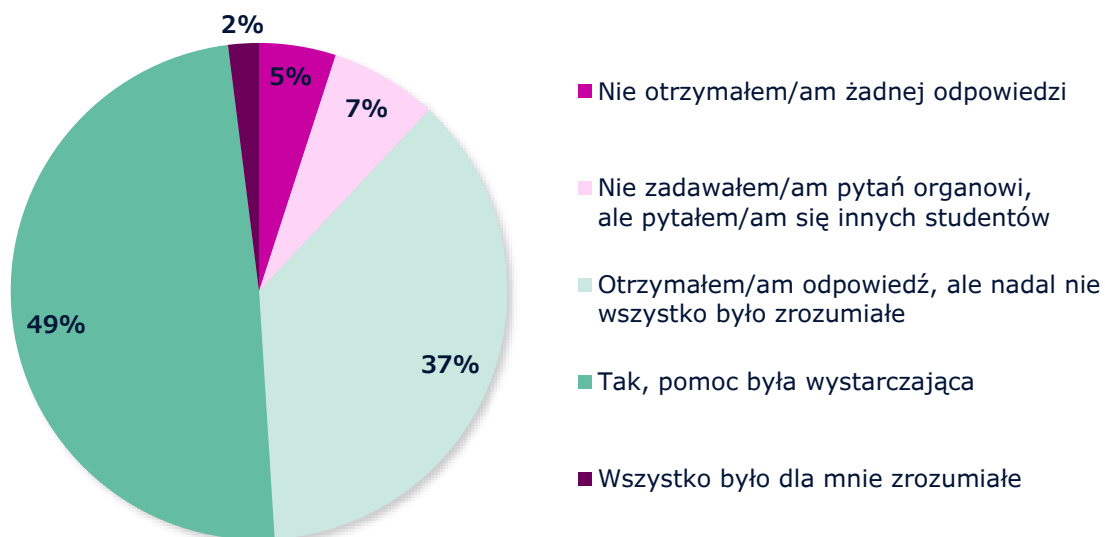
Jako że stypendium socjalne to wsparcie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, to podstawowym kryterium był dochód na osobę w gospodarstwie domowym. Prawie 26% ankietowanych wspomina także o kryteriach dodatkowych, jakimi były: odległość między rodzinnym domem a uczelnią czy średnia ocen/punkty rekrutacyjne.

c. Ocena zrozumienia kryteriów w procesie wnioskowania o stypendium

W pięciopunktowej skali, gdzie 1 oznacza znaczne trudności, a 5 całkowity brak trudności w zrozumieniu kryteriów, średnia ocena z odpowiedzi ankietowanych wyniosła 3,32. Wynik ten wskazuje, że kryteria podczas procesu wnioskowania mogły wzbudzić pewne wątpliwości i pytania, jednak raczej nie były to przeszkody uniemożliwiające udział w procesie wnioskowania.

d. Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 46: Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

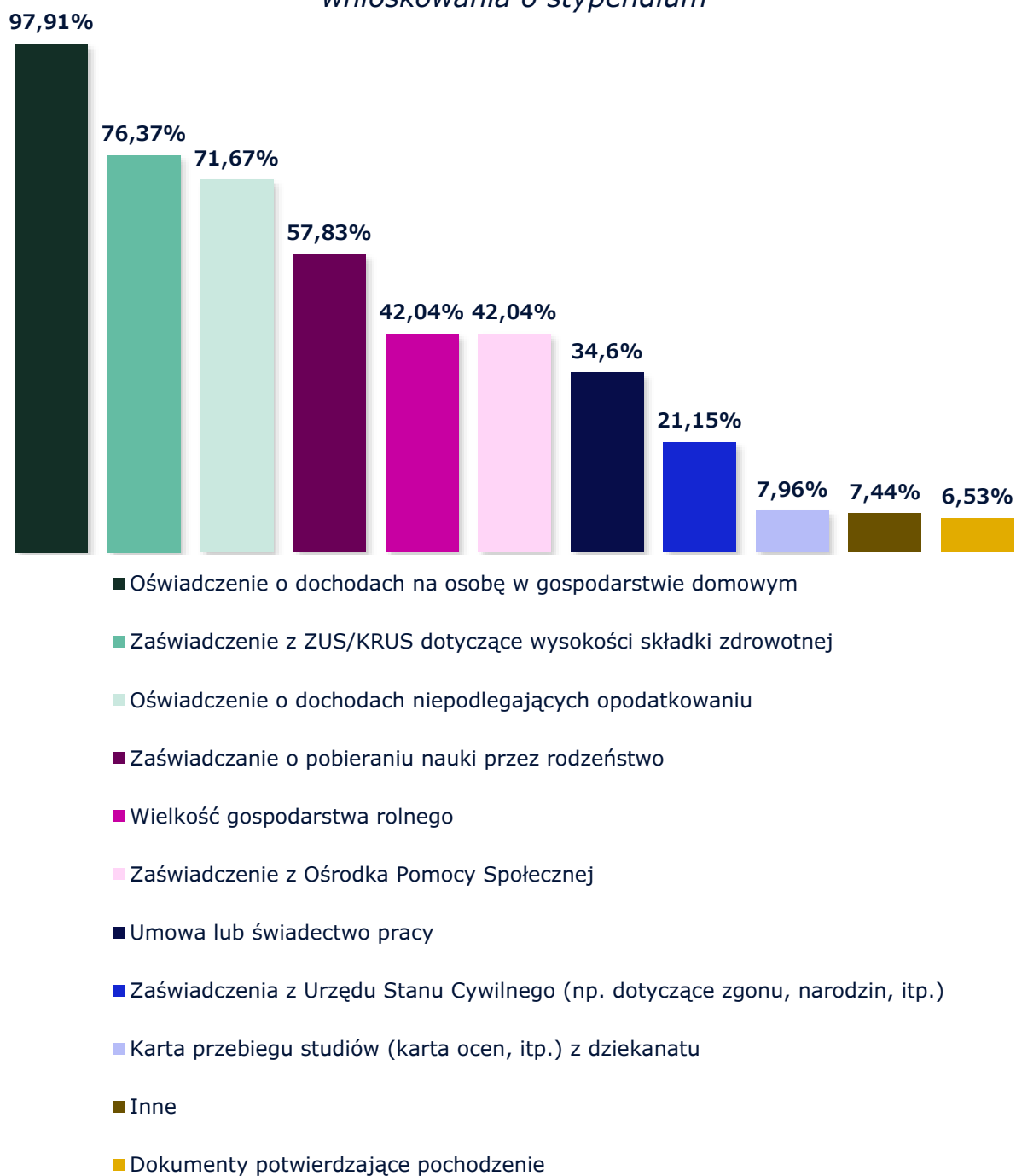
49% ankietowanych wyraziło pełne zadowolenie z otrzymanej pomocy przy wnioskowaniu o stypendium socjalne. Natomiast 37% studentów otrzymało odpowiedzi na swoje pytania, jednak nie były one wystarczające, by rozwiązać wszelkie wątpliwości. 7% studentów postanowiło skierować swoje pytania nie do organów uczelnianych, a do innych studentów. Trzeba również podkreślić, że w przypadku stypendium socjalnego niektórzy wskazywali na istnienie pewnych barier komunikacyjnych, gdyż 5% studentów nie otrzymało żadnej odpowiedzi.

Przy użyciu skali pięciopunktowej, gdzie 1 oznacza brak pomocy, a 5 oznacza pełną dostępność wsparcia w procesie składania wniosków o stypendium, średnia ocena wyniosła 3,41. Ten wynik pozwala stwierdzić, że istnieją pewne niedociągnięcia, ale zazwyczaj wsparcie ze strony

instytucji uczelni w pewnym stopniu ułatwiło studentom proces składania wniosków o stypendia.

e. Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium

Wykres 47: Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium

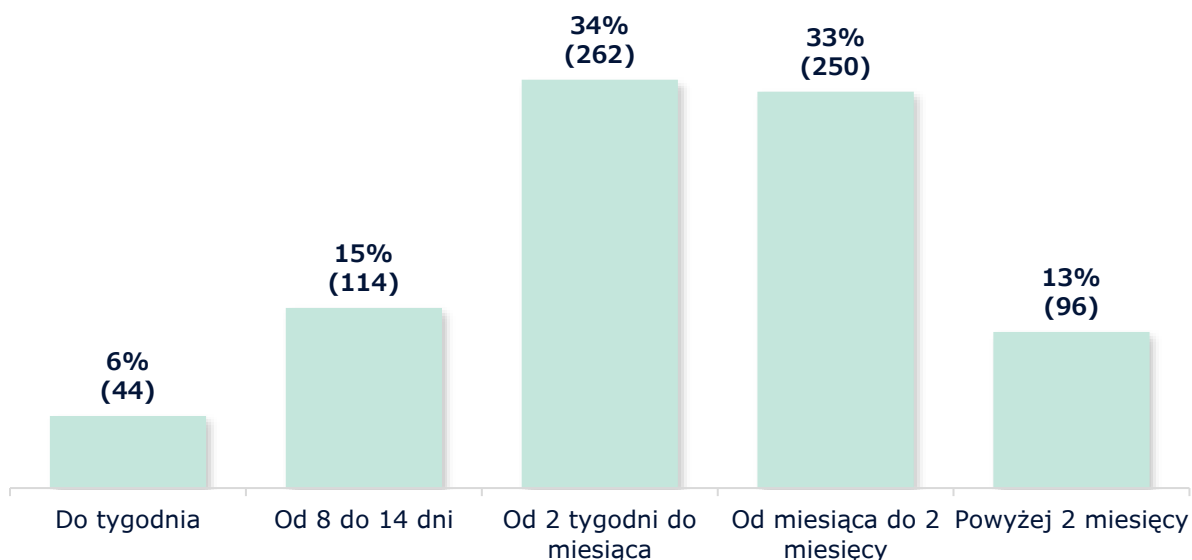
Studenci wnoszący o stypendium socjalne musieli poświęcić nieco czasu, by zgromadzić wszystkie wymagane dokumenty. Niemal we wszystkich przypadkach niezbędne okazało się oświadczenie o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym. Często potrzebne też było zaświadczenie o wysokości składki zdrowotnej z ZUS/KRUS lub o dochodach niepodlegających opodatkowaniu - te dokumenty musiało przedstawić ponad 70% ankietowanych. Blisko 58% studentów okazywało zaświadczenie dotyczące edukacji swojego rodzeństwa. W 42% przypadków dołączano do wniosku informację o wielkości gospodarstwa domowego, zaświadczenia z Ośrodka Pomocy Społecznej lub umowę/świadectwo pracy. Przydane okazywały się czasem zaświadczenia z Urzędu Stanu Cywilnego. O wiele rzadziej - poniżej 10% - dołączano do wniosku kartę przebiegu studiów, dokumenty potwierdzające pochodzenie lub inne.

f. Ocena występowania trudności w procesie wnioskowania o stypendium

Średnia ocena trudności procesu wnioskowania wynosi 2,54. Studenci posługiwali się w pięciostopniową skalą, gdzie 1 oznaczało bardzo dużą trudność, a 5 - brak trudności. Oznacza to, że wnioski o stypendium socjalne wypadły na tle innych rodzajów stypendiów najgorzej pod względem uciążliwości związanych m.in. z zebraniem wymaganych dokumentów.

g. Czas oczekiwania na decyzję o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium

Wykres 48: Czas oczekiwania na decyzję
o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium

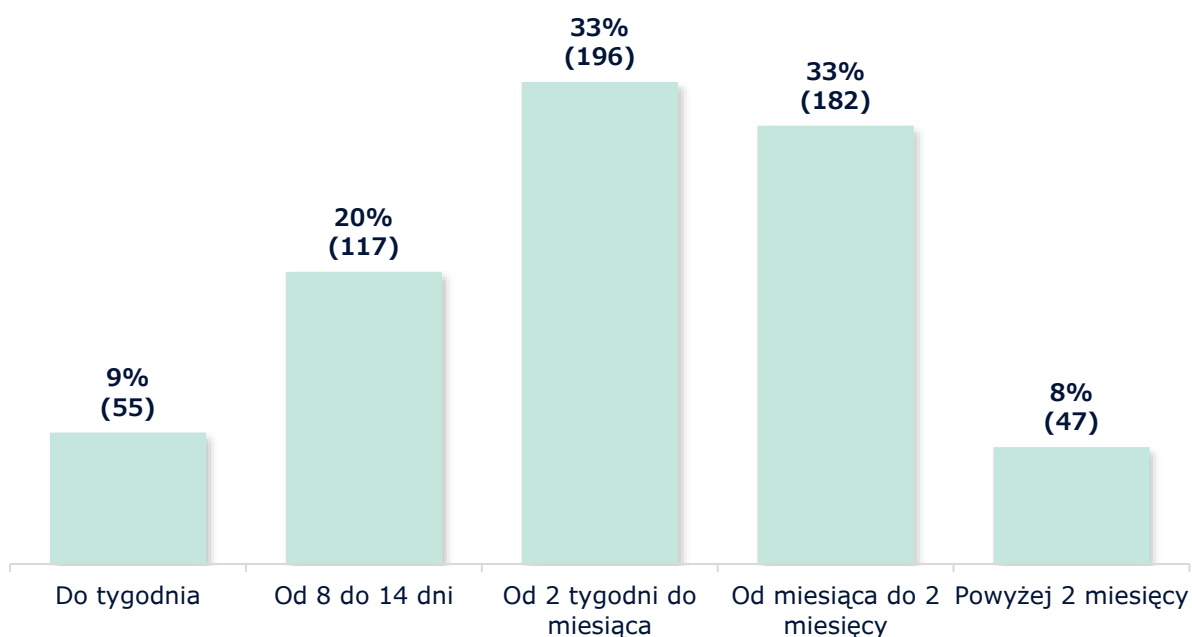
Czas oczekiwania na decyzję o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium socjalnego wynosiła zazwyczaj od dwóch tygodni do dwóch miesięcy w zależności od uczelni. Poza tym 21% respondentów określiło czas oczekiwania na krótszy, a 13% - na krótszy.

h. Ocena występowania uciążliwości podczas wypełniania wniosku o stypendium

W skali od 1 do 5, gdzie 1 reprezentuje znaczną uciążliwość procesu wnioskowania, a 5 oznacza całkowity brak uciążliwości, średnia ocena wynosi 2,6. Taki wynik sugeruje, że forma wniosków o stypendium socjalne mogła stwarzać pewne trudności lub potencjalnie zniechęcać uczestników do składania wniosków.

i. Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

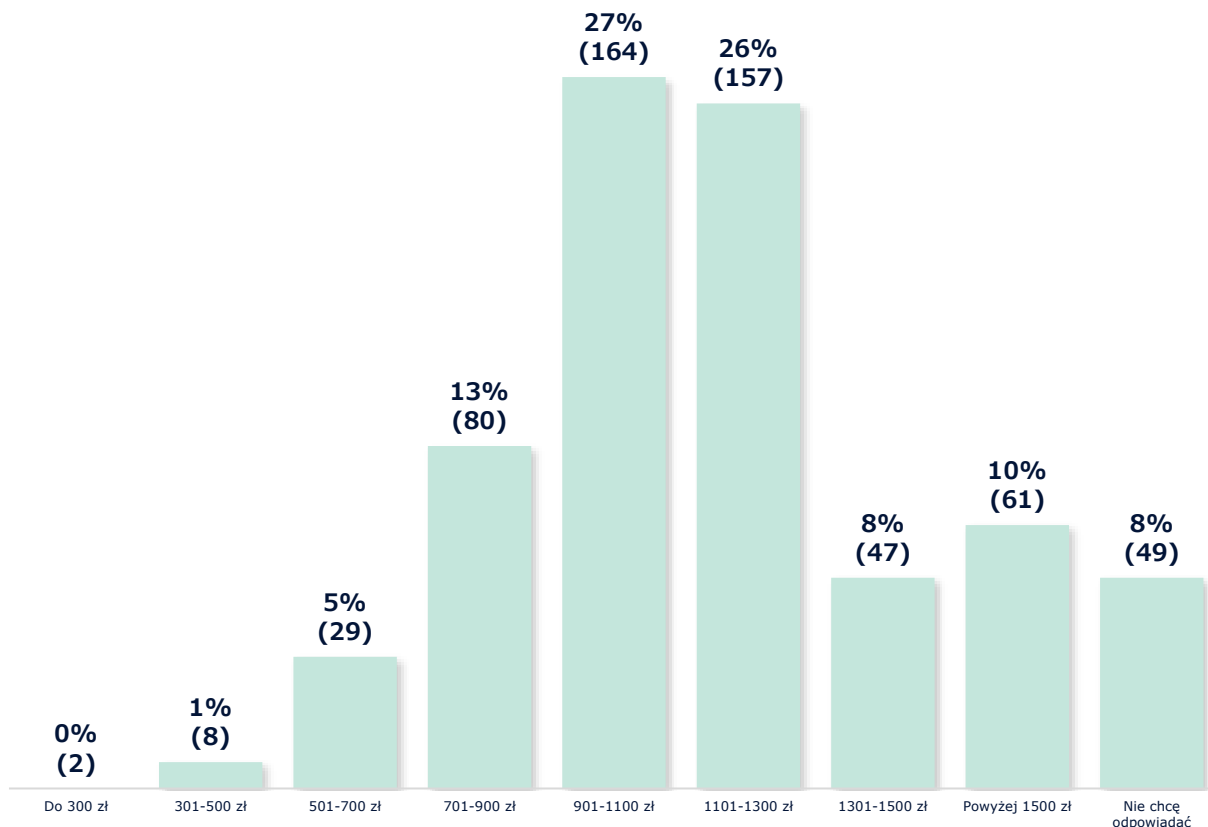
Wykres 49: Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

Respondenci zostali zapytani o czas oczekiwania na wypłatę środków od momentu otrzymania decyzji stypendialnej. Rozpatrując udzielone odpowiedzi, można zauważyć, że rozpiętość czasowa wśród odpowiedzi jest dość rozległa - większość respondentów czekała na wypłatę środków przez okres od dwóch tygodni do dwóch miesięcy. Nieco dłużej czekało 8% studentów, a 9% - krócej.

j. Wysokość otrzymywanego stypendium

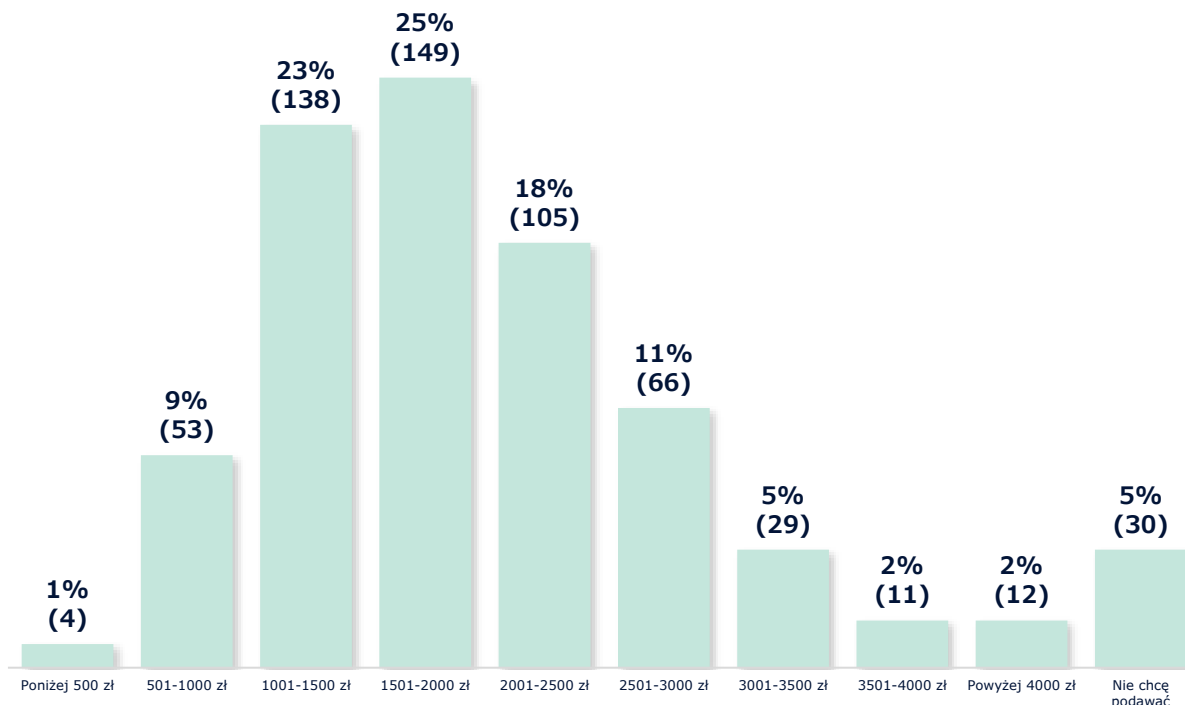
Wykres 50: Wysokość otrzymywanego stypendium

Wysokość wypłacanego stypendium socjalnego najczęściej oscylowała w okolicach 901-1100 zł lub 1101-1300 zł. Warto podkreślić, że kwota stypendium tego rodzaju jest najczęściej zależna od dochodu na osobę w rodzinie studenta, stąd duża różnica między najniższą deklarowaną wysokością świadczenia (nawet poniżej 300 zł) a najwyższą (ponad 1500 zł).

k. Miesięczne wydatki respondentów

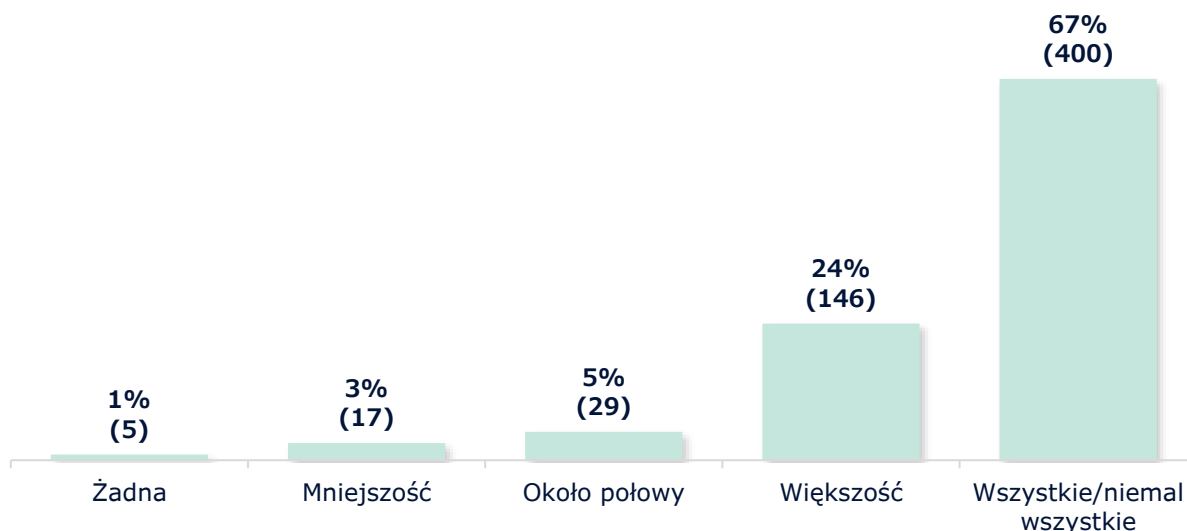
Wykres 51: Miesięczne wydatki respondentów

Ponad 60% studentów zarządzała swoimi miesięcznymi finansami w taki sposób, aby mieścić się w przedziale od 1001 zł do 2500 zł. W tej grupie 25% respondentów zaznaczyło zakres od 1501 zł do 2000 zł - była to najczęściej wskazywana odpowiedź. Jedynie 10% studentów deklarowało, że jest w stanie utrzymać się poniżej 1001 zł miesięcznie.

I. Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

Wykres 52: Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

Łącznie 9% studentów wyrażało niezadowolenie z opóźnionych wypłat stypendium, jako że połowa lub mniej przewidywanych wypłat nie przychodziło na czas. Niemniej jednak w przeważającej liczbie przypadków wypłaty te były dokonywane zgodnie z ustalonym harmonogramem.

m. Cel wydatkowania stypendium

Studenci, którzy korzystali ze stypendium socjalnego wyraźnie wskazali, że wsparcie finansowe głównie służyło im przede wszystkim do pokrywania podstawowych kosztów utrzymania. W ten zakres wpisują się przede wszystkim wydatki związane z wynajmem mieszkania, zakupem artykułów spożywczych oraz pokryciem kosztów komunikacji miejskiej.

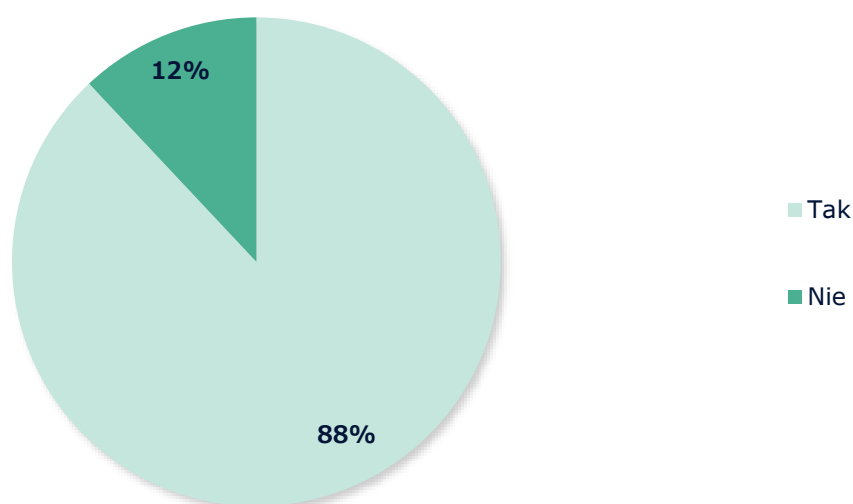
W drugiej kolejności studenci wskazywali rozwój kulturalny i naukowy. Ta kategoria obejmowała m.in. uczestnictwo w wydarzeniach

artystycznych, takich jak wizyty w kinach, teatrach i muzeach, a także zakup materiałów naukowych czy udział w konferencjach.

Ponadto znaczące były też wydatki studentów na usługi i produkty medyczne. Ponad połowa respondentów wspomniała o wykorzystaniu środków stypendialnych na wizyty lekarskie i zakup leków.

n. Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium + rodzaj wydatków, z których respondenci musieliby zrezygnować w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wykres 53: Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium

Spośród studentów pobierających stypendium socjalne aż 88% wskazało, że musiałyby zrezygnować z części wydatków, gdyby go nie otrzymywali. Osoby te zostały zapytane, jakie wydatki musieliby ograniczyć. Odpowiedzi były bardzo różnorodne, w zależności od sytuacji

materialnej danej osoby. Najczęściej pojawiającymi się odpowiedziami były rezygnacje z wydatków na czas wolny – tj. ograniczenie jedzenia w restauracjach, wyjść do instytucji kulturalnych (kin, teatrów, muzeów) czy zaprzestanie ćwiczeń na siłowni oraz zrezygnowanie ze zdrowego odżywiania.

- *„W związku z ciągle rosnącymi cenami zarówno żywności jak i czynszu musiałabym zrezygnować całkowicie z i tak nieczęstych wydatków na mieście (kino, jedzenie w lokalu), ponadto ograniczyć spożycie części wartościowych produktów spożywczych (ryby, niektóre warzywa, orzechy, ciemne pieczywo itp) oraz zrezygnować z prywatnej wizyty lekarskiej wykonywanej 1 w roku.”*
- *„Musiałabym zrezygnować z przyjemności: wyjść do kina, do teatru, ze znajomymi. Nie żebym teraz często gdziekolwiek wychodziła, ale wtedy spadłoby to do zera.”*
- *„Karnet na siłownię, szkolenia, materiały dydaktyczne, wyjazdy, prawdopodobnie też ograniczenie dot. żywności - na pewno musiałabym wybierać tę gorszej jakości, bo ceny nawet podstawowych produktów są kosmiczne.”*

Wielu studentów wskazało również, że brak stypendium oznaczałoby dla nich konieczność łączenia studiów z pracą, co znacząco ograniczałoby czas poświęcany na rozwój naukowy oraz odpoczynek.

- *„Musiałabym chodzić do pracy na przynajmniej pół etatu lub 3/4 co bardzo utrudniłoby mi studiowanie, zrezygnowałabym prawdopodobnie z warzyw w diecie, wychodzenia ze znajomymi, leków, terapii psychologicznej.”*
- *„Musiałabym zacząć pracować co powodowałoby brak wolnego czasu który poświęca się na przygotowanie do zajęć.”*

o. Sugerowane zmiany w programie stypendialnym

Wśród najczęściej sugerowanych zmian znajdowała się wysokość stypendium – uzasadniane głównie rosnącymi kosztami życia.

- *„Myślę że do teraźniejszych czasów warto przeanalizować wysokość stypendium, niestety życie w naszym kraju podrożało...”*

Dla wielu osób procedura wnioskowania oraz ilość dokumentów do zgromadzenia okazywała się bardzo dokuczliwa. Stypendium socjalne wymaga często dołączenia od kilku do kilkunastu stron dokumentów z różnych instytucji. Studenci wspominali również o spojrzeniu na maksymalną kwotę dochodu w rodzinie uprawniającą do pobierania stypendium.

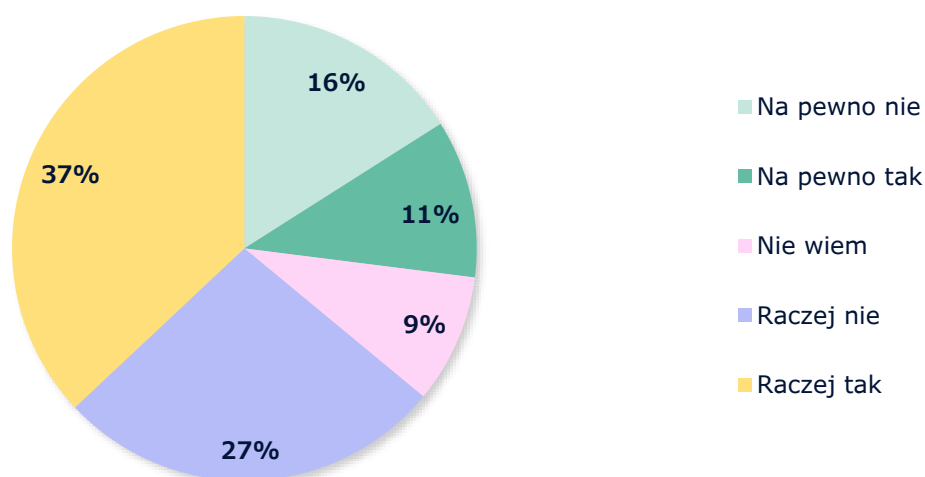
- *„Jako obcokrajowiec musiałem złożyć zbyt wiele dokumentów i ich tłumaczeń. W sumie w tym roku było 18 stron dokumentów. Oprócz złożenia takiego stosu dokumentów, musiałem też poświęcić ok. 2 godzin na wypełnienie elektronicznego wniosku. Mam nadzieję, że dla*

przyszłych studentów warunki uznania stypendium socjalnego będą łatwiejsze i mniej stresujące. (...)

- *„Przede wszystkim dokumentację. Aby dostać stypendium wymagane jest mnóstwo dokumentów które w większości jest ciężko zdobyć. Dodatkowo zmieniałabym próg dochodu netto na rodzinę (...).”*
- *„Z pewnością zmieniałabym kryteria przyznawania stypendium socjalnego i podniosła kwotę dochodów w rodzinie, która uprawnia do przyznania stypendium.”*

p. Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wykres 54: Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

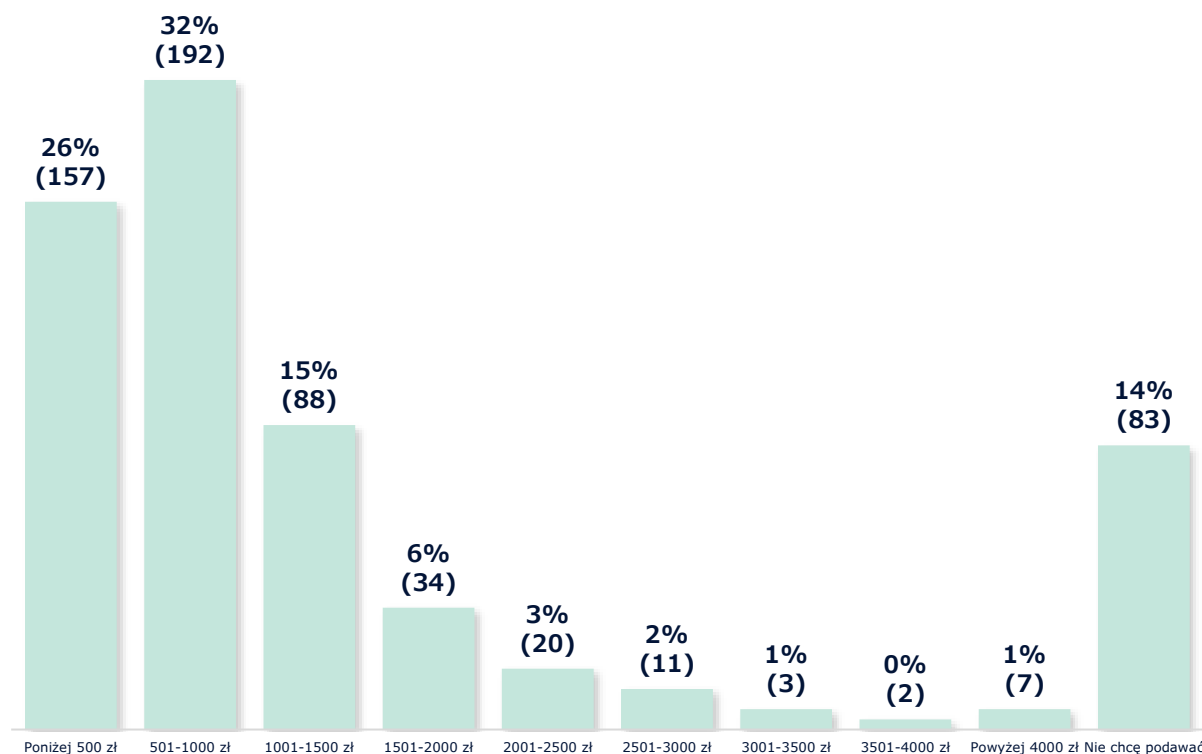

48% respondentów odpowiadało "na pewno tak" lub "raczej tak", jeśli chodzi o możliwość dalszego studiowania w przypadku nieotrzymywania stypendium. Z kolei w odwrotnej sytuacji jest aż 43% studentów, którzy

zaznaczyli "na pewno nie" lub "raczej nie". 9% osób nie jest w stanie dać jednoznacznej odpowiedzi.

q. Dochód respondentów

Wykres 55: Dochód respondentów

Dochód respondentów najczęściej mieścił się w przedziale 501-1000 zł - zadeklarowało tak 32% wszystkich odpowiadających. 26% osób określiło swój dochód jako kwoty do 500 zł, a trzeci pod względem popularności zakres to 1001-1500 zł. W tych przedziałach (0-1500 zł) znajduje się łącznie 73% wszystkich odpowiedzi. 14% osób preferowało nie ujawniać swojego dochodu.

Stypendia Rektora

a. Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

Wykres 56: Skąd respondent dowiedział się o programie stypendialnym

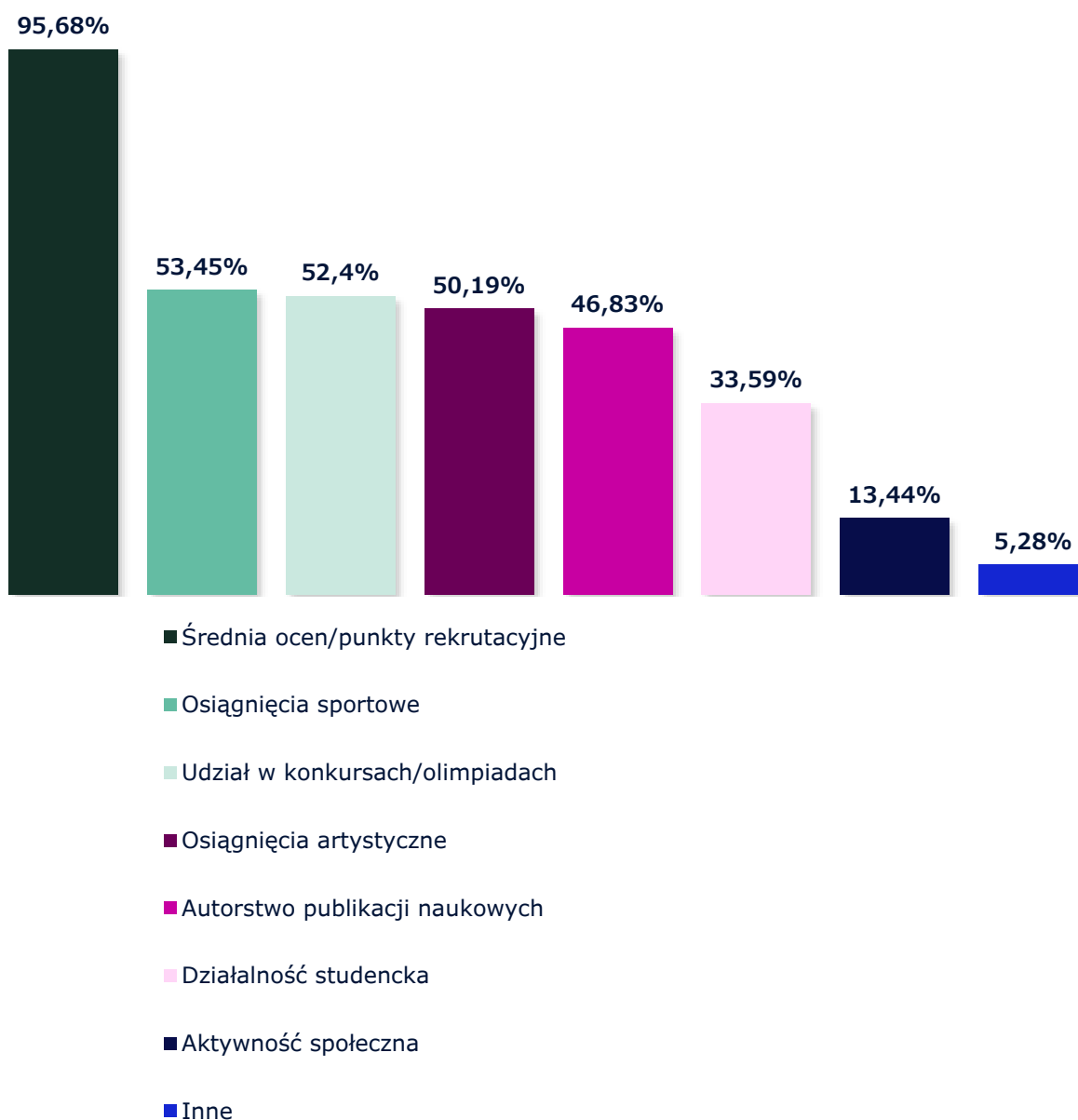

Głównymi źródłami, z których studenci pozyskiwali wiadomości o stypendium Rektora na swojej uczelni wyższej, były kanały informacyjne uniwersytetu oraz znajomi. O możliwościach stypendialnych dowiadywało się w ten sposób ponad 3/5 respondentów. Pozostałymi miejscami, gdzie

studenci mogli znaleźć informacje o programie stypendialnym, były media społecznościowe samorządu lub organizacji studenckich (dotyczy 18% badanych). W nieco mniejszym stopniu informacją służyły organizacje pozarządowe, reklamy oraz inne strony internetowe.

b. Jakie kryteria były brane pod uwagę w procesie przyznawania stypendium?

Wykres 57: Kryteria brane pod uwagę w procesie wnioskowania o stypendium

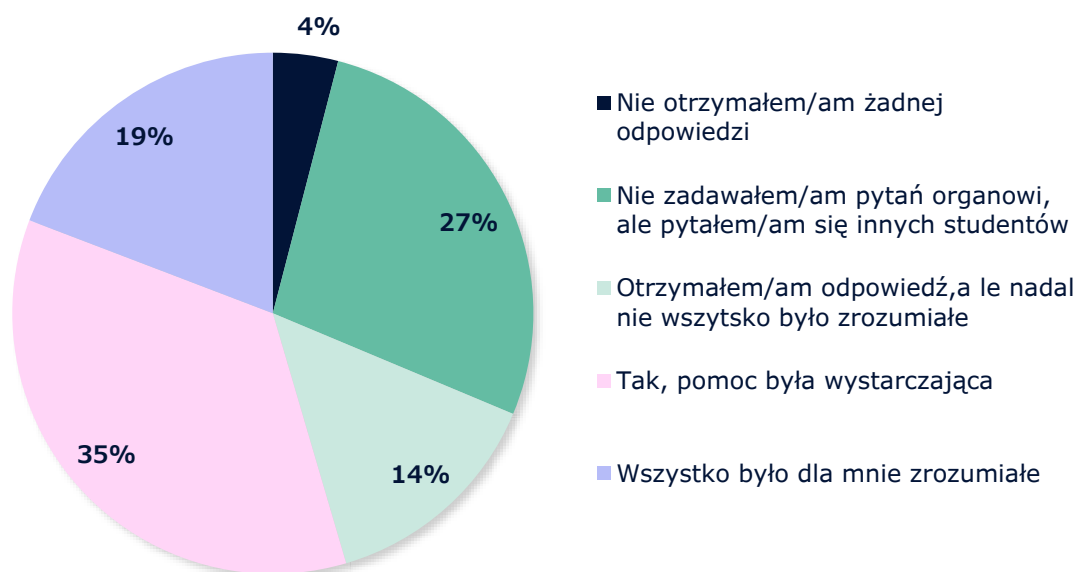
Przeważająca większość, bo aż 96% ankietowanych studentów, jako kryterium przyznawania stypendium Rektora wskazało średnią ocen bądź wynik rekrutacyjny. Około połowa studentów jako istotne w procesie wnioskowania wskazała również osiągnięcia sportowe, artystyczne, olimpiady przedmiotowe oraz autorstwo publikacji naukowych. W jednej trzeciej przypadków pod uwagę brano także działalność studencką, a aktywność społeczna liczyła się w 13% wniosków. Jako pozytywną cechę procesu wnioskowania o stypendium Rektora można uznać różnorodność uwzględnionych w większości spraw kryteriów.

c. W jakim stopniu kryteria przyznawania stypendium były dla Ciebie zrozumiałe?

Mając do dyspozycji liczbową skalę od 1 do 5 (1 - kompletnie niezrozumiałe; 5 - całkowicie zrozumiałe), respondenci ocenili jasność zasad przyznawania stypendium na średnio 3,75. Można zatem uznać kryteria za generalnie zrozumiałe dla większości studentów, jednak niektóre kwestie wymagały doprecyzowania lub zostały zakomunikowane w sposób niejednoznaczny.

d. W przypadku wątpliwości przy wypełnianiu wniosku - czy po zapytaniu otrzymałeś/aś pomocne informacje od organu prowadzącego rekrutację do stypendium?

Wykres 58: Pomoc przy zapytaniach o pomoc w procesie wnioskowania o stypendium

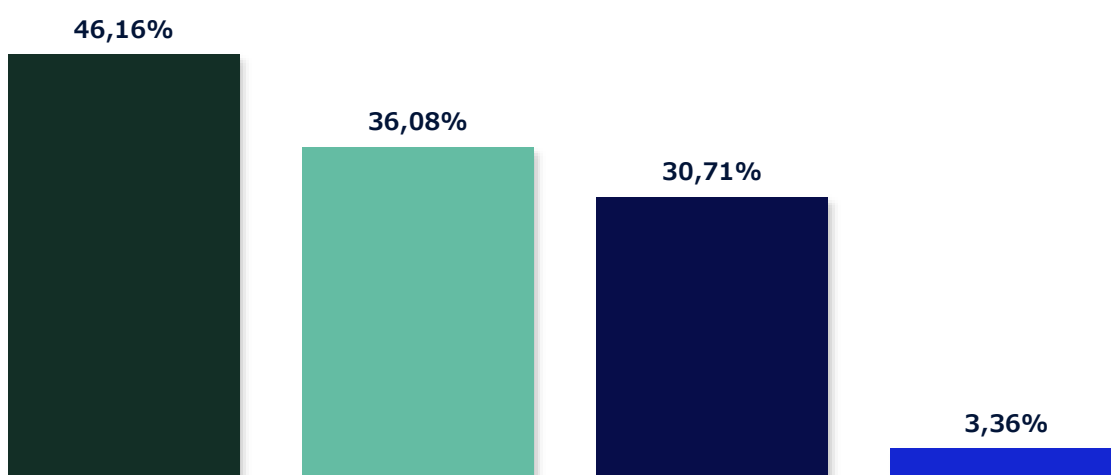
Wśród ankietowanych studentów 19% nie potrzebowało żadnej pomocy przy ubieganiu się o stypendium. Ponad 1/3 udzielających odpowiedzi uzyskała potrzebną pomoc od organu prowadzącego rekrutację do stypendium, zaś dla 14% była ona niewystarczająca. 27% respondentów w razie wątpliwości postanowiło skonsultować się ze znajomymi. Natomiast 4% osób nie uzyskało żadnej odpowiedzi na swoje pytania. Zebrane odpowiedzi wskazują, że prawie co czwarty student składając wniosek o stypendium nie był pewny, czy na pewno wykonuje to poprawnie.

e. Jak oceniasz dostępność pomocy od organu prowadzącego rekrutację przy procesie wnioskowania o stypendium?

Korzystając ze skali od 1 do 5 (1 – bardzo źle; 5 – bardzo dobrze) ubiegający się o stypendium ocenili dostępność pomocy od organu prowadzącego rekrutację średnio na 3,59. Wynik sugeruje, że zasadniczo pomoc ta była osiągalna, jednak studenci częściowo musieli włożyć wiele wysiłku w pozyskanie szukanych informacji, a w skrajnych przypadkach i tak ich nie znaleźli bądź na pewnym etapie zaprzestali dalszego poszukiwania.

f. Jakie dokumenty były wymagane do złożenia wniosku o stypendium?

Wykres 59: Dokumenty wymagane w procesie wnioskowania o stypendium

- Żadne - dane były zaciągane automatycznie przez uczelnię
- Karta przebiegu studiów (karta ocen, itp..) z dziekanatu
- Inne
- Oświadczenie o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym

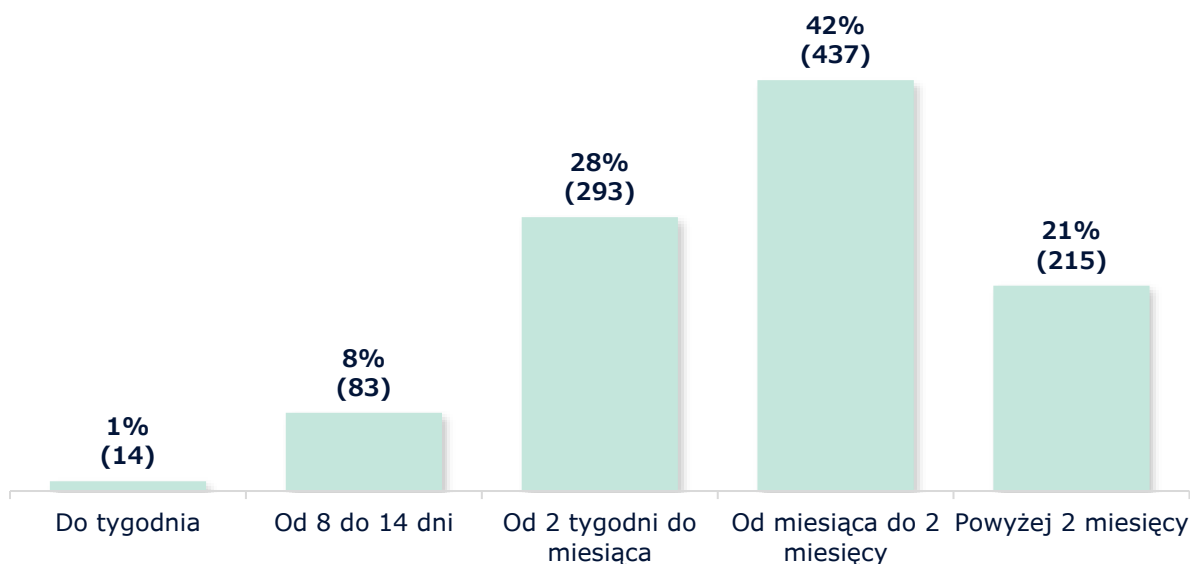
Blisko połowa respondentów poza samym wnioskiem nie musiała składać żadnych dodatkowych dokumentów, ponieważ uczelnia dysponowała wszystkimi wymaganymi informacjami. Dla 36% studentów niezbędna do załączenia okazywała się być karta przebiegu studiów z wyszczególnionymi na niej ocenami. Wynikać to mogło np. ze zmiany uczelni lub kierunku studiów. Ponadto 30% ankietowanych wskazywała na inne dokumenty, takie jak zaświadczenie o wolontariacie czy działalności studenckiej. Ponad 3% studentów musiało także złożyć oświadczenie o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym.

g. Czy zebranie wymaganych dokumentów do złożenia wniosku o stypendium sprawiało Ci trudności?

Łatwość w zebraniu wszystkich wymaganych przy wnioskowaniu o stypendium dokumentów studenci ocenili średnio na 4,2 (1 – bardzo dużo trudności; 5 – brak trudności). Można zatem uznać, że proces ten nie sprawiał trudności znaczącej części ankietowanych, a poważne problemy należały do rzadkości.

h. Ile dni czekałeś/aś na otrzymanie decyzji o stypendium, licząc od ostatniego dnia terminu składania wniosków?

Wykres 60: Czas oczekiwania na decyzję o otrzymaniu/nieotrzymaniu stypendium

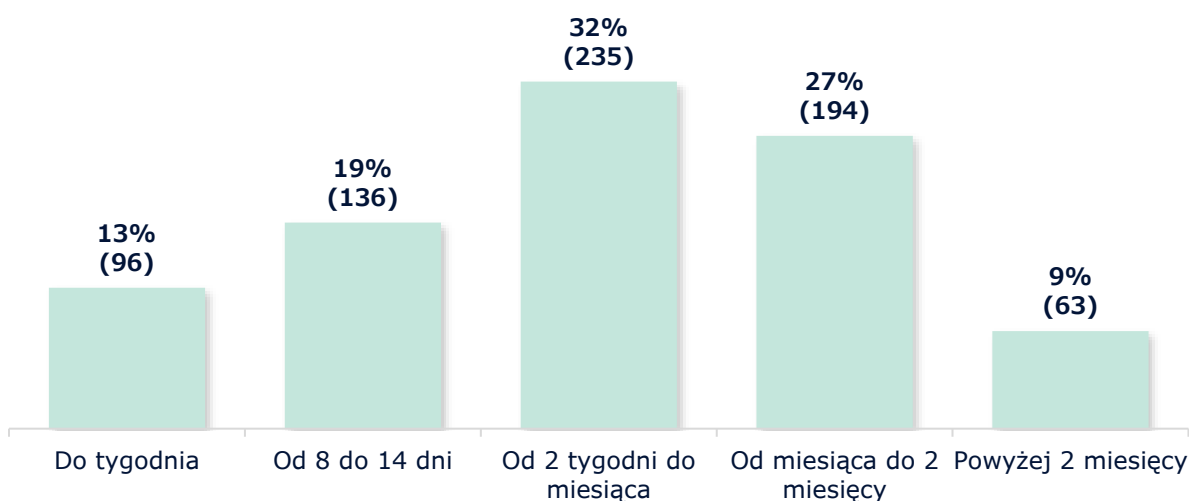
Powyższy wykres jednoznacznie pokazuje, że polskie uczelnie potrzebują znacznej ilości czasu na przeanalizowanie wszystkich wniosków o stypendium oraz opublikowanie decyzji o ich przyznaniu. Tylko niecałe 10% studentów stwierdziło, że w ich przypadku proces ten trwał nie dłużej niż dwa tygodnie. Prawie 30% respondentów czekało na decyzję od dwóch tygodni do miesiąca, a aż 42% z nich musiało czekać nawet do dwóch miesięcy. Dla 21% czas oczekiwania wynosił nawet ponad dwa miesiące. Tak długi okres wydawania decyzji i w konsekwencji rozpoczęcia wypłacania stypendium należy ocenić negatywnie, chociażby ze względu na fakt, że nie zapewnia on studentom stabilnej sytuacji finansowej. Bez informacji o przyznaniu stypendium nie mogą oni zaplanować swoich przyszłych wydatków, także tych związanych z dalszą nauką.

i. Czy wypełnianie wniosku było bardzo męczące?

Udzielający odpowiedzi studenci ocenili poziom wysiłku przy procesie ubiegania się o stypendium średnio na 3,8 (1 – bardzo męczące; 5 – wcale nie męczące). Wnioskowanie o stypendium można więc uznać za proces wymagający niewielkiego wysiłku.

j. Ile dni czekałeś/aś na wypłacenie pierwszej transzy stypendium, licząc od dnia decyzji o otrzymaniu stypendium?

Wykres 61: Czas oczekiwania na wypłacenie pierwszej transzy stypendium od momentu otrzymania decyzji o otrzymaniu stypendium

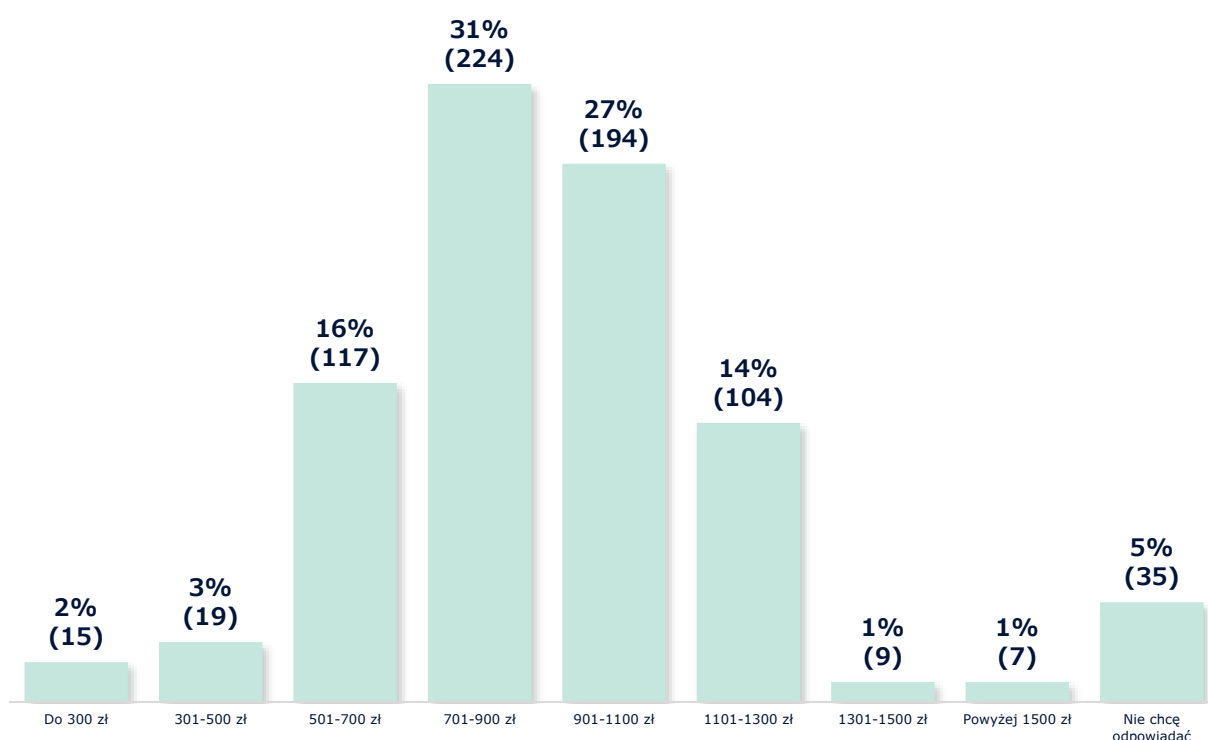

Podobnie jak w przypadku czasu oczekiwania na decyzję o przyznaniu stypendium, odpowiedzi respondentów odnośnie odstępu między jej wydaniem a wypłaceniem pierwszej transzy wskazują na powolnie działanie uczelni. Tylko 1/3 studentów oczekiwała na pierwszą ratę świadczenia poniżej dwóch tygodni. Dla znaczącej większości, bo aż 59%, okres ten wynosił od dwóch tygodni do dwóch miesięcy, a 9% ankietowanych twierdzi,

że na rozpoczęcie wypłacania stypendium czekało jeszcze dłużej. Odpowiedzi te potwierdzają tezę o tym, że ogólny proces starania się o stypendium jest na polskich uczelniach powolny.

k. Jaką miesięczną kwotę stypendium otrzymujesz?

Wykres 62: Wysokość otrzymywanego stypendium

Zdecydowana większość, bo aż 88% respondentów, którzy z powodzeniem ubiegali się o stypendium Rektora, otrzymywali od 501 do 1300 zł. Ponad połowa respondentów mieściła się również w przedziale 701 – 1100 zł. Tylko 5% badanych stwierdziło, że ich stypendia były niższe niż 501 złotych, a 7% ankietowanych otrzymywało więcej niż 1300 zł. Wysokość miesięcznych stypendiów co do zasady z pewnością stanowi istotny składnik studenckich budżetów i odciąża szczególnie osoby o słabej

sytuacji finansowej. Należy jednak zauważyć, że kwoty otrzymywane przez najzdolniejszych studentów w żadnym razie nie pozwalają na pokrycie codziennych wydatków i wyraźnie odstają od przeciętnych kosztów życia w większych miastach, gdzie znajdują się uczelnie. Wysokość stypendiów nie jest również konkurencyjna wobec podjęcia dorywczej pracy w wymiarze weekendowym lub na pół etatu.

I. Ile wynoszą twoje miesięczne wydatki?

Wykres 63: Miesięczne wydatki respondentów

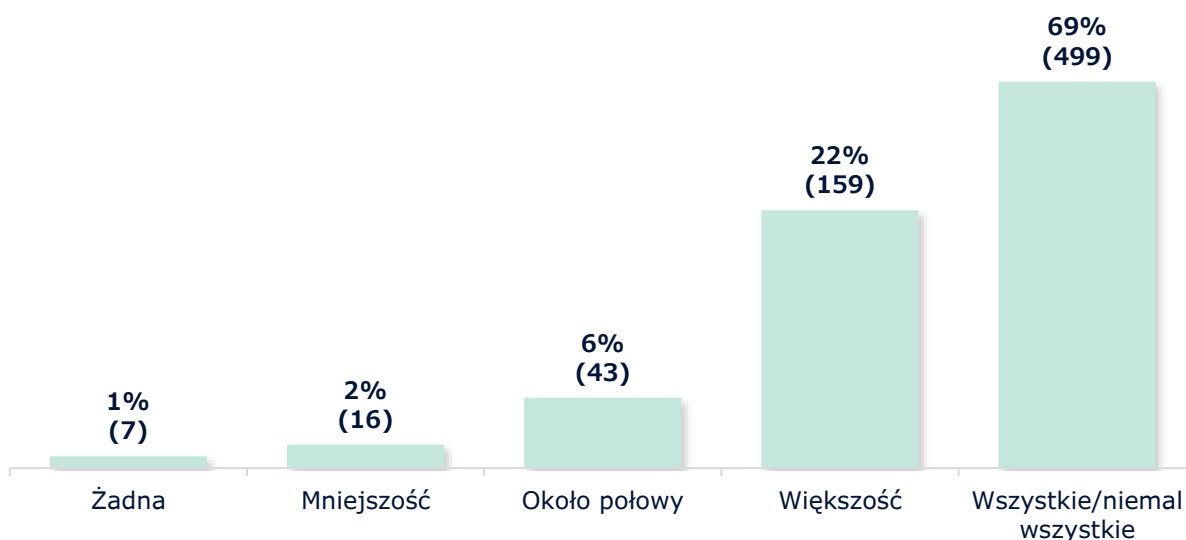

Miesięczne wydatki respondentów były mocno zróżnicowane. Najczęściej udzielaną odpowiedzią było 1501 – 2000 zł, wybrał ją co piąty ankietowany. Łącznie 35% studentów wydaje miesięcznie mniej, przy czym częstość udzielania odpowiedzi maleje wraz z jej wysokością. Podobny rozkład obserwujemy po drugiej stronie wydatków, gdzie 17% udzielających

odpowiedzi zakwalifikowało swoje wydatki w przedziale 2501 – 3000 zł, a wyższe kwoty deklarowało łącznie 11% badanych. 8% studentów odmówiło odpowiedzi na to pytanie. Rozkład wydatków pozostaje wyraźnie niespójny z rozkładem wysokości stypendiów i dowodzi, że są one istotnie większe.

m. Ile transzy stypendium było wypłacanych na czas?

Wykres 64: Częstotliwość wypłacania stypendium na czas

Studenci dostający stypendium w przeważającej większości (69% odpowiedzi) otrzymywało niemal wszystkie transze świadczenia zgodnie z terminem. 22% respondentów stwierdziła, że terminowo przyznana została im większość rat stypendium, 6% ankietowanych odnotowała spóźnienie połowy z nich, a dla pozostałych 3% studentów otrzymanie transzy stypendium na czas było rzadkością lub nie zdarzyło się wcale. W kwestii punktualności uczelnie osiągnęły zatem ogólnie bardzo dobre wyniki.

n. Cel wydatkowania stypendium

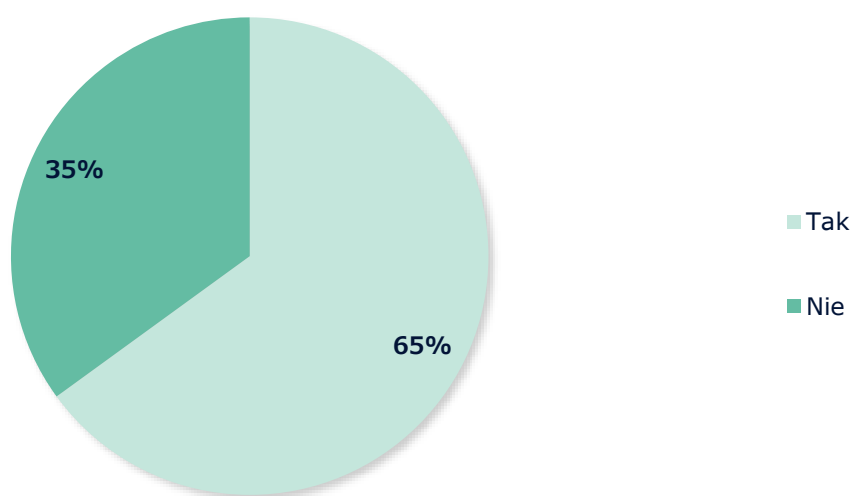
Studenci pobierający stypendium Rektora wskazali, że środki pieniężne służyły im przede wszystkim do pokrywania podstawowych kosztów utrzymania. Wchodziły w nie przede wszystkim wydatki na wynajem, zakupy spożywcze oraz komunikację miejską. Część studentów wskazało również wizyty lekarskie czy leki jako regularnie pokrywany wydatek.

Ponadto stypendium Rektora pozwoliło dużej części zapytanych studentów realizować swoje zainteresowania oraz planować aktywności czasu wolnego. Często w odpowiedziach pojawiał się szeroko pojęty rozwój - szczególnie kulturalny, społeczny i sportowy. Jako konkretne przykłady można wymienić tutaj wizyty w instytucjach artystycznych (kina, teatry, muzea), udział w koncertach czy zakup karnetów na siłownię.

Nieco rzadziej wśród odpowiedzi można było znaleźć jeszcze rozwój osobisty czy naukowy, do przejawów którego zaliczano m.in. udział w szkoleniach i kursach specjalistycznych, a także zakup materiałów naukowych oraz udział w konferencjach. Studenci zaznaczali także, że wśród opłat pokrywanych ze stypendium znajduje się czesne.

o. Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium + Rodzaj wydatków, z których respondenci musieliby zrezygnować w przypadku nieotrzymywania stypendium

Wykres 65: Konieczność rezygnacji z jakichś wydatków w przypadku nieotrzymywania stypendium

65% osób pobierających stypendium Rektora wskazało, że byłoby zmuszone zrezygnować z pewnych wydatków, gdyby go nie otrzymywało. Odpowiedzi na pytanie dotyczące wydatków, które musieliby ograniczyć, były różnorodne. Studenci najczęściej byliby skłonni zrezygnować z wydatków związanych z rozrywką, zainteresowaniami i czasem wolnym. Wydatki na rozwój osobisty, naukowy i kulturalny również zostałyby odpowiednio zmniejszone.

- *„Zmniejszona ilość wyjść ze znajomymi. Prawdopodobnie zaprzestałabym kupować książki i korzystała z wersji dostępnych w internecie. Nie udałoby mi się ukończyć kursu z języka*

angielskiego. Nie miałabym lokaty oszczędnościowej. Musiałabym zrezygnować z wyjazdów turystycznych.”

- *„Musiałabym ograniczyć życie na mieście, czyli wyjścia ze znajomymi na jedzenie, do teatru, kina itd. Ograniczyłoby to mój rozwój społeczny.”*
- *„Żyłabym na niższym poziomie. Musiałabym odpuścić sobie zakup karnetu na siłownię, wyjścia ze znajomymi, chodzenia na basen.”*

Niektórym osobom stypendium Rektora umożliwiło uzyskanie większej niezależności finansowej. Brak stypendium wiązały się nie tylko z rezygnacją z wybranych wydatków, ale też z potrzebą większego wsparcia ze strony rodziny.

- *„Większość kosztów utrzymania znowuż spadłaby na rodziców. Zrezygnowałabym rozwoju osobistego i sportowego”*
- *„Wydatki na jedzenie, wszelkiego rodzaju dodatkowe wydatki, musiałabym prosić rodziców o pomoc.”*

Ponadto zebrane odpowiedzi wskazują na to, że stypendium Rektora umożliwiło wielu studentom zadbanie o zdrowie (w tym psychiczne). Wiele osób wskazało, że musiałyby zrezygnować z prywatnych wizyt lekarskich oraz pomocy psychologicznej bez dodatkowego wsparcia materialnego w postaci świadczeń stypendialnych.

- *„Musiałabym znacznie ograniczyć koszty utrzymania (gorszej jakości żywność, brak wizyt lekarskich spoza NFZ)”*

p. Sugerowane zmiany w programie stypendialnym

Studenci zapytani o propozycję zmian w stypendium Rektora najczęściej zaznaczali potrzebę weryfikacji kwot świadczenia. Ankietowani podkreślali świadomość wpływu inflacji na wzrost kosztów utrzymania. Poza tym pojawiły się głosy, że na niektórych uczelniach wysokość stypendium Rektora nie zwiększyło się (w odróżnieniu od pozostałych typów świadczeń).

- *„Zwiększyłabym kwotę na taką, aby mogła pokryć koszty utrzymania, które w obecnych czasach są wyższe w porównaniu z latami ubiegłymi.”*
- *„Jedyne co bym zmieniła to kwotę, podniosłabym ją, aby była bardziej adekwatna do aktualnych cen paliw, żywności czy wizyt u lekarza, które w większości kosztują 200/300 za jedną wizytę. (...)”*
- *„Zdecydowanie kwotę za stypendium Rektora, gdyż patrząc na wzrastającą inflację, ceny na rynku nieruchomości itd. kwota powinna być przynajmniej o 100 zł wyższa. Często podnoszone są stypendia socjalne, natomiast stypendium Rektora ciągle stoi w miejscu, a myślę, że każdemu pomógłby dodatkowy napływ gotówki.”*
- *„Uważam, że kwota przyznawana za stypendium Rektora jest niska, w porównaniu ze stypendium socjalnym, które ciągle wzrasta, kwota przyznawana jako stypendium Rektora jest stała od wielu lat, uważam, że w związku z rosnącymi kosztami życia i podnoszeniem*

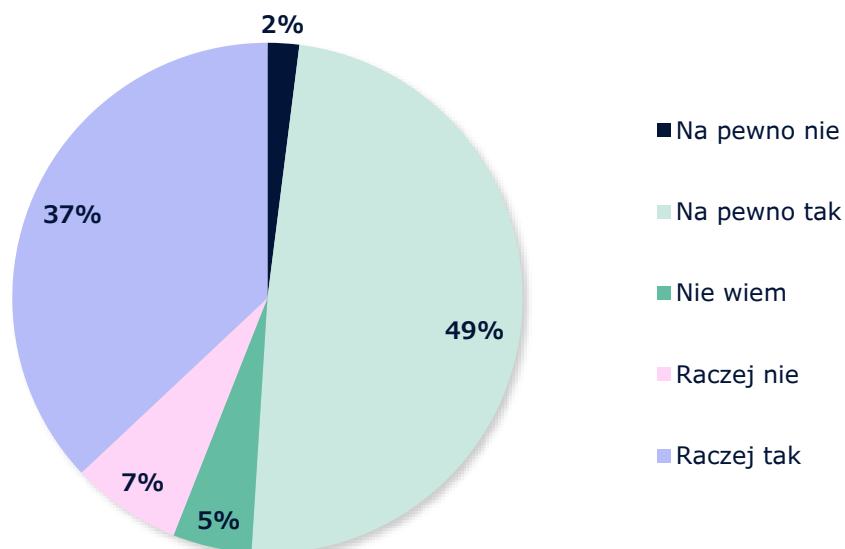
kwot innych rodzajów stypendiów stypendia Rektora także powinny zostać podniesione”

Część ankietowanych wskazała także na potrzebę ulepszenia procedur przy przyznawaniu świadczenia stypendialnego – chodzi przede wszystkim o zredukowanie czasu pomiędzy rozpoczęciem roku akademickiego a otrzymaniem pierwszej transzy stypendium.

- *„Czas od złożenia stypendium do otrzymania pierwszej wypłaty jest zdecydowanie za długi”*
- *„Bardziej czytelne zasady przyznawania punktów. Zbyt długa procedura - stypendia wypłacane są dopiero 2-3 miesiące po rozpoczęciu semestru”*

q. Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

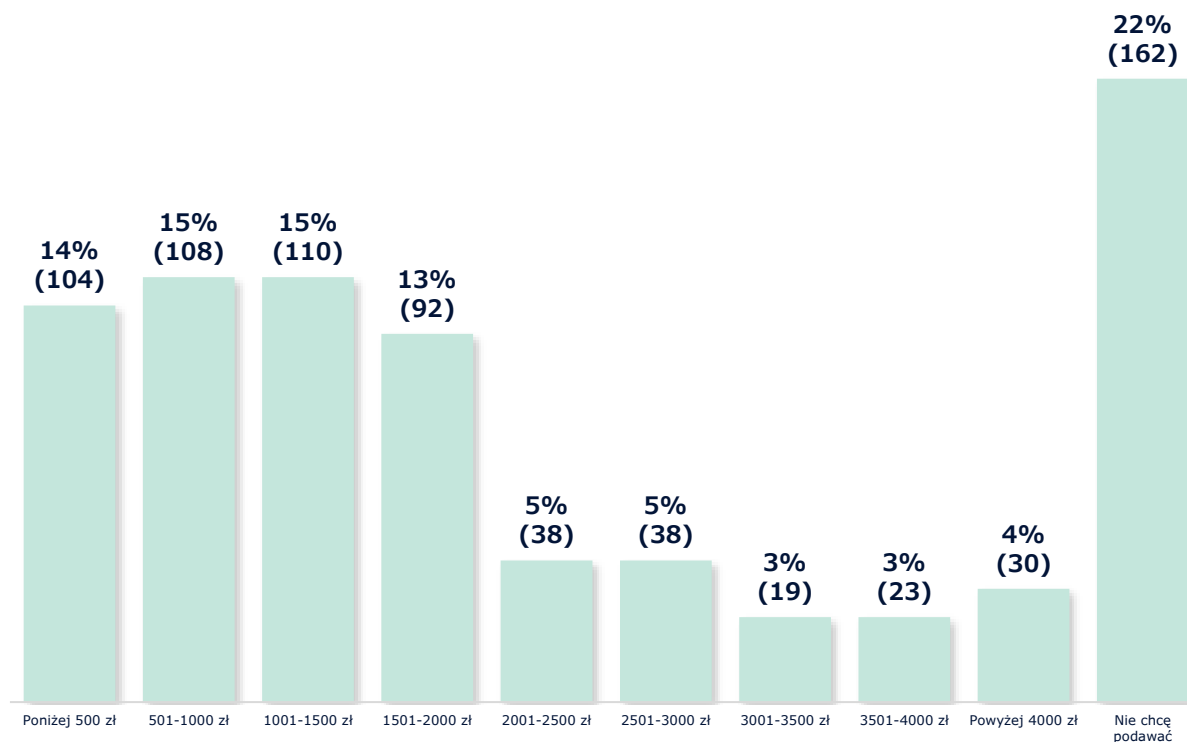
Wykres 66: Możliwość kontynuowania studiów w przypadku nieotrzymywania stypendium

Zdecydowana większość respondentów byłaby w stanie dalej studiować w przypadku braku wsparcia finansowego w postaci stypendium Rektora. Aż 86% osób na pytanie o wspomnianą możliwość odpowiedziało „na pewno tak” lub „raczej tak”. Pozostałe 14% stanowią osoby, które nie są w stanie dać jednoznacznej odpowiedzi (5%) oraz osoby, które raczej bądź na pewno nie byłyby w stanie kontynuować studiów (9%).

r. Dochód respondentów

Wykres 67: Dochód respondentów

Na pytanie dotyczące wysokości dochodu respondentów udzielić odpowiedzi zdecydowało się 78% osób biorących udział w ankiecie. Dochód otrzymujących stypendium Rektora jest dosyć zróżnicowany. Ponad połowa ankietowanych, tj. 57% osób, otrzymuje do 2000 zł, z czego najwięcej respondentów zadeklarowała dochód znajdujący się w zakresie 1001-1500 zł, a w drugiej kolejności 501-1000 zł. Trzecią, najczęściej deklarowaną odpowiedzią, był dochód do 500 zł. Co piąty student zadeklarował kwoty powyżej 2000 zł. Dla większości studentów stypendium jest wciąż nieocenionym wsparciem przy opłacaniu miesięcznych wydatków.

Podsumowanie i rekomendacje

Raport oparty na wynikach przeprowadzonego przez Centrum Analiz NYS badania ukazuje istotne zagadnienia związane z obecnym systemem wsparcia materialnego studentów. Pomimo podziału ankiety na poszczególne rodzaje stypendiów, spora część wniosków i zmian postulowanych przez studentów zawiera istotne podobieństwa.

Głównym postulatem ankietowanych w zakresie zmian w programach stypendialnych jest zwiększenie nakładów na świadczenia, co wynika przede wszystkim z rosnących kosztów życia, a zwłaszcza kosztów zakwaterowania, które zajmują sporą część wydatków studentów, co bezpośrednio wpływa na ich kondycję finansową. Respondenci jednogłośnie podkreślają konieczność dostosowania wysokości stypendiów do aktualnej sytuacji ekonomicznej, co ma umożliwić godne życie na tym etapie edukacji.

Zdumienie budzi często wskazywany przez studentów długi czas oczekiwania na decyzję w przedmiocie przyznania stypendium Rektora. Tylko niecałe 10% studentów stwierdziło, że w ich przypadku proces ten trwał nie dłużej niż dwa tygodnie. Prawie 30% respondentów czekało na decyzję od dwóch tygodni do miesiąca, a aż 42% z nich musiało czekać nawet do dwóch miesięcy. **Dla 21% czas oczekiwania wynosił nawet ponad dwa miesiące.** Tak długi okres wydawania decyzji i w konsekwencji rozpoczęcia wypłacania stypendium należy ocenić negatywnie, a także zastanowić się, jaka przyczyna może stać za zgłaszanym tak często przez studentów problemem. Na myśl nasuwają się przede wszystkim braki

kadrowe wśród osób rozpatrujących wnioski lub rozbudowana procedura aplikacji i weryfikacji wniosków.

W raporcie znalazł się także istotny wniosek dotyczący roli stypendiów w budżetach studentów. Okazuje się, że stypendia odgrywają kluczową rolę w zabezpieczaniu podstawowych potrzeb studentów, umożliwiając im skoncentrowanie się na nauce bez nadmiernego obciążenia finansowego. **Szczególnie widać to na przykładzie stypendium socjalnego – 43% studentów je pobierających, zadeklarowało możliwość rezygnacji ze studiów w przypadku jego nieotrzymywania.** W tym samym przypadku aż 88% tej samej części respondentów musiałoby zrezygnować z przynajmniej części swoich wydatków.

W związku z powyższym, **rekomendujemy podjęcie działań zmierzających do reformy i dostosowania programów stypendialnych do realnych potrzeb studentów.** Sugeruje się zwiększenie alokacji środków na stypendia, aby umożliwić studentom pokrycie rosnących kosztów życia, zwłaszcza związanych z wynajmem mieszkań. Jednakże, **priorytetem powinno być urealnienie progu dochodowego uprawniającego do ubiegania się o stypendium socjalne.** Warto wspomnieć, że podstawą ustalenia tegoż progu w roku akademickim 2024/2025 będzie wynagrodzenie minimalne – ustalone od dnia 1 stycznia 2023 roku. Dla studenta ubiegającego się o stypendium socjalne oznaczać będzie to, że na 1 października 2024 roku próg dochodowy, który uprawnia do ubiegania się o stypendium socjalne wynosić

będzie 1570,50 złotych (wobec minimalnego wynagrodzenia na poziomie 3490 złotych brutto z dnia 1 stycznia 2023 roku). Należy pamiętać, że od 1 lipca 2024 roku wynagrodzenie minimalne wynieść ma 4300 złotych brutto – bez wpływu na wspomniany wcześniej próg. Jest to sytuacja alarmująca; student bez dochodu, którego rodzice pobierać będą w październiku 2024 roku minimalne wynagrodzenie będzie de facto pozbawiony możliwości ubiegania się o stypendium socjalne.

Ostatnie lata, za sprawą kryzysu gospodarczego wywołanego pandemią COVID-19 oraz zawirowań, spowodowanych atakiem Rosji na Ukrainę nie pozostały bez wpływu na sytuację ekonomiczną studentów, którzy coraz częściej zwracają uwagę na fatalną sytuację na rynku mieszkaniowym oraz konieczność podejmowania pracy w coraz większym wymiarze czasowym, nierzadko podczas studiów dziennych, by móc kontynuować edukację. Niniejszy raport, jak i raport CA NZS z 2022 roku Sytuacja mieszkaniowa studentów za sprawą zawartych w nich danych i spostrzeżeń dowodzą, że **niezbędne są działania legislacyjne i podjęcie przez władze państwowe długo wyczekiwanej przez studentów inicjatywy w zakresie dostosowania systemu wsparcia materialnego studentów do niesprzyjającej osobom studiującym i wkraczającym w dorosłe życie sytuacji ekonomicznej.**

NIEZALEŻNE ZRZESZENIE STUDENTÓW

Warszawa 2023

Niezależne Zrzeszenie Studentów

ul. Krakowskie Przedmieście 20/22 lok. 21

00-325 Warszawa

Autorzy raportu

Dawid Świadkowski

Magdalena Osińska

Jakub Kruszyński

Katarzyna Bryła

Nina Bury

Olga Kania

Maciej Olszewski

Marta Pawlak

Jakub Socha

Kacper Zieliński

Michał Żebrowski

Małgorzata Drozdek

Autor wizualizacji

Ilya Alipau (Задзіночанне Беларускіх Студэнтаў)

Partnerzy merytoryczni

Fundacja Avalon

Agnieszka Harasim

Katarzyna Szustak

Belarusian Youth Hub

Hanna Kaniewska

Autorka oprawy graficznej

Magda Waga

